

ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

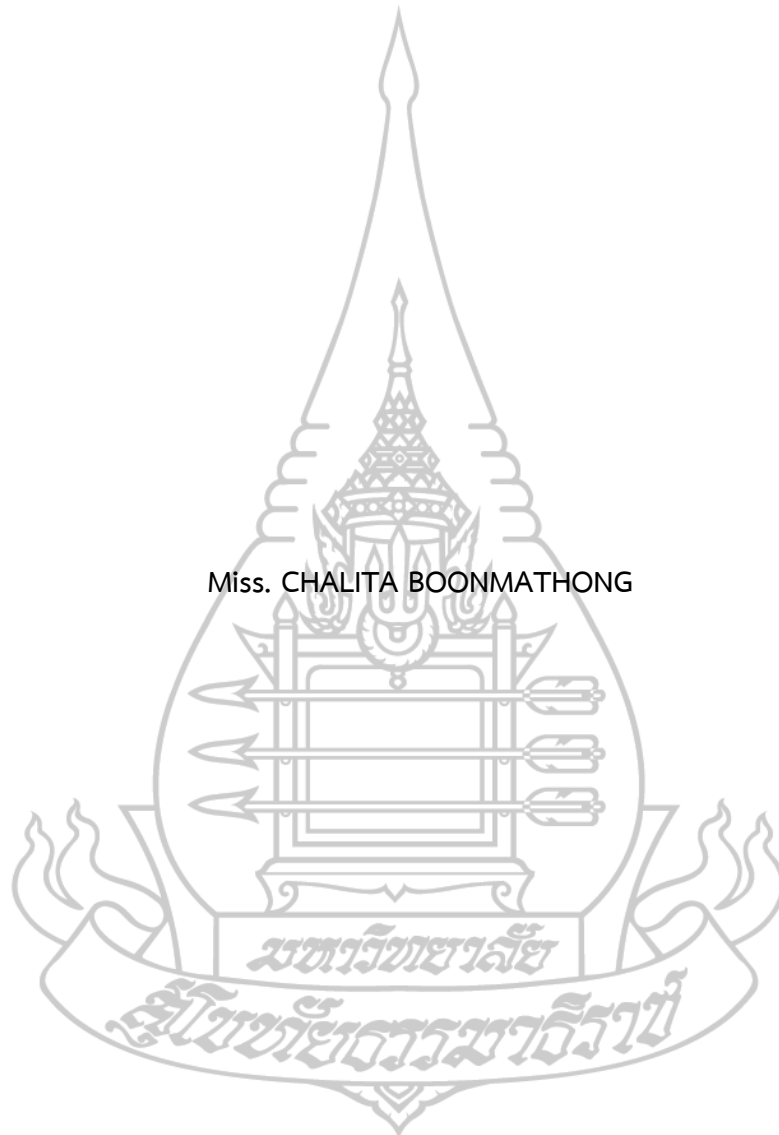
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอก

ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2566

Factors Affecting to Rice Production According to Good Agricultural
Practice by Farmers in Wiangnue Sub-district, Wiang Chai District,
Chiang Rai Province.

Miss. CHALITA BOONMATHONG

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ เกษตรกร ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย
ชื่อและนามสกุล	นางสาวชลิตา บุญมาทอง
แขนงวิชา / วิชาเอก	ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา	เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	1. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	2. รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2567

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....	ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทงค์ จุลเอียด)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม)	

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตำบล
เวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

ผู้วิจัย นางสาวชลิตา บุญมาทอง รหัสนักศึกษา 2659001826

ปริญญา: เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เตียวหวาน (2) รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑ
เมือง แสนเสริม ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพการผลิตข้าว ความรู้ แหล่งความรู้ และการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 2) ความคิดเห็นและความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร และ 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบสำรวจ ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ปีการเพาะปลูก 2565/66 จำนวน 1,608 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน ที่ความคาดเคลื่อน 0.07 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 182 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับสลาก เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร ปลูกข้าวในพื้นที่ราบลุ่ม เป็นดินเหนียว แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตรมาจากคลองชลประทานและน้ำฝน ปลูกข้าวเจ้าพันธุ์ปทุมธานี 1 และข้าวเหนียวพันธุ์น่าน 59 มีรูปแบบการปลูกโดยใช้รถดำนาแบบนั่งขับ ใช้ปุ๋ยเคมี พบโรคใบจุดสีน้ำตาลและเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล การเก็บเกี่ยวข้าวตามอายุและสังเกตสีของรวงข้าวใช้รถเกี่ยวขนาด และมากกว่าครึ่งไม่ลดความชื้น เกษตรกรมีความรู้ภาพรวมในระดับมากที่สุด เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อออนไลน์มากที่สุด เกษตรกรมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) เกษตรกรเห็นด้วยกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีภาพรวมในระดับมาก โดยเห็นด้วยมากที่สุดในประเด็นที่ช่วยลดต้นทุนการผลิตได้ เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในภาพรวมในระดับมาก โดยมีความต้องการด้านความรู้มากที่สุด 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าว มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร รายได้ในภาคการเกษตร ความต้องการส่งเสริม มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 4) เกษตรกรมีปัญหภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาด้านการสนับสนุนมากที่สุด เกษตรกรเห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านการสนับสนุนมากที่สุด คือ สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวและแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ และควรมีการส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สนับสนุนปัจจัยการผลิตในการลดต้นทุนการผลิต และการรวมกลุ่มจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนหรือศูนย์ข้าวชุมชน

คำสำคัญ การผลิตข้าว การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าว

Thesis title: Factors Affecting to Rice Production According to Good Agricultural Practice by Farmers in Wiangnue Sub-district, Wiang Chai District, Chiang Rai Province.

Researcher: Miss. CHALITA BOONMATHONG; ID: 2659001826;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural and Development);

Thesis advisors: (1) Associate Professor Bumpen Keowan;(2) Associate Professor Dr.

Sineenuch Khрутmuang Sanserm ; Academic year: 2023

Abstract

The objectives of this research were to study 1) production conditions, knowledge, knowledge resources, and rice production according to good agricultural practice of farmers 2) opinions and needs for the extension of rice production according to good agricultural practice of farmers 3) factors affecting rice production according to good agricultural practice of farmers and 4) problems and suggestions regarding rice production according to good agricultural practice of farmers.

This research was survey research. The population of this study was 1,608 rice farmers in Wiangnue sub-district, Wiang Chai district, Chiang Rai province in the production area of 2022/23. The sample size of 182 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.07 and simple random sampling through lotto picking. Data were collected by conducting interview and were analyzed by using statistics such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, ranking, and multiple regression analysis.

The results of the research revealed that 1) regarding the rice production conditions of farmers, they grew the rice in the lowland area with clay soil. The water resources for agricultural purpose came from irrigation canals and rainfall. They grew Pathum Thani 1 rice and Nan 59 sticky rice. The rice seedlings transplant was done by using the transplanter, applied chemical fertilizer, found brown leaf spot disease and brown planthopper, harvested the rice by the age and observed the color of the ear of rice, used the harvester, and more than of them did not reduce the humidity. Farmers had knowledge, overall, at the highest level. They received the knowledge from online media at the highest level and practiced on rice production according to good agricultural practice, overall, at the moderate level. 2) Farmers had the opinions about rice production according to good agricultural practice, overall, at the high level. They needed the extension regarding rice production according to good agricultural practice, overall, at the high level with the most wanted aspect on knowledge. 3) Factors affecting rice production according to Good Agricultural Practice impacting at statistically significant level of 0.01 problems regarding rice production according to Good Agricultural Practice of farmers and such as number of labor in the agricultural sector, income from the agricultural factor and the needs for the extension of rice production according to Good Agricultural Practice of farmers were at statistically significant level of 0.05 4) Farmers faced with the problems, overall, at the moderate level with the most problematic issue on the support. They expressed their opinions toward the suggestions, overall, at the highest level on support rice seeds and seed production sources. and should transfer the knowledge and technology relating to the rice production according to good agricultural practice. Supporting production factors to helped to decrease production cost. and establishment of community pest management centers or community rice centers.

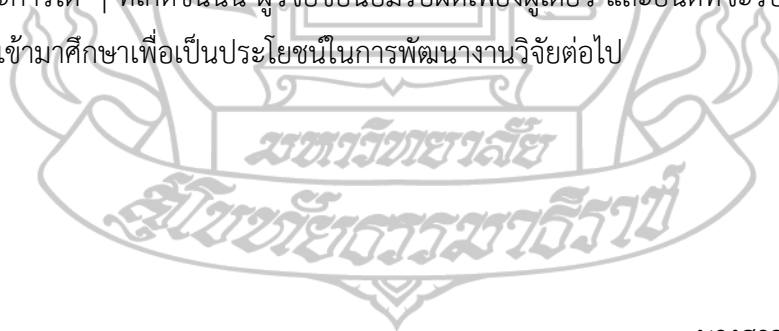
Keywords : Rice production, Good Agricultural Practice, Factor affecting rice production

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยได้รับความกรุณา ความอนุเคราะห์ การดูแลเอาใจใส่และการช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จ่านงค์ จุลเอียด ประธานกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร. สินีสุข ทรัพย์เมือง แสนเสริม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาติดตาม ให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการทำการวิจัย การสร้างเครื่องมือวิจัย การตรวจสอบเครื่องมือ ติดตามให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัย และแก้ไขตรวจสอบข้อบกพร่องในการทำวิทยานิพนธ์นี้จนเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ช่วยกรุณาแนะนำให้ความรู้ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวิเคราะห์และเขียนวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ขอขอบคุณบุพการีและครอบครัวที่เป็นกำลังใจสำคัญยิ่ง ขอขอบคุณเพื่อน ๆ นักศึกษาปริญญาโท รุ่นที่ 25 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ภาคเหนือตอนบน ที่ให้ความร่วมมือและคอยช่วยเหลือกันตลอดมา ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ที่ให้ข้อเสนอแนะและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ขอขอบคุณผู้นำชุมชนและเกษตรกรทุกท่านที่ให้ข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะมีประโยชน์อยู่ไม่มากนักน้อย คุณค่าและความดีอันพึงเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านสำหรับข้อบกพร่องประการใด ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น ผู้วิจัยขอน้อมรับผิดเพียงผู้เดียว และยินดีที่จะรับฟังคำแนะนำจากทุกท่านที่ได้เข้ามาศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยต่อไป

นางสาวชลิตา บุญมาทอง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	2
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
สมมติฐานการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และแหล่งความรู้.....	16
แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น และแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ.....	23
การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP).....	30
บริบทของพื้นที่ สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย.....	34
สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย.....	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	44
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	50
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	50
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	52
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	57
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	58

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร.64	
ตอนที่ 2 สภาพการผลิตข้าว ความรู้ แหล่งความรู้ และการผลิตข้าว ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร.....	77
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติ ทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร.....	93
ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกร.....	112
ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกร.....	120
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	135
สรุปการวิจัย.....	135
อภิปรายผล.....	143
ข้อเสนอแนะ.....	151
บรรณานุกรม.....	155
ภาคผนวก.....	160
แบบสัมภาษณ์เกษตรกร.....	161
ประวัติผู้วิจัย.....	179

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แสดงพืชเศรษฐกิจหลักของตำบลเวียงเหนือ.....	35
ตารางที่ 2.2 แสดงจำนวนประชากรในตำบลเวียงเหนือ.....	40
ตารางที่ 2.3 แสดงพื้นที่การเกษตรของอำเภอเวียงชัย.....	42
ตารางที่ 2.4 แสดงจำนวนเกษตรกรของตำบลเวียงเหนือ ในฤดูการเพาะปลูก ปี 2565/66.....	42
ตารางที่ 2.5 แสดงปฏิทินการผลิตข้าวของเกษตรกรตำบลเวียงเหนือ.....	43
ตารางที่ 2.6 แสดงต้นทุนการผลิตข้าวฤดูนาปี 2565/66 ของเกษตรกรตำบลเวียงเหนือ.....	43
ตารางที่ 3.1 แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	48
ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร.....	68
ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร.....	70
ตารางที่ 4.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร.....	72
ตารางที่ 4.4 สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร.....	78
ตารางที่ 4.5 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร.....	82
ตารางที่ 4.6 สรุประดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกร.....	85
ตารางที่ 4.7 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร.....	86
ตารางที่ 4.8 สรุปแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกร.....	90
ตารางที่ 4.9 การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร.....	91
ตารางที่ 4.10 สรุประดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของ เกษตรกร.....	93
ตารางที่ 4.11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี.....	94
ตารางที่ 4.12 ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกร.....	99
ตารางที่ 4.13 สรุปความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกร.....	112
ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์.....	113

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.15 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบปกติแต่ละคู่.....	115
ตารางที่ 4.16 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุความสัมพันธ์ของตัวแปรกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (Y).....	116
ตารางที่ 4.17 ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร.....	120
ตารางที่ 4.18 สรุปปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร.....	126
ตารางที่ 4.19 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร.....	127
ตารางที่ 4.20 สรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร.....	134
ตารางที่ 5.1 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร.....	141

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
ภาพที่ 2.1 พีระมิตความรู้.....	17
ภาพที่ 2.2 แผนที่แสดงพื้นที่ในเขตชลประทานตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย.....	37
ภาพที่ 2.3 แผนที่จุดดินตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย.....	38
ภาพที่ 2.4 พื้นที่เพาะปลูกข้าวตามชั้นความเหมาะสมตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย.....	39
ภาพที่ 2.5 แสดงวิธีการตลาดการผลิตข้าวของเกษตรกรตำบลเวียงเหนือ.....	44
ภาพที่ 5.1 สรุปแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกร.....	138
ภาพที่ 5.2 สรุปความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกร.....	139
ภาพที่ 5.3 สรุปปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร.....	142
ภาพที่ 5.4 สรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกร.....	142
ภาพที่ 5.5 สรุปข้อเสนอแนะจากการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าว ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย.....	154

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย เป็นสินค้าเกษตรส่งออกหลักของประเทศ ครอบคลุมพื้นที่เพาะปลูกมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.7% ของพื้นที่เกษตรทั้งหมดของประเทศ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564) ซึ่งคนไทยบริโภคข้าวเป็นหลักและยังมีความสำคัญกับอาชีพของเกษตรกรไทยที่เพาะปลูกข้าวสร้างรายได้มากกว่า 163,130 ล้านบาท โดยประเทศไทยเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกข้าวที่สำคัญของโลก โดยปี 2564/2565 ไทยมีผลผลิตข้าวสูงเป็นอันดับ 6 ของโลก คิดเป็นร้อยละ 4 ของผลผลิตข้าวทั่วโลก รองจากจีน อินเดีย บังกลาเทศ อินโดนีเซีย และเวียดนาม ซึ่งมีสัดส่วนผลผลิตร้อยละ 29.0 ร้อยละ 25.2 ร้อยละ 7.0 ร้อยละ 6.7 และร้อยละ 5.2 ตามลำดับ และเป็นผู้ส่งออกข้าวอันดับ 2 ของโลก มีส่วนแบ่งตลาดคิดเป็นร้อยละ 13.5 รองจากอินเดียที่มีส่วนแบ่งตลาดคิดเป็นร้อยละ 38.8 และยังมีคู่แข่งอื่นๆ อาทิ เวียดนาม ปากีสถาน เมียนมา และจีน เป็นต้น

ในปัจจุบันการส่งออกข้าวไปยังต่างประเทศมีอัตราการแข่งขันสูง ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพผลผลิต การใช้มาตรการกีดกันทางค้าโดยกำหนดภาษีนำเข้า ในด้านของคู่แข่งทางการค้า เช่น ประเทศเวียดนามที่มีแนวโน้มส่งออกข้าวในปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ประเทศอินเดียที่มีปริมาณการผลิตที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรไทยจำเป็นต้องปรับตัว พัฒนาประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุนการผลิต และพัฒนาคุณภาพผลผลิตข้าวให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของผู้ประกอบการและผู้บริโภค เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน มีอำนาจต่อราคาผลผลิต มีรายได้ที่เพิ่มขึ้นและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกข้าวรวมทั้งประเทศ 62,838,047 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ปลูก 38,577,000 ไร่ รองลงมาคือภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ มีพื้นที่ปลูกข้าว 15,033,850 ไร่ 8,621,715 ไร่ และ 605,482 ไร่ ตามลำดับ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2565) จังหวัดเชียงรายมีพื้นที่ปลูกข้าวเป็นอันดับที่ 4 ใน 17 จังหวัดภาคเหนือ มีพื้นที่ปลูกข้าว 1,293,948 ไร่ ปริมาณผลผลิต จำนวน 705,751 ตัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2565)

ซึ่งอำเภอเวียงชัยมีลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการทำการเกษตร โดยมีพื้นที่ปลูกข้าว 74,487 ไร่ ตำบลเวียงเหนือมีพื้นที่ปลูกข้าวมากที่สุด 19,373 ไร่ รองลงมาคือตำบลผางาม ตำบลดอนศิลา ตำบลเวียงชัย และตำบลเมืองชุม มีพื้นที่ปลูกข้าว 16,072 ไร่ 14,719 ไร่ 12,577 ไร่ และ 11,744 ไร่ ตามลำดับ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2566) อย่างไรก็ตามเกษตรกรยังประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูง เช่น ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่าสารป้องกันกำจัดวัชพืช เป็นต้น เกิดการระบาดของโรคและแมลงศัตรูข้าว ขาดความรู้ในด้านเทคโนโลยีการผลิต ขาดอำนาจต่อรองราคาผลผลิต และขาดองค์ความรู้ด้านการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทำให้ผลผลิตไม่มีคุณภาพ

การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ ปลอดภัย ได้มาตรฐาน ตรงตามความต้องการของตลาด ลดเงื่อนไขการกีดกันทางการค้า ปลอดภัย เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แต่เนื่องจากเกษตรกรตำบลเวียงเหนือยังมีการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีค่อนข้างน้อย การส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จะสามารถยกระดับการผลิตข้าวให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน ลดต้นทุนการผลิต แก้ไขปัญหาในด้านการผลิตข้าว เกษตรกรมีความรู้เพิ่มขึ้น ตลอดจนเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลผลิตในตลาด

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและปรับปรุงงานด้านการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ยกระดับการผลิตข้าวให้มีมาตรฐาน และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันด้านการส่งออกข้าวของประเทศไทย

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการผลิตข้าว ความรู้ แหล่งความรู้ และการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

2.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นและความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

2.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
 - 1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่
 - เพศ - อายุ
 - ระดับการศึกษา - จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
 - 1.2 สภาพพื้นฐานทางสังคม ได้แก่
 - ประสบการณ์ด้านการเกษตร
 - ตำแหน่งทางสังคม
 - การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร
 - 1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่
 - จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร
 - รายได้ในภาคการเกษตร
 - รายได้นอกภาคการเกษตร
 - หนี้สินนอกภาคการเกษตร
2. ระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
3. ระดับแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้แก่
 - สื่อบุคคล - สื่อมวลชน
 - สื่อกลุ่ม - สื่อออนไลน์
4. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
5. ระดับความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ได้แก่
 - ด้านวิธีการส่งเสริม - ด้านความรู้
 - ด้านการสนับสนุน
6. ระดับปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ได้แก่
 - ด้านวิธีการส่งเสริม - ด้านความรู้
 - ด้านการสนับสนุน

ตัวแปรตาม

การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

1. แหล่งน้ำ
2. พื้นที่ปลูก
3. การใช้วัตถุดิบทรัพยากรทางการเกษตร
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว
6. การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต
7. การบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานของการวิจัย

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สภาพพื้นฐานทางสังคม ได้แก่ ประสบการณ์ด้านการเกษตร ตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร สภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร รายได้ในภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร หนี้สินนอกภาคการเกษตร ระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ระดับแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ระดับความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ระดับปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร มีอย่างน้อย 1 ปัจจัย ที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ ทำการศึกษาเฉพาะเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร ปีการเพาะปลูก 2565/66 จำนวน 1,608 ราย

5.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา ทำการศึกษา ดังต่อไปนี้

5.2.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สภาพพื้นฐานทางสังคม ได้แก่ ประสบการณ์ด้านการเกษตร ตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร สภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพหลักและอาชีพรอง จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร จำนวนและลักษณะการถือครองที่ดิน แหล่งเงินทุนทำการเกษตร รายได้ หนี้สิน

5.2.2 สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร ได้แก่ ลักษณะพื้นที่ ลักษณะดิน แหล่งน้ำ พันธุ์ข้าว รูปแบบการปลูก การใช้ปุ๋ย โรคพืช แมลงศัตรูพืช/สัตว์ศัตรูพืช ระยะเวลาการเก็บเกี่ยว รูปแบบการเก็บเกี่ยว การและลดความชื้น

5.2.3 ความรู้ แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต การบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล

5.2.4 ความคิดเห็นและความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

5.2.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

5.3 ขอบเขตเชิงเวลา ทำการศึกษา ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2567 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2567 และเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2567 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2567

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร ปีการเพาะปลูก 2565/66

6.2 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล หมายถึง เพศ อายุ ระดับการศึกษา และจำนวนสมาชิกของเกษตรกร

6.3 สภาพพื้นฐานทางสังคม หมายถึง ประสบการณ์ด้านการเกษตร ตำแหน่งทางสังคม และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรการเกษตร

6.4 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ หมายถึง อาชีพหลัก อาชีพรอง จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร ลักษณะการถือครองที่ดิน แหล่งเงินทุนทำการเกษตร รายได้หนี้สิน

6.5 สภาพการผลิตข้าว หมายถึง ลักษณะพื้นที่ ลักษณะดิน แหล่งน้ำ พันธุ์ข้าว รูปแบบการปลูก การใช้ปุ๋ย โรคพืช แมลงศัตรูพืช/สัตว์ศัตรูพืช ระยะเวลาการเก็บเกี่ยว รูปแบบการเก็บเกี่ยว การและลดความชื้น

6.6 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง ข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว ได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุดิบทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล

6.7 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง การเข้าถึงแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้แก่ แหล่งความรู้ผ่านสื่อบุคคล แหล่งความรู้ผ่านสื่อกลุ่ม แหล่งความรู้ผ่านสื่อมวลชน แหล่งความรู้ผ่านสื่อออนไลน์

6.8 การปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง วิธีการตรวจสอบและแนวทางการปฏิบัติเพื่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้แก่ แหล่งน้ำ

พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล

6.9 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล

6.10 ความต้องการการส่งเสริมเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ หมายถึง ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริม ความต้องการด้านความรู้ และความต้องการด้านการสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

6.11 ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม ปัญหาด้านความรู้ และปัญหาด้านการสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

6.12 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ หมายถึง ข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม ข้อเสนอแนะด้านความรู้ และข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 หน่วยงานต้นสังกัดและกรมส่งเสริมการเกษตรสามารถนำมาเป็นแนวทางของการส่งเสริมต่อไป

7.2 ผู้วิจัยและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสามารถนำแนวทางการส่งเสริมมาใช้ในการทำงานได้จริง

7.3 เกษตรกรผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีได้จริง ยกกระดับคุณภาพของผลผลิตสามารถแข่งขันกับตลาดได้

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้นำเสนอตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
2. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และแหล่งความรู้
3. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น และแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
4. การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)
5. บริบทของพื้นที่ สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร
6. สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร วิธีการส่งเสริมการเกษตร และทิศทางการพัฒนาการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ความหมายการส่งเสริมการเกษตร

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2543, น. 72) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร ว่า การนำความรู้ วิธีการและเทคโนโลยีใหม่ๆ หรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรไปแนะนำเผยแพร่ให้แก่เกษตรกร แล้วติดตามให้คำแนะนำช่วยเหลือในการปฏิบัติจนประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์ (2543, น. 167) ได้ให้ความหมายของงานส่งเสริมการเกษตรว่า เป็นการถ่ายทอดหรือเผยแพร่บริการความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ เกี่ยวกับการเกษตรไปสู่เกษตรกร ตลอดจนให้คำปรึกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกษตรกรสามารถนำไปพิจารณาและปฏิบัติ ยังผลให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มรายได้

จินดา ขลิบทอง (2545, น. 9) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร (Agricultural Extension) คือการบริหารการศึกษาแบบเสริมหรือขยายออกไปสู่ประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะเกษตรกรให้ได้รับความรู้เพิ่มเติม เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพและประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตทั้งครอบครัว

บุญทวี จำปา (2548, น. 7) ได้สรุปไว้ว่า การส่งเสริมการเกษตรเป็นการให้การศึกษา และให้บริการแก่บุคคลและชุมชนเป้าหมาย ให้เกิดการเรียนรู้จากการลงมือกระทำด้วยตนเองและร่วมมือกันทำ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพที่ดีขึ้น ทั้งทางด้านการผลิต คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม บุคคลและชุมชนเกิดความเข้มแข็งมีขีดความสามารถเพิ่มขึ้นในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้บนหลักการพื้นฐานของการพึ่งตนเองและพึ่งพากันและกัน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ วิธีการ และการใช้เทคโนโลยี ในการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรให้เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติ จนสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าทางการเกษตร

1.2 ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์ (2556, น. 4-14, 4-15) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกรมาก โดยการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีที่เหมาะสมไปสู่เกษตรกรก่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรได้โดยสามารถสร้างรายได้พัฒนาสถานะเศรษฐกิจ สังคมชนบท และครอบครัวเกษตรกรให้มีสถานะที่ดีได้ ดังนั้น หากจะพิจารณาถึงความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร จะสามารถวิเคราะห์ถึงสิ่งต่างๆ เหล่านี้ได้

1) การเกษตรเป็นพื้นฐานของการผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงประชากรของโลก การเกษตรจะเป็นแหล่งสำคัญในการสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศ ปัจจุบันประชากรของโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศด้อยพัฒนาซึ่งต้องการอาหารเพื่อดำรงชีวิต ดังนั้น โลกจำเป็นต้องอาศัยความมั่นคงทางอาหาร (Food Security) คือ ความสามารถในการมีอาหารในการเลี้ยงประชากรเหล่านั้นได้และต้องมีการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตที่เหมาะสม และคุ้มค่าในการลงทุนการผลิตไม่ว่าจะเป็นต้นทุน เทคโนโลยีและทรัพยากรธรรมชาติ จึงจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาเทคโนโลยีผสมผสานกับภูมิปัญญาเกษตรกรสามารถทำให้เกษตรกรนำไปใช้ในการผลิตอย่างที่ดีได้

2) การพัฒนาความรู้แก่เกษตรกร โดยเฉพาะการสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการผลิตจากผลการพัฒนาความรู้ผสมผสานกับภูมิปัญญาของตนเองที่ชาญฉลาด และมีความสมดุลกับสภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและต้นทุนของการผลิต ซึ่งจะสามารถดำเนินการผลิตที่บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพได้ อีกทั้งการพัฒนาความรู้ดังกล่าวสามารถช่วยสร้างผลตอบแทนการพัฒนาชีวิตครอบครัวและชุมชนชนบทได้อย่างดีด้วย ด้วยเหตุที่เกษตรกรซึ่งถือว่าเป็นแรงงานสำคัญถึงร้อยละ 60 หากได้รับการพัฒนาย่อมจะมีผลต่อสังคมชนบทและสังคมไทยได้เป็นอย่างดี

3) การพัฒนารายได้ และสถานะเศรษฐกิจของเกษตรกรและครอบครัวตลอดจนชุมชนชนบทและประเทศไทยผลของการส่งเสริมการเกษตรย่อมก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

4) การพัฒนาชีวิตเกษตรกรและครอบครัวเกษตรกร ซึ่งถือว่าเป็นเป้าหมายสำคัญเนื่องจากเกษตรกรและครอบครัวจะเป็นเป้าหมายของการพัฒนาในชนบท การส่งเสริมการเกษตรจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสถานะชีวิต ความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้อยู่ในสถานะที่ดีได้อันเป็นผลต่อการพัฒนาสังคมชนบทที่ดีที่สุดในที่สุด

5) การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการเกษตรที่ดีย่อมจะต้องคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด เหมาะสมและคุ้มค่ากับการผลิตทางการเกษตร

6) การพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเกษตรกรรม ซึ่งพบว่ามักจะเป็นประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา จำเป็นต้องอาศัยการเกษตรเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ เกษตรกรรมจึงเป็นหัวใจสำคัญของประเทศเหล่านั้นประเทศไทยก็เช่นเดียวกันการเกษตรเป็นพื้นฐานเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปัจจุบันแม้ว่าประเทศจะพยายามพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปสู่อุตสาหกรรมใหม่ (New Industrial Country) ก็ตามแต่พบว่าประสบปัญหาและความล้มเหลวมาก จึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงสภาพความเป็นจริงที่ว่า ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากร ร้อยละ 65 ยังคงอยู่ในครอบครัวเกษตรกร ยังต้องทำการเกษตรเพื่อยังชีพและเป็นรายได้หลัก ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ของประเทศ หากประชากรกลุ่มนี้ได้รับการพัฒนาที่ดีมีสถานะเศรษฐกิจ สังคมที่ดีมีความมั่นคงย่อมจะสะท้อนต่อผลของการพัฒนาประเทศไทย

สรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตรมีความสำคัญอย่างยิ่งในการผลิตของเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยการนำวิทยาการ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมถ่ายทอด แนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรได้นำไปปฏิบัติ รวมถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าย่อมจะทำให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางการเกษตรให้ดียิ่งขึ้น

1.3 รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น. 25-27) อธิบายว่าการส่งเสริมการเกษตรมีวิธีการที่หลากหลาย เมื่อประมวลเป็นรูปแบบต่างๆ จะมีรูปแบบสำคัญๆ ประมาณ 4 รูปแบบ ซึ่ง FAO ได้รวบรวมจากรูปแบบการส่งเสริมการเกษตรในประเทศต่างๆ รูปแบบแต่ละรูปแบบมีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสังคมเกษตรที่แตกต่างกัน สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1.3.1 การถ่ายทอดเทคโนโลยี มีที่มาจากแนวคิดด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี และการให้บริการการเกษตรมีเป้าหมายเพื่อความมั่นคงทางอาหาร และการปรับปรุงคุณภาพชีวิตชาวชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อความมั่นคงทางอาหาร และการเพิ่มรายได้ต่อครัวเรือน รูปแบบดังกล่าวนี้ เช่น

- 1) การส่งเสริมการเกษตรโดยภาครัฐ (Ministry – Based Agricultural)
- 2) การฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน (Training and Visit Extension)

1.3.2 การส่งเสริมแบบมีส่วนร่วม มีที่มาจากแนวคิดด้านการศึกษาจากระบบ และการเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ มีเป้าหมายเพื่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตชาวชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ในการเพิ่มรายได้ต่อครัวเรือน จัดระบบและเอื้ออำนวยให้เกษตรกรสร้างทุนทางสังคม รูปแบบดังกล่าวนี้ เช่น

- 1) การส่งเสริมผ่านผู้นำชุมชน (Animation Rural)
- 2) การพัฒนาชนบทแบบบูรณาการ (Integrated Rural Development)
- 3) การส่งเสริมโดยองค์กรชุมชน (Farmer – Based Extension Organization)

1.3.3 การส่งเสริมแบบตลาดนำการผลิต มีที่มาจากแนวคิดด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี และการให้บริการการเกษตร มีเป้าหมายเพื่อความมั่นคงทางอาหาร และการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชาวชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อความมั่นคงทางอาหาร และการเพิ่มรายได้ต่อครัวเรือน รูปแบบดังกล่าวนี้ เช่น

- 1) การส่งเสริมรายสินค้าเกษตร (Commodity – Based Advisory System)
- 2) การส่งเสริมโดยใช้นวัตกรรมและการตลาดนำการผลิต (Innovative, Market – Driven Extension Approaches)
- 3) การให้บริการ/คำแนะนำ แก่เกษตรกรระดับก้าวหน้า โดยภาคเอกชน (Privately Managed Out Grower Advisory Services)
- 4) ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน เกษตรกร ในการทำสัญญาล่วงหน้า (Contract Farming)

1.3.4 การส่งเสริมการศึกษาจากระบบ มีที่มาจากแนวคิดด้านการศึกษาจากระบบ และการเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ มีเป้าหมายเพื่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตชาวชนบท และ

ปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดระบบและเอื้ออำนวยให้เกษตรกร สร้างทันทางสังคม และฝึกอบรมเกษตรกรให้สามารถจัดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน รูปแบบดังกล่าวนี้ เช่น

- 1) โรงเรียนเกษตรกร (Farmers Field Schools)
- 2) ศูนย์เรียนรู้ชุมชน
- 3) การส่งเสริมโดยใช้ฐานการศึกษา (University - Based Extension)

ความเหมาะสมของการใช้รูปแบบส่งเสริมการเกษตรแปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ หรือเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมในขณะนั้น

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร ที่สำคัญมี 4 รูปแบบ ได้แก่ การถ่ายทอดเทคโนโลยี การส่งเสริมแบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมแบบตลาดนำการผลิต และการส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้ในการทำงานส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้การทำงานส่งเสริมการเกษตรสามารถบรรลุเป้าหมาย และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1.4 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2536, น. 43) กล่าวว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตร (Extension Teaching Methods) หมายถึง วิธีการที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมติดต่อบุคคลเป้าหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอนให้ความรู้ แจกข่าวสาร แนะนำ จูงใจ ให้ปฏิบัติหรือรับฟังปัญหาข้อคิดเห็นต่างๆ

พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์ (2545, น. 223 – 232) กล่าวว่า วิธีส่งเสริมการเกษตร (Agricultural Extension Methods) เป็นกระบวนการของการนำความรู้ วิชาการและเทคโนโลยี ไปสู่เกษตรกร เป็นลักษณะของการถ่ายทอด ซึ่งอาจจะเรียกว่าเป็นวิธีการสอนหรือฝึกอบรม วัตถุประสงค์มุ่งที่จะให้เกษตรกร สามารถสร้างความสนใจความรู้ และนำไปสู่การปฏิบัติของเกษตรกร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งวิธีการส่งเสริมการเกษตร มีดังนี้

1.4.1 วิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์

1) วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล (Individual Method) ให้เกษตรกรหรือบุคคลผู้รับการถ่ายทอดความรู้ได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระ การถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกร โดยตรงเป็นรายบุคคล

(1) การเยี่ยมไร่และบ้านของเกษตรกร (Farmer and Home visit) เจ้าหน้าที่ไปพบปะรับฟังปัญหาและถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรถึงฟาร์มหรือไร่ โดยจะเห็นสภาพความเป็นจริงของเกษตรกร

(2) เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน (Office Calls) เกษตรกรมีความสนใจ และเชื่อว่าเจ้าหน้าที่จะให้ข่าวสารหรือความรู้ได้

(3) การติดต่อทางโทรศัพท์ (Telephone Calls) สามารถช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาได้รวดเร็ว ลดเวลา และระยะทางในการติดต่อ

(4) การติดต่อทางจดหมายส่วนตัว (Personal Letter) เขียนจดหมายเมื่อเกิดปัญหาและต้องการคำตอบ หรือเพื่อแจ้งข่าวสาร ติดตามผลการส่งเสริม

(5) การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ (Informal Contract) ได้พบเกษตรกรโดยบังเอิญ เพื่อพูดคุยซักถามปัญหา

2) วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล (Group Methods)

(1) การประชุมกลุ่ม (Group Meeting) ช่วยในการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ต่างๆ ระหว่างทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้มีโอกาสร่วมปรึกษาหารือกัน

(2) การฝึกอบรม (Training) ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกระทั่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ (Learning) หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์

(3) การสาธิต (Demonstration) ใช้การบรรยายประกอบการแสดง ทำให้ผู้เรียนรู้ได้ฟังและได้เห็นไปพร้อมกัน

(4) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Field Trip Study Tour) มีโอกาสได้พบเห็นผลงานของผู้อื่นซึ่งได้ทำเสร็จแล้ว มีผลในการเพิ่มความเชื่อมั่นให้ยอมรับสิ่งใหม่มากขึ้น

3) การส่งเสริมแบบมวลชน (Mass Method) โดยสื่อสารมวลชนจะช่วยให้การส่งเสริมเผยแพร่ข่าวสาร ใช้กับคนจำนวนมากๆ ได้อย่างกว้างขวาง

(1) เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ (Printed Matter)

(2) ภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์ (Poster)

(3) หนังสือพิมพ์ (Newspapers)

(4) วิทยุ (Radio)

(5) โทรทัศน์ (Television)

(6) ภาพยนตร์ (Motion pictures)

(7) การจัดนิทรรศการ (Exhibition or Exposition)

1.4.2 วิธีการส่งเสริมโดยอิงวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์

1) การส่งเสริมโดยการเลือกการส่งเสริมเพียงเรื่องเดียวมีข้อสมมุติว่าถ้าผู้รับการเปลี่ยนแปลงพบว่าเขาปฏิบัติได้ผลเป็นการง่ายที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงในเรื่องอื่นๆ ภายหลัง

2) การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องที่จะส่งเสริมหลาย ๆ เรื่องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน ส่งเสริมให้ผลผลิตอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยการปรับปรุงปัจจัยการผลิตหลาย ๆ อย่างตามความจำเป็น

3) การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องทั้งหมดเกี่ยวกับฟาร์มและบ้านเรือน คำนึงว่าฟาร์มและบ้านเรือน รวมกันเป็นหน่วยเดียว และคำนึงว่าทำอะไร จึงจะทำให้การจัดการฟาร์มและบ้านเรือนในลักษณะที่ครอบครัวที่รายได้สุทธิสูง

4) การส่งเสริมโดยการเลือกท้องที่ใดท้องที่หนึ่งเป็นเป้าหมาย โดยการส่งเสริมเน้นเฉพาะพื้นที่ลักษณะของการผลิต และการเกษตรที่เฉพาะพื้นที่นั้น

1.4.3 วิธีการส่งเสริมโดยอิงเจ้าหน้าที่เป็นเกณฑ์

1) การใช้ Change agent ที่มีความรู้แบบกว้าง โดยถ่ายทอดแบบทั่วไปไม่ใช่วิชาหรือเฉพาะอย่าง

2) การใช้ทีมนักวิชาการ (Team approach) ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาเข้าไปในหมู่บ้านเป็นทีม

3) การใช้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วย (Interagency หรือ Cooperative approach) ร่วมกันทำงานพร้อมกันหรือประสานกันในการพัฒนาการเกษตร

4) การใช้เจ้าหน้าที่เป็นสื่อมวลชน (Change Agent as Mass Media Approach) โดยการนำเอาสื่อมวลชนต่างๆ มาเป็นตัวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความคิดของเกษตรกร

1.4.4 วิธีการส่งเสริมโดยเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Oriented) วัตนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศ จะเพิ่มประสิทธิภาพการถ่ายทอด และเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

1.4.5 วิธีการส่งเสริมโดยอ้างอิงชุมชนเป็นเกณฑ์ (Community Oriented) การประสานงานทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นลักษณะผสมผสานกันตามความต้องการ และภูมิปัญญาของท้องถิ่น ซึ่งเรียกว่าศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร โดยจัดให้เป็นศูนย์ของการเรียนรู้ของเกษตรกร ตลอดจนผู้สนใจในการพัฒนาเกษตรในลักษณะครบวงจร

สรุปได้ว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตร เป็นวิธีการที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมใช้ในการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร โดยใช้วิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบผสมผสาน ตลอดจนวิธีการเลือกใช้สื่อต่างๆ หลายวิธีผสมผสานกัน เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ เพิ่มทักษะสมรรถภาพ และประสิทธิภาพในการผลิตของเกษตรกรเป้าหมายรวมถึงการสนับสนุนช่วยเหลือผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรกรมให้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืน แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรนำมาใช้ในงานวิจัยครั้งนี้เพื่อให้ทราบและเข้าใจการปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรว่าเป็นอย่างไร

1.5 ทิศทางการพัฒนาการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

บำเพ็ญ เขียวหวาน (2564, น. 53) กล่าวว่า ทิศทางการพัฒนาประเทศ ทิศทางการพัฒนาการเกษตร และทิศทางการพัฒนาการชุมชนเกษตร จำเป็นที่จะต้องนำทิศทางเหล่านั้นมา

พิจารณาร่วมกับปัญหา สถานการณ์ของชุมชน และเกษตรกร เพื่อให้งานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรมีทิศทางและมีการดำเนินการที่เหมาะสม นำไปสู่การสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนเกษตรกรรม คุณภาพชีวิตที่ดีของเกษตรกรและให้เกษตรกรมีการผลิตที่มั่นคง ปลอดภัยและค้ำประกันถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้เกษตรกรสามารถปรับตัวเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

ในด้านทิศทางการพัฒนางานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรควรมีทิศทางดังนี้

1.5.1 การสร้างความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน เพื่อให้ภาคเกษตรเป็นฐานการผลิตที่มีความมั่นคงและมีการเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถผลิตสินค้าเกษตร อาหาร และพลังงานที่มีมูลค่าเพิ่มมีคุณภาพ มาตรฐาน ปลอดภัย เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของตลาดในระดับราคาที่เหมาะสมและเป็นธรรม โดยให้ความสำคัญกับความมั่นคงด้านอาหารเป็นลำดับแรก และเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้เกษตรกรให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน รวมทั้งสนับสนุนครัวเรือนและองค์กรเกษตรให้มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมถึงการส่งเสริมชุมชนและเกษตรกรให้มีส่วนร่วมและสนับสนุนความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน รวมถึงสามารถพึ่งพาตนเองได้จึงกำหนดแนวทางดังนี้

1) การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นรากฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืนรักษาคุ่มครองพื้นที่เกษตรกรรม สนับสนุนให้เกษตรกรมีที่ดินหรือมีสิทธิทำกิน เร่งรัดปฏิรูปที่ดิน การใช้ประโยชน์ที่ดิน กระจายการถือครอง จัดให้มีองค์กรและระบบบริหารจัดการที่ดิน พื้นฟูทรัพยากร บริหารจัดการน้ำ พัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

2) การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคเกษตร โดยวิจัยและพัฒนา และส่งเสริมบทบาทเกษตรกรในการวิจัยและพัฒนา สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน สนับสนุนการผลิตที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ควบคุมดูแลการใช้สารเคมี สนับสนุนสารชีวภาพ ปรับปรุงบริการขั้นพื้นฐาน เช่น ศูนย์จักรกล ศูนย์เรียนรู้ส่งเสริมการผลิตที่คงไว้ซึ่งความหลากหลาย เสริมสร้างองค์ความรู้ที่เหมาะสม เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพิ่มความสามารถ และช่องทางการรับข่าวสาร รวมถึงการพัฒนาสื่อทางการเกษตรในวงกว้าง

3) การสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรตลอดห่วงโซ่การผลิต สนับสนุนชุมชนในการสร้างมูลค่าเพิ่ม บนฐานความรู้ที่สร้างสรรค์ ส่งเสริมสถาบันการศึกษาในพื้นที่เข้าร่วมทำการวิจัยกับภาคเอกชน ยกกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร ส่งเสริมและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เศรษฐกิจเพิ่มมูลค่าผลผลิตด้านปศุสัตว์ สร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรผลิตสินค้าตามมาตรฐาน ส่งเสริมระบบตลาดกลาง ตลาดล่วงหน้า ส่งเสริมเอกชน ชุมชนมีบทบาทร่วมบริหารจัดการระบบสินค้าเกษตร เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการโลจิสติกส์ภาคเกษตร

4) การสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้แก่เกษตรกรโดยพัฒนาระบบประกันรายได้ พัฒนาระบบประกันภัยพืชผล ส่งเสริมระบบการทำงานเกษตรแบบมีพันธสัญญา พัฒนาระบบสวัสดิการ การแก้ไขปัญหาหนี้สิน สร้างแรงจูงใจเยาวชนหรือเกษตรกรรุ่นใหม่เข้าสู่อาชีพเกษตรกรรม พัฒนาสถาบันเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชนให้เป็นกลไกสนับสนุนการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรได้อย่างแท้จริง เสริมสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกรรายย่อยที่ได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้า

5) การสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพัฒนาพลังงานชีวภาพในระดับครัวเรือนและชุมชน โดยส่งเสริมปลูกป่าโดยชุมชนและเพื่อชุมชน ส่งเสริมระบบเกษตรกรรมยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เผยแพร่องค์ความรู้และพัฒนาด้านอาหาร ศึกษา ส่งเสริมพฤติกรรมบริโภคที่เหมาะสม สนับสนุนเครือข่ายการผลิตและการบริโภคที่เกื้อกูลกันในระดับชุมชน ส่งเสริมการนำวัสดุดิบและของเหลือใช้ทางการเกษตรในชุมชนมาผลิตเป็นพลังงานทดแทนในครัวเรือนและชุมชน สนับสนุนการผลิตพลังงานทดแทนภายในชุมชน และการผลิตพืชพลังงานทดแทนที่ไม่ใช่อาหาร พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่และการบริหารจัดการ

6) การสร้างความมั่นคงด้านพลังงานชีวภาพเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศและความเข้มแข็งภาคเกษตร โดยวิจัยการพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพลังงานจากพืชพลังงาน จัดระบบบริหารจัดการสินค้าเกษตรที่ใช้เป็นทั้งอาหารและพลังงาน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและใช้พลังงานชีวภาพจัดให้มีกลไกกำกับดูแลโครงสร้างราคาของพลังงานชีวภาพ ปลูกจิตสำนึกในการใช้พลังงานชีวภาพอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า

7) การปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐ โดยเกษตรกร เอกชน และชุมชนมีส่วนร่วมกำหนดทิศทางและวางแผน ปรับกระบวนการทำงานภาครัฐให้มีการบูรณาการอย่างจริงจัง พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ พัฒนาปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ

1.5.2 การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

เพื่อให้มีการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสร้างระบบการแข่งขันเสรีและเป็นธรรมเพื่อให้ประเทศไทยมีความเชื่อมโยงกับเครือข่ายด้านการผลิตสินค้าและบริการบนฐานปัญญา นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในภูมิภาคอาเซียน จึงกำหนดแนวทางโดยการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจโดยใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์เป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและมีคุณภาพ ด้วยการพัฒนาภาคเกษตรบนฐานการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ยกกระตือรือร้นการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยเทคโนโลยีและกระบวนการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงฟื้นฟูคุณภาพดินและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ สนับสนุนการผลิตทางการเกษตรที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่พัฒนาคุณภาพ

มาตรฐานของผลิตภัณฑ์แปรรูปสินค้าเกษตร เพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร และพัฒนาปัจจัยแวดล้อมด้านการเกษตร เช่น ระบบโลจิสติกส์ของภาคเกษตร เป็นต้น

สรุปได้ว่า ทิศทางการพัฒนาการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ควรมีทิศทางในการสร้างความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้เกษตรกรให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน และการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่ การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน เพื่อพัฒนาภาคเกษตรบนฐานการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต สร้างระบบการแข่งขันเสรีและเป็นธรรม ยกกระตือรือร้นการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยเทคโนโลยีและกระบวนการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และแหล่งความรู้

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ทบทวนวรรณกรรมแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ประกอบด้วย ความหมายของความรู้ และการจัดการความรู้ ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับแหล่งความรู้ ประกอบด้วย ความหมายของแหล่งเรียนรู้ ความสำคัญของแหล่งความรู้ และประเภทของแหล่งความรู้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ จะกล่าวถึง ความหมายของความรู้ และการจัดการความรู้ ดังนี้

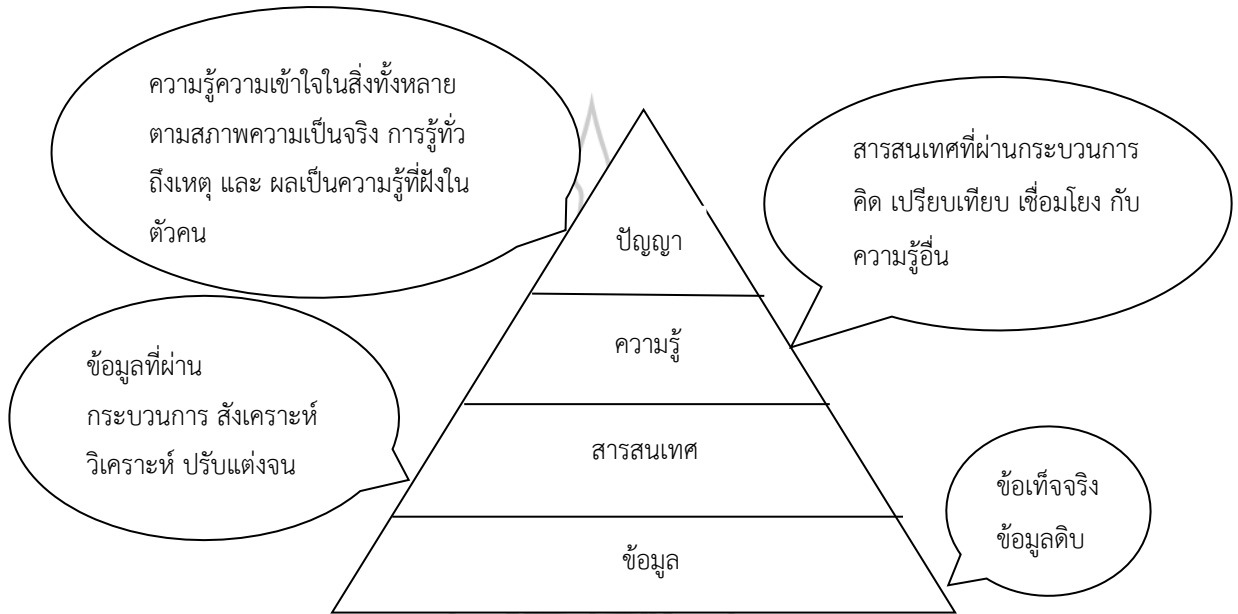
2.1.1 ความหมายของความรู้

สารานุกรมเสรี (2559) ให้คำอธิบายว่า ความรู้ คือความเข้าใจในเรื่องบางเรื่อง หรือสิ่งบางสิ่ง ซึ่งอาจจะรวมไปถึงความสามารถในการนำสิ่งนั้นไปใช้เพื่อเป้าหมายบางประการ ความสามารถในการรู้บางอย่างนี้เป็นสิ่งสนใจหลักของวิชาปรัชญา และมีสาขาที่ศึกษาด้านนี้โดยเฉพาะเรียกว่าญาณวิทยา (epistemology) ความรู้ในทางปฏิบัติมักเป็นสิ่งที่ทราบกันในกลุ่มคน และในความหมายนี้เองที่ความรู้นั้นถูกปรับเปลี่ยนและจัดการในหลาย ๆ แบบ

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, น. 232) ได้ให้ความหมายของ ความรู้ (Knowledge) คือ สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติ และทักษะ ความเข้าใจหรือสารสนเทศ ที่ได้รับมาจากประสบการณ์สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิดหรือการปฏิบัติองค์วิชาในแต่ละสาขา

บุญดี บุญญาภิกิจ และคณะ (2547, น. 13-14) ได้อธิบาย ความรู้โดยแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของความรู้กับสารสนเทศ ตามแนวคิดของ ฮิเดโอะ ยามาซากิ (Hideo Yamazaki) ผู้เชี่ยวชาญชาวญี่ปุ่น ซึ่งได้ให้นิยาม ความรู้ และอธิบายให้เห็นถึงลำดับขั้นของความรู้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับ

ข้อมูลสารสนเทศ และปัญญา เป็นลำดับชั้นในรูปพีระมิด ดังแสดงในภาพที่ 2.1 โดยสามารถชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของลำดับชั้นของความรู้ตามความหมายของคำเหล่านี้ ได้ดังนี้

ภาพที่ 2.1 พีระมิตความรู้

ที่มา: ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ (2554, น. 1-7)

“ข้อมูล” เป็นข้อมูลดิบเกี่ยวกับข้อเท็จจริง เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ธรรมชาติซึ่งอาจเป็นรูปภาพที่สื่อความหมายข้อความพรรณนา/บรรยายหรือตัวเลขต่างๆที่ค้นหาหรือรวบรวมมาจากการสังเกต/การวัด หรือจากเอกสาร/คำบอกเล่าที่มีการบันทึกไว้แต่ยังไม่ได้ผ่านการประมวลผลและแปลความ ข้อมูลจึงมิได้บ่งบอกความหมายใด ๆ

“สารสนเทศ” เป็นข้อมูลที่ผ่านกระบวนการสังเคราะห์วิเคราะห์และปรับแต่งจนชัดเจนมีแบบแผนสามารถเข้าใจในเนื้อหาของเนื้อความนั้นและนำมาใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการและตัดสินใจได้มีบริบท และความหมายซึ่งเกิดจากความเชื่อ สามัญสำนึก หรือประสบการณ์ของผู้ใช้สารสนเทศนั้น ๆ โดยมักอยู่ในรูปของข้อมูลที่วัดได้หรือจับต้องได้ทั้งนี้สารสนเทศอาจมีข้อจำกัดในเรื่องช่วงเวลาที่ใช้และขอบข่ายของงาน ที่จะนำมาใช้เช่นสารสนเทศหนึ่งๆอาจมีคุณค่าสำหรับคนกลุ่มหนึ่งแต่อาจไร้ค่าสำหรับคนอีกกลุ่มหนึ่งก็ได้ และสารสนเทศที่เคยไร้ค่าสำหรับคนกลุ่มหนึ่งนั้นอาจกลับมามีคุณค่าใหม่ในภายหลังได้ ดังนั้นการกำหนดคุณค่าของสารสนเทศจึงขึ้นอยู่กับความตรงต่อความต้องการในการใช้งาน

“ความรู้” เป็นสารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิด เปรียบเทียบ เชื่อมโยง กับความรู้อื่น จนเกิดเป็นความเข้าใจและนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุปและตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้โดยไม่จำกัดช่วงเวลาหรือกล่าวได้ว่าความรู้เป็นสารสนเทศที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปใช้งาน

“ปัญญา” คือความรู้ความเข้าใจในสิ่งทั้งหลายตามสภาพความเป็นจริงซึ่งความเข้าใจเกิดจากการรู้ทั่วถึงเหตุและผล เพราะได้ผ่านการพิจารณาไตร่ตรองหรือคิดอย่างรอบคอบเพื่อขจัดความไม่แจ่มแจ้ง ชัดเจนให้หมดไปได้แล้ว “ปัญญา” จึงเป็นขั้นความรู้ที่สูงกว่าความรู้ทั่วไป เป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน ก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำความรู้ไปใช้อย่างชาญฉลาด

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ความรู้ หมายถึงความสามารถในการรับรู้ทางสติปัญญา เป็นพฤติกรรมที่ผู้เรียนรู้เกิดกระบวนการคิด จากการได้รับข้อมูลผ่านการมองเห็น ได้ยิน แสดงผ่านภาษา เครื่องหมาย และสื่อสารสนเทศต่าง ๆ เป็นขั้นตอนที่นำไปสู่พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเข้าใจ สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ประโยชน์ได้

2.1.2 การจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM)

วิจารณ์ พานิช (2549,น.3-5) ได้ให้ความหมายของคำว่า "การจัดการความรู้" ไว้ คือ สำหรับนักปฏิบัติ การจัดการความรู้คือ เครื่องมือ เพื่อการบรรลุเป้าหมายอย่างน้อย 4 ประการไปพร้อมๆ กัน ได้แก่

- 1) บรรลุเป้าหมายของงาน
- 2) บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน
- 3) บรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์กรไปเป็นองค์กรเรียนรู้ และ
- 4) บรรลุความเป็นชุมชน เป็นหมู่คณะ ความเอื้ออาทรระหว่างกันในที่ทำงาน

จัดการความรู้เป็นการดำเนินการอย่างน้อย 6 ประการต่อความรู้ ได้แก่

- (1) การกำหนดความรู้หลักที่จำเป็นหรือสำคัญต่องานหรือกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กร
- (2) การเสาะหาความรู้ที่ต้องการ
- (3) การปรับปรุง ดัดแปลง หรือสร้างความรู้บางส่วน ให้เหมาะต่อการใช้งานของตน
- (4) การประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจการงานของตน

(5) การนำประสบการณ์จากการทำงาน และการประยุกต์ใช้ความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสกัด "ขุมความรู้" ออกมาบันทึกไว้

(6) การจดบันทึก "ขุมความรู้" และ "แก่นความรู้" สำหรับไว้ใช้งาน และปรับปรุงเป็นชุดความรู้ที่ครบถ้วน ลุ่มลึกและเชื่อมโยงมากขึ้น เหมาะต่อการใช้งานมากยิ่งขึ้น โดยที่การดำเนินการ 6 ประการนี้บูรณาการเป็นเนื้อเดียวกัน ความรู้ที่เกี่ยวข้องเป็นทั้งความรู้ที่ชัดแจ้งอยู่ในรูปของตัวหนังสือหรือรหัสอย่างอื่นที่เข้าใจได้ทั่วไป (Explicit Knowledge) และความรู้ฝังลึกอยู่ในสมอง (Tacit Knowledge) ที่อยู่ในคน ทั้งที่อยู่ในใจ (ความเชื่อ ค่านิยม) อยู่ในสมอง (เหตุผล) และอยู่ในมือ และส่วนอื่นๆ ของร่างกาย (ทักษะในการปฏิบัติ) การจัดการความรู้เป็นกิจกรรมที่คนจำนวน

หนึ่งทำร่วมกันไม่ใช่กิจกรรมที่ทำโดยคนคนเดียว เนื่องจากเชื่อว่า "จัดการความรู้" จึงมีคนเข้าใจผิด เริ่มดำเนินการโดยรีเข้าไปที่ความรู้ คือ เริ่มที่ความรู้ นี่คือความผิดพลาดที่พบบ่อยมาก การจัดการความรู้ที่ถูกต้องจะต้องเริ่มที่งานหรือเป้าหมายของงาน เป้าหมายของงานที่สำคัญ คือ การบรรลุผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินการตามที่กำหนดไว้ ที่เรียกว่า Operation Effectiveness และนิยามผลสัมฤทธิ์ ออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

(1) การสนองตอบ (Responsiveness) ซึ่งรวมทั้งการสนองตอบความต้องการของลูกค้า สนองตอบความต้องการของเจ้าของกิจการหรือผู้ถือหุ้น สนองตอบความต้องการของพนักงาน และสนองตอบความต้องการของสังคมส่วนรวม

(2) การมีนวัตกรรม (Innovation) ทั้งที่เป็นนวัตกรรมในการทำงาน และนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการ

(3) ชีตความสามารถ (Competency) ขององค์กร และของบุคลากรที่พัฒนาขึ้น ซึ่งสะท้อนสภาพการเรียนรู้ขององค์กร และ

(4) ประสิทธิภาพ (Efficiency) ซึ่งหมายถึงสัดส่วนระหว่างผลลัพธ์ กับต้นทุนที่ลงไป การทำงานที่ประสิทธิภาพสูง หมายถึง การทำงานที่ลงทุนลงแรงน้อย แต่ได้ผลมากหรือคุณภาพสูง

เป้าหมายสุดท้ายของการจัดการความรู้ คือ การที่กลุ่มคนที่ดำเนินการจัดการความรู้ร่วมกัน มีชุดความรู้ของตนเอง ที่ร่วมกันสร้างเอง สำหรับใช้งานของตน คนเหล่านี้จะสร้างความรู้ขึ้นใช้เองอยู่ตลอดเวลา โดยที่การสร้างนั้นเป็นการสร้างเพียงบางส่วน เป็นการสร้างผ่านการทดลองเอาความรู้จากภายนอกมาปรับปรุงให้เหมาะสมต่อสภาพของตน และทดลองใช้งาน จัดการความรู้ไม่ใช่กิจกรรมที่ดำเนินการเฉพาะหรือเกี่ยวกับเรื่องความรู้ แต่เป็นกิจกรรมที่แทรก/แฝง หรือในภาษาวิชาการเรียกว่า บูรณาการอยู่กับทุกกิจกรรมของการทำงาน และที่สำคัญตัวการจัดการความรู้เองก็ต้องการการจัดการด้วย

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งความรู้

แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งความรู้ จะกล่าวถึง ความหมายของแหล่งเรียนรู้ ความสำคัญของแหล่งความรู้ และประเภทของแหล่งความรู้ ดังนี้

2.2.1 ความหมายของแหล่งเรียนรู้

กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ (2545: น.43)ได้นิยามความหมายของแหล่งเรียนรู้ว่าหมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศและประสบการณ์ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ช่วยขยายแนวความคิดใน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กว้างขวางขึ้น แหล่งเรียนรู้กระตุ้นให้เกิดการพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ (2553, น.9) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 25 ระบุว่า “รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ”

ณัฐลักษณ์ ธาระวานิช (2557) กล่าวว่า แหล่งการเรียนรู้เป็นสถานที่หรือศูนย์รวบรวมข้อมูลความรู้ ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนในแต่ละด้าน รวมทั้งสร้างความเพลิดเพลินแก่ผู้ใช้บริการ อีกทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญและจำเป็นที่สุดอย่างหนึ่งในการพัฒนาคน มีบทบาทสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าของมนุษยชาติ สังคม และโลก

2.2.2 ความสำคัญของแหล่งความรู้

แหล่งการเรียนรู้มีความสำคัญเพราะเป็นแหล่งให้ความรู้หรือการศึกษาเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ อันเป็นรากฐานของชุมชน สังคม และประเทศชาติ ซึ่งวีรุพท์ นิลโมจน์ (2558) กล่าวไว้สรุปได้ดังนี้

- 1) เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ผู้เรียนและประชาชนในชุมชนทุกเพศทุกวัย สามารถศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส ที่เรียกว่า การศึกษาตามอัธยาศัย
- 2) เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยเลือกศึกษาจากแหล่งวิทยากรชุมชนต่าง ๆ ตามที่สถานศึกษากำหนดหรือความสนใจของผู้เรียนเอง
- 3) ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ เพื่อให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
- 4) ช่วยให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามที่หลักสูตรแกนกลางกำหนด รวมทั้งการตอบสนองการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาหรือหลักสูตรท้องถิ่นได้ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา ทั้งนี้ หากปราศจากแหล่งวิทยากรชุมชนแล้ว จุดมุ่งหมายการศึกษาที่ต้องการให้บรรลุผลตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ คงเป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น
- 5) เป็นแหล่งให้บริการการเรียนรู้ทั้งในแง่ของสถานที่และวิทยากรให้ความรู้ ในแง่ของแหล่งวิทยากรชุมชนที่เป็นผู้รู้หรือผู้ทรงภูมิปัญญาเป็นการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ช่วยให้เห็นในชุมชนมีความกระตือรือร้นสนใจใฝ่ เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

6) เป็นทรัพยากรทางการศึกษาและเป็นทุนของชุมชนที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาและการพัฒนาของชุมชนอย่างคุ้มค่าและมีประโยชน์โดยตรงต่อชุมชน

7) เป็นรากฐานสำคัญในการสร้างพลังการพึ่งพาตนเองและความเข้มแข็งของชุมชน

8) เป็นแหล่งเชื่อมโยงความเข้าใจและความร่วมมือของคนในชุมชน และระหว่างชุมชนในแง่ของการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง

2.2.3 ประเภทของแหล่งความรู้

ประเภทของแหล่งเรียนรู้ จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารพบว่าได้มีผู้แบ่งกลุ่มหรือประเภทแหล่งการเรียนรู้ไว้หลายลักษณะ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546, น.8-9) ได้จำแนกประเภทของแหล่งการเรียนรู้ไว้ 2 แบบ คือ

1) จัดตามลักษณะของแหล่งการเรียนรู้

(1) แหล่งการเรียนรู้ตามธรรมชาติ เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะหาความรู้ได้จากสิ่งที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ป่าไม้ ลำธาร กรวด หิน ทราย ชายทะเล เป็นต้น

(2) แหล่งการเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนเทคโนโลยีทางการศึกษาที่อำนวยความสะดวกแก่มนุษย์ เช่น โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุดประชาชน สถาบันการศึกษา สวนสาธารณะ ตลาด บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย สถานประกอบการ เป็นต้น

(3) บุคคล เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ถ่ายทอดความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม การสืบสานวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งด้านประกอบอาชีพ ตลอดจนนักคิด นักประดิษฐ์ และผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2) จัดตามแหล่งที่ตั้งของแหล่งการเรียนรู้

(1) แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน เดิมมีแหล่งการเรียนรู้หลัก คือ ครู อาจารย์ ต่อมามีการพัฒนาเป็นห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เช่น ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องจริยธรรม ห้องศิลปะ ตลอดจนอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เช่น ห้องอาหาร สนาม ห้องน้ำ สวนดอกไม้ สวนสมุนไพร แหล่งน้ำในโรงเรียน เป็นต้น

(2) แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น ครอบคลุมทั้งด้านสถานที่และบุคคล ซึ่งอาจอยู่ในท้องถิ่นใกล้เคียงโรงเรียน ท้องถิ่นที่โรงเรียนพาผู้เรียนไปเรียนรู้ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ชายทะเล สวนสาธารณะ สวนสัตว์ ฟุ้งนา สวนผัก สวนผลไม้ วัด ตลาด ร้านอาหาร ห้องสมุดประชาชน สถานี

ตำรวจ สถานีอนามัย ดนตรีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นเมือง แหล่งทอผ้า เทคโนโลยีชาวบ้าน เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน แหล่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ

สุวิทย์ มูลคำ (2545, น.19) ได้จำแนกแหล่งการเรียนรู้ไว้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

1) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล หรือปราชญ์ชาวบ้าน ประกอบด้วยบุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งมีความเชี่ยวชาญหลากหลายสาขาวิชาชีพ บางท่านอาจเป็นผู้มีทักษะ ความชำนาญ ในแต่ละสาขาวิชาชีพ บางท่านเป็นปราชญ์ชาวบ้าน บางท่านเป็นอดีตข้าราชการที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้าน บางท่านเป็นผู้นำทางศาสนาในท้องถิ่น และบุคลากรในสถานศึกษาเอง ก็มีทั้งความชำนาญ ความรู้หรืออาชีพเสริมรายได้ที่ทำอยู่เป็นประจำ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู นักการภารโรง ตลอดจนผู้เรียน รุ่นพี่ ซึ่งสามารถนำมาเชื่อมโยง บูรณาการในการศึกษาได้

2) แหล่งการเรียนรู้ประเภทสถานที่ เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วทั้งในสถานศึกษาและท้องถิ่น เป็นสถานที่สำหรับค้นคว้าศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ซึ่งอาจเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่ตามธรรมชาติแล้ว หรือเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2545, น.43) ได้แบ่งประเภทของแหล่งการเรียนรู้ไว้ 2 ประเภท คือ

1) แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดหมวดวิชา ห้องสมุดเคลื่อนที่ มุมหนังสือในห้องเรียน ห้องพิพิธภัณฑ์ ห้องมัลติมีเดีย ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องอินเตอร์เน็ต ศูนย์วิชาการ ศูนย์โสตทัศนศึกษา ศูนย์สื่อการเรียนการสอน ศูนย์พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน สวนพฤกษศาสตร์ สวนวรรณคดี สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ สวนหนังสือ สวนธรรมะ เป็นต้น

2) แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น เช่น ห้องสมุดประชาชน ห้องพิพิธภัณฑ์ วิทยาศาสตร์ ศูนย์กีฬา วัด ครอบครัว ท้องถิ่น สถานประกอบการ องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

สุมน อมรวิวัฒน์ (2544, น.25) จำแนกประเภทแหล่งการเรียนรู้ไว้ 4 ประเภท คือ

1) แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่ บุคคลทั่วไป ที่อยู่ในท้องถิ่นซึ่งสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนได้ เช่น ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ ช่างฝีมือ พ่อค้า นักธุรกิจ พนักงานบริษัท ข้าราชการ ภูมิปัญญาชน ศิลปิน นักกีฬา เป็นต้น

2) แหล่งการเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ สถานที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน สถาบันทางศาสนา พิพิธภัณฑ์ สถานที่ราชการ ห้องสมุดตลาด ร้านค้า ห้างร้าน บริษัท ธนาคาร โรงมหรสพ โรงงานอุตสาหกรรม ถนน สะพาน เขื่อน ฝายทดน้ำ สวนสาธารณะ สนามกีฬา สนามบิน เป็นต้น

3) แหล่งการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา ป่าไม้ พืช ดิน หิน

แร่ ทะเล เกาะ แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง น้ำตก ทุ่งนา สัตว์ป่า สัตว์น้ำ เป็นต้น

4) แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน วรรณกรรมท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ เป็นต้น

สรุปได้ว่า ความรู้ การจัดการความรู้ เป็นกระบวนการแบบหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดพัฒนาการของความรู้ ภายในองค์กร การพัฒนาตนเองให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ก็จำเป็นต้องบริหารจัดการความรู้ภายในองค์กรให้เป็นระบบเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้ได้จริงและต่อเนื่อง ในการวิจัยครั้งนี้มีการใช้แบบสอบถามวัดความคิดเห็นต่อความรู้และแหล่งความรู้ในงานวิจัยเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ให้ละเอียด โดยคะแนนที่ได้จะแสดงจำนวนร้อยละของคำตอบในแต่ละข้อทำให้ทราบได้ว่ามีความคิดเห็นต่อความรู้และแหล่งความรู้ในเรื่องนั้นเป็นอย่างไร

3. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น และแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น และแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น ประกอบด้วย ความหมายของความคิดเห็น ความสำคัญของความคิดเห็น การเกิดความคิดเห็น ประเภทของความคิดเห็น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น และการวัดระดับความคิดเห็น ส่วนแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ ประกอบด้วย ความหมายเกี่ยวกับความต้องการ และทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น ประกอบด้วย ความหมายของความคิดเห็น ความสำคัญของความคิดเห็น การเกิดความคิดเห็น ประเภทของความคิดเห็น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น และการวัดระดับความคิดเห็น ดังนี้

3.1.1 ความหมายของความคิดเห็น

ความหมายของความคิดเห็น (Opinion) เป็นความเชื่อหรือทัศนคติ ซึ่งบางครั้งอาจมีความรู้สึกเลื่อนรางในข้อเท็จจริงของตน และไม่มีความรู้สึกแรงกล้า ถึงกับจะพิสูจน์ข้อเสนอนั้นๆ ได้เป็นแต่เพียงว่าตนยอมรับข้อเสนอนั้น เพราะรู้สึก หรือดูเหมือนว่า มันจะเป็นอย่างนั้น ซึ่งใน(A Dictionary of General Psychology) ความหมายไว้เป็นข้อๆ ดังนี้

1) เป็นความเชื่อหรือทัศนคติซึ่งแต่ละบุคคลก่อขึ้น (Forms) มาจากความรู้สึกหรือการตัดสินใจความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับ หรือไม่ยอมรับในข้อเสนอนั้น

2) การตัดสินใจหรือความเชื่อมั่นจะรวมไปถึงความคาดหวัง (Expectation) หรือการคาดคะเน (Prediction) ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมหรือเหตุการณ์

3) การแสดงออกเป็นถ้อยคำจากทัศนคติ (Attitude) และใน A Comprehensive Dictionary of Psychology and Psychoanalytic Terms (Horace, B. English ; & Ava, English.1958: 358 – 359) ได้บรรยายไว้อย่างน่าสนใจว่า เป็นความเชื่อที่บุคคล มีความรู้สึกโดยปราศจากข้อผูกพันทางอารมณ์หรือการตัดสินใจและแสดงออกมาอย่างเปิดเผยถึงแม้ว่าจะไม่ปรากฏหลักฐานเป็นที่ยอมรับว่า น่าเชื่อถือก็ตาม ซึ่งสามารถจะแสดงออกมาเป็นถ้อยคำภายใต้สถานการณ์ที่เหมาะสม อย่างน้อยที่สุดสำหรับบุคคลหนึ่ง ข้อสันนิษฐานในเรื่องของจุดมุ่งหมายของความคิดเห็นนั้น เด่นชัดกว่าจุดมุ่งหมายของทัศนคติ ถึงแม้บางครั้งจุดมุ่งหมายอาจหลอกตัวเองอยู่บ้าง (ความคิดเห็นส่วนมากจะนำข้อเท็จจริง การตัดสินใจที่ถูกต้องและโครงสร้างของบุคลิกภาพออกมา มากกว่าที่จะยึดมั่นบนข้อสมมติโดยทั่วไป) แต่ถึงว่าอิทธิพลเหล่านี้ จะมาจากแรงจูงใจ หรือการตัดสินใจก็ตาม ความคิดเห็นก็ยังเป็นคำกล่าวถึงเรื่องราวที่คลุมไปถึงความรู้บางอย่าง และข้อสรุปของหลักการแห่งความจริงพอประมาณอีกประการหนึ่ง มันอาจจะเป็นความฝันล้วน ๆ ที่นึกขึ้นเองอย่างไม่มีเหตุผลก็ได้จากคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านเจตคติ ความเชื่อ การตัดสินใจ ความนึกคิด ความรู้สึก และวิจารณ์ญาณ ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ด้วยการพูด การเขียนและอีกมากมาย โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคลเป็นส่วนประกอบในการพิจารณา

สรุปดังนั้นความคิดเห็น จึงหมายถึง ความรู้สึกนึกคิดและพิจารณาโดยใช้ปัญญาความรู้ ประสบการณ์ความเชื่อที่มีมาแต่ทุนเดิม และสภาพแวดล้อมความเป็นจริงของแต่ละบุคคลในการแสดงออกมาในความรู้สึกต่อสิ่งนั้นๆ

3.1.2 ความสำคัญของความคิดเห็น

Feldman (1971, น. 53) อ้างโดย จิตารัตน์ ปลื้มจิตร์ (2551, น. 6-10) กล่าวว่า การสำรวจความคิดเห็นเป็นการศึกษาความรู้สึกของบุคคล กลุ่มคนที่มีต่อสิ่งหนึ่ง แต่ละคนจะแสดงความเชื่อ และความรู้สึกใดๆ ออกมาโดยการพูด การเขียน เป็นต้น การสำรวจความคิดเห็น จะเป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบายต่างๆการเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือการเปลี่ยนแปลงระบบงาน รวมทั้งในการฝึกหัดการทำงานด้วยเพราะ จะทำให้การดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามความพอใจของผู้ร่วมงาน

Best (1977, น. 17) อ้างโดย จิตารัตน์ ปลื้มจิตร์ (2551, น. 6-10) กล่าวว่า ในการศึกษาถึงความคิดเห็นต่าง ๆ ส่วนมากจะใช้วิธีแบบวิจัยตลาด ได้แก่ การสอบถาม ชักถาม บันทึกลงและรวบรวมไว้เป็นข้อมูล ซึ่ง เบสท์ ได้เสนอแนะว่า “วิธีง่ายที่สุดในการที่จะบอกถึงความคิดเห็นจะออกมาในลักษณะเช่นไร และจะได้สามารถทำตามข้อคิดเห็นนั้นได้ หรือในการวางนโยบายใดๆ ก็ตาม

ความคิดเห็นที่วัดออกมาได้จะทำให้ผู้บริหารเห็นควรหรือในอันที่จะดำเนินนโยบายหรือล้มเลิกไป” สรุปลักษณะสำคัญของความคิดเห็นได้ว่า ความคิดเห็นนั้นเป็นประโยชน์ในการกำหนดแบบแผนการวางนโยบายต่าง ๆ ให้เป็นไปตามนโยบาย หรือล้มเลิกนโยบาย เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างเรียบร้อย ซึ่งได้มาจากการสำรวจความคิดเห็นและรวบรวมไว้เป็นข้อมูล

3.1.3 การเกิดความคิดเห็น

ความคิดเห็นเกิดจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ของบุคคล ออลพอร์ท เสนอความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของคนเกิดขึ้นได้ตามเงื่อนไข 4 ประการ คือ

- 1) กระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการเพิ่มพูน และบูรณาการ ของการตอบสนอง แนวความคิดต่างๆ เช่น ความคิดเห็นจากครอบครัว โรงเรียน ครู การเรียนการสอนอื่นๆ
- 2) ประสบการณ์ส่วนตัวขึ้นอยู่กับความแตกต่างของบุคคล ซึ่งมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันไป นอกจากประสบการณ์ของคนจะสะสมขึ้นเรื่อย ๆ แล้ว ยังทำให้มีรูปแบบเป็นของตัวเอง ดังนั้น ความคิดเห็นบางอย่าง จึงเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละบุคคล แล้วแต่พัฒนาการ และความเจริญเติบโตของคน ๆ นั้น
- 3) การเลียนแบบ การถ่ายทอดความคิดเห็นของคนบางคน ได้มาจากการเลียนแบบความคิดเห็นของคนอื่นที่ตนพอใจ เช่น พ่อแม่ ครู พี่น้อง และคนอื่น ๆ
- 4) อิทธิพลของกลุ่มสังคม คนย่อมมีความเห็นคล้อยกันตามกลุ่มสังคม ที่ตนอาศัยตามสภาพแวดล้อม เช่น ความคิดเห็นต่อศาสนา สถาบันต่างๆ เป็นต้น

3.1.4 ประเภทของความคิดเห็น

เรมเมอร์ (Remmer. 1954 : น. 6-7) กล่าวว่าความคิดเห็นมี 2 ประเภทด้วยกัน คือ

- 1) ความคิดเห็นเชิงบวกสุด – เชิงลบสุด (Extreme Opinion) เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งสามารถทราบทิศทางได้ ทิศทางบวกสุด ได้แก่ ความรักจนหลงทิศทางลบสุด ได้แก่ ความรังเกียจ ความคิดเห็นนี้รุนแรงเปลี่ยนแปลงยาก
- 2) ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ (Cognitive contents) การมีความเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้ความเข้าใจในทางที่ดี ชอบยอมรับ เห็นด้วย ความรู้ความเข้าใจในทางที่ไม่ดี ได้แก่ ไม่ชอบ ไม่ยอมรับ ไม่เห็นด้วย

3.1.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

โอสแคมป์ (Oskamp) (1977 : น. 119 – 133) ได้สรุปปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็น ดังนี้

- 1) ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่าง (Genetic and Physiological Factors) เป็นปัจจัยตัวแรกที่ไม่ค่อยจะได้พูดถึงมากนัก โดยมีการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านพันธุกรรม จะมีผลต่อระดับความก้าวร้าวของบุคคล ซึ่งจะมีผลต่อการศึกษา เจตคติ หรือความคิดเห็นของบุคคลนั้น ๆ ได้ปัจจัย

ด้านร่างกาย เช่น อายุ ความเจ็บป่วย และผลกระทบจากการให้ยาเสพติดจะมีผลต่อความคิดเห็นและเจตคติของบุคคล เช่น คนที่มีความคิดอนุรักษ์นิยมมักจะเป็นคนที่มีอายุมาก เป็นต้น

2) ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล (Direct Personal Experience) คือบุคคลได้รับความรู้สึกและความคิดต่าง ๆ จากประสบการณ์โดยตรง เป็นการกระทำหรือพบเห็นต่อสิ่งต่าง ๆ โดยตนเอง ทำให้เกิดเจตคติหรือความคิดเห็นจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับ

3) อิทธิพลจากครอบครัว (Parental Influence) เป็นปัจจัยที่บุคคลเมื่อเป็นเด็กจะได้รับอิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และครอบครัว ทั้งนี้เมื่อตอนเป็นเด็กเล็ก ๆ ที่จะได้รับ การอบรมสั่งสอน ทั้งในด้านความคิด การตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย การให้รางวัลและการลงโทษ ซึ่งเด็กจะได้รับจากครอบครัวและจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับมา

4) เจตคติและความคิดเห็นของกลุ่ม (Group Determinants of Attitude) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นหรือเจตคติของแต่ละบุคคล เนื่องจากบุคคลจะต้องมีสังคมและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ดังนั้น ความคิดเห็นและเจตคติต่าง ๆ จะได้รับการถ่ายทอดและมีแรงกดดันจากกลุ่มไม่ว่าจะเป็นเพื่อนในโรงเรียน กลุ่มอ้างอิงต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดความคล้อยตามเป็นไปตามกลุ่มได้

5) สื่อมวลชน (Mass Media) เป็นสื่อต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับสื่อเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ จะมีผลทำให้บุคคลมีความคิดเห็นมีความรู้สึกต่าง ๆ เป็นไปตามข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อ

ดังนั้น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ รายได้ คือ ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคลโดยตรง และ ปัจจัยสภาพแวดล้อม เช่น สื่อมวลชน กลุ่มที่เกี่ยวข้องและครอบครัวคือ ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคลโดยอ้อม

3.1.6 การวัดความคิดเห็น

การวัดความคิดเห็น สามารถกระทำได้หลายรูปแบบ ดังนี้

จินตนา ไสภณ (2542, น. 24) กล่าวว่า รูปแบบการวัดความคิดเห็นที่เป็นที่นิยมมี 5 วิธี ได้แก่

1) วิธีของเธอร์สตัน (Thurston's Method) เป็นวิธีการสร้างมาตรวัดออกเป็นปริมาณแล้วเปรียบเทียบตำแหน่งของความคิดเห็นหรือทัศนคติไปในทางเดียวกันและเสมือนว่าเป็นสเกล (scale) ที่มีช่วงห่างเท่ากัน

2) วิธีของกัตต์แมน (Guttman's Scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นในแนวเดียวกันและสามารถจัดอันดับสูง-ต่ำ แบบเปรียบเทียบกันและกันได้จากอันดับต่ำสุดหรืออันดับสูงสุด และแสดงถึงการสะสมของความคิดเห็น

3) วิธีจำแนกความแตกต่างในการตีความ (Semantic Differential Scale: S-D Scale) เป็นการวัดทัศนคติหรือความคิดเห็น 7 ระดับ (Seven-Point Scale) โดยแบ่งเป็นช่วง ๆ ตั้ง

แต่ด้านซ้ายสุดของสเกลกำหนดให้เป็นค่าเชิงบวกสุด ด้านขวาของสเกลกำหนดให้เป็นค่าลบสุด ซึ่งอาศัยคู่คำคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้าม (Bipolar Adjective)

4) วิธีของลิเคิร์ต (Likert's Method) เป็นวิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติและความคิดเห็นที่นิยมแพร่หลาย เพราะง่ายและประหยัดเวลา ผู้ตอบสามารถแสดงทัศนคติในทางชอบหรือไม่ชอบโดยจัดอันดับความชอบหรือความไม่ชอบ ซึ่งอาจมีคำตอบให้เลือก 5 หรือ 4 คำตอบ และให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 หรือ +2, +1, 0, -1, -2 ตามลำดับ

5) วัดแบบ Rating scale เป็นวิธีสร้างมาตรวัดโดยแบ่งน้ำหนักความคิดเห็นออกเป็นระดับ เช่น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง เป็นต้น

จากแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นข้างต้น สรุปได้ว่า การจะให้ออกความคิดเห็นควรถามต่อหน้า ถ้าจะใช้แบบสอบถาม ต้องระบุให้ผู้ตอบ ตอบว่า เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย โดยในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วยเฉยๆ ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการเกิดความคิดเห็นและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น มากำหนดตัวแปรที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องกับความคิดเห็น ได้แก่ ความคิดเห็นและความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

3.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ ประกอบด้วย ความหมายเกี่ยวกับความต้องการ และทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ ดังนี้

3.2.1 ความหมายเกี่ยวกับความต้องการ

พจนานุกรมในไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) กล่าวถึง "ความต้องการ" ว่า หมายถึง ความอยากได้ ใครได้หรือประสงค์จะได้ และเมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าวจะทำให้ร่างกาย เกิดการขาดสมดุล เนื่องมาจากมีสิ่งเร้ามากระตุ้น มีแรงขับภายในเกิดขึ้น ทำให้ร่างกายไม่อาจอยู่นิ่ง ต้องพยายามดิ้นรน และแสวงหาเพื่อตอบสนองความต้องการนั้น ๆ เมื่อร่างกายได้รับตอบสนองแล้ว ร่างกายมนุษย์ก็กลับสู่ภาวะสมดุลอีกครั้งหนึ่ง และก็จะเกิดความต้องการใหม่ๆ เกิดขึ้นมา ทดแทนวนเวียนอยู่ไม่มีที่สิ้นสุด

เดมส์กัต คทวณิช (2546, น. 150) กล่าวว่า ความต้องการ (Needs) เป็นปัจจัยสำคัญ ในการสร้างแรงขับและแรงจูงใจในตัวบุคคล คือเมื่อใดที่บุคคลมีความต้องการเกิดขึ้นนั้น เนื่องมาจากร่างกายอยู่ในสภาวะของการแสวงหาบางสิ่งบางอย่างที่ขาดหายไปหรือสูญเสียไปจนทำให้เกิดแรงกระตุ้นต่อร่างกายให้เกิดพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น เพื่อตอบสนองสภาวะของร่างกายที่ขาดความสมดุลให้กลับสู่สภาวะปกติ โดยแบ่งเป็นสองประเภทใหญ่ คือ

1) ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) ได้แก่ความต้องการนำอาหาร อากาศ การพักผ่อน ความต้องการทางเพศ ความต้องการเหล่านี้จะต้องอยู่ในสภาวะสมดุล มิฉะนั้นจะเกิดการแสวงหาเมื่อขาดหรือขัดส่วนเกินความต้องการออกไปจากร่างกาย

2) ความต้องการทางจิตใจ (Psychological Needs) เป็นความต้องการที่บุคคลจะได้มาโดยต้องอาศัยการตอบสนองจากคนอื่น ๆ ในสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ เช่น ความต้องการความรัก ความอบอุ่น ความมั่นคง ความปลอดภัย ความต้องการการยอมรับจากสมาชิกอื่นในสังคม ต้องการความเคารพนับถือและความภาคภูมิใจ เป็นต้น

สรุปความต้องการ หมายถึง ความอยากได้ความประสงค์ในสิ่งที่ต้องการ ทำให้ร่างกายเกิดการขาดสมดุล เมื่อเกิดสิ่งเร้ามากระตุ้นความต้องการ ก็จะเกิดแรงขับภายในร่างกาย ทำให้เกิดความอยากได้ เมื่อได้รับการตอบสนองร่างกายก็จะเกิดความสมดุล และก็จะเกิดความต้องการใหม่ๆ เกิดขึ้นมาทดแทนวนเวียนอยู่ไม่มีที่สิ้นสุด

3.2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

มาสโลว์ (2019) กล่าวว่า มนุษย์มีแนวโน้มที่จะมีความต้องการอันใหม่ที่สูงขึ้น เมื่อความต้องการพื้นฐานได้รับการตอบสนอง เช่น ความมั่นคงความปลอดภัย กินอิ่มนอนหลับ ความต้องการอื่นจะเข้ามาทดแทน เป็นพลังซึ่งจูงใจให้ทำพฤติกรรม เช่น อาจเป็นความสำเร็จในชีวิต เป็นต้น แรงจูงใจของคนเรามาจากความต้องการพฤติกรรมของคนเรามุ่งไปสู่การตอบสนอง ความพอใจแบ่งความต้องการพื้นฐานของมนุษย์เป็น 5 ระดับด้วยกัน ได้แก่ ความต้องการทางสรีระ ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ความต้องการที่จะรู้สึกว่าคุณค่า และความต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริงและพัฒนาศักยภาพของตน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ความต้องการทางสรีระ (Physiological Needs) หมายถึง ความต้องการพื้นฐาน ของร่างกายซึ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ เสื้อผ้า ฯลฯ ความต้องการนี้เริ่มตั้งแต่วัยทารกกระทั่งถึงวัยชรา มนุษย์ทุกคนมีความต้องการทางสรีระอยู่เสมอจะขาดไม่ได้ ถ้าอยู่ในสภาพที่ขาดร่างกายจะกระตุ้นให้บุคคลทำกิจกรรมชวนชวย เพื่อตอบสนองความต้องการเหล่านี้ ถ้าความต้องการในขั้นแรกนี้ไม่ได้รับการบำบัด ความต้องการขั้นต่อไปก็จะไม่เกิดขึ้น

2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Nod) หมายถึง ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เพราะบุคคลไม่ต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนในการดำรงชีวิต เช่น การสูญเสียตำแหน่ง การบาดเจ็บทรพย์สิน การถูกขู่เข็ญบังคับจากผู้อื่น มนุษย์จึงเกิดความต้องการความมั่นคงปลอดภัย และหลักประกันชีวิต เช่น มีอาชีพที่มั่นคง มีการออมทรัพย์ หรือสะสมทรัพย์ มีการประกันชีวิต ฯลฯ

3) ความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ (Love and belonging Needs) หมายถึง ความต้องการที่จะเป็นที่รักของผู้อื่น และต้องการมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น และเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ เพราะมนุษย์ทุกคนย่อมต้องการเพื่อนไม่ต้องการรู้สึกเหงา และอยู่คนเดียว ดังนั้นจึงต้องการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น เป็นสมาชิกกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น กลุ่มครอบครัว กลุ่มที่ทำงาน กลุ่มเพื่อนบ้าน กลุ่มสนทนาการ เป็นต้น ความรู้สึกผูกพันจะเกิดขึ้นเมื่ออยู่ในกลุ่ม และสมาชิกของกลุ่มย่อมเกิดความรัก ความเอาใจใส่ และยอมรับซึ่งกันและกัน

4) ความต้องการที่จะรู้สึกว่าคุณค่า (Esteem Needs) หมายถึง ความปรารถนาที่จะมองตนเองว่ามีคุณค่าสูง เป็นที่น่าเคารพยกย่องจากทั้งตนเองและผู้อื่น ต้องการที่จะให้ผู้อื่นเห็นว่าตนมีความสามารถ มีคุณค่า มีเกียรติ มีตำแหน่งฐานะ บุคคลที่มีความต้องการประเภทนี้จะเป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตนเอง และรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่ามีประโยชน์ หากความรู้สึกหรือความต้องการดังกล่าวถูกทำลายและไม่ได้รับการตอบสนองก็จะรู้สึกมีปมด้อย สิ้นหวัง มองโลกในแง่ร้าย ต้องการสิ่งชดเชย ถ้าเกิดความรู้สึกรุนแรงจะทำให้บุคคลนั้นเกิดความท้อถอยในชีวิต เป็นโรคประสาท โรคจิต และอาจฆ่าตัวตายได้

5) ความต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริงและพัฒนาศักยภาพของตน (Self-Actualization Needs) หมายถึง ความต้องการที่จะรู้จักและเข้าใจตนเองตามสภาพที่แท้จริง เพื่อพัฒนาชีวิตของตนเองให้สมบูรณ์ (Self-fulfillment) รู้จักค่านิยม ความสามารถและมีความจริงใจต่อตนเอง ปรารถนาที่จะเป็นคนที่ดีที่สุดในตัวเอง มีสติในการปรับตัว เปิดโอกาสให้ตนเองเผชิญกับความจริงของชีวิต และเผชิญกับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ โดยคิดว่าเป็นสิ่งที่ท้าทายและน่าตื่นเต้น กระบวนการที่จะพัฒนาตนเองเต็มที่ตามศักยภาพของตนเองเป็นกระบวนการที่ไม่มีจุดจบ ตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่มนุษย์ทุกคนต้องการที่จะพัฒนาตนเองเต็มที่ตามศักยภาพ

มาส์โลว์ กล่าวถึง ลำดับของความต้องการต่างๆ ของมนุษย์ว่า ต้องเป็นไปตามลำดับขึ้นตามความสำคัญและสามารถยืดหยุ่นได้ เมื่อความต้องการเบื้องต้นได้รับบำบัดแล้วมนุษย์จะให้ความสนใจกับความต้องการขั้นสูงขึ้นเป็นลำดับ ความต้องการเหล่านี้เกิดเหตุผลที่ว่า มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่ต้องการเติบโตและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

มาส์โลว์ ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ ไว้ดังนี้

1) มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอ และไม่มีที่สิ้นสุด ขณะที่ความต้องการได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอย่างอื่นจะเกิดขึ้น ซึ่งเป็นกระบวนการที่เริ่มต้นตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย

2) ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมนั้นๆ อีกต่อไป ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง จึงจะเป็นสิ่งจูงใจพฤติกรรมของบุคคล

3) ความต้องการของมนุษย์จะเรียงกันเป็นลำดับชั้นตามความสำคัญ เมื่อความต้องการในระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์จะให้ความสนใจกับความต้องการระดับสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ

สรุปได้ว่า ความต้องการประกอบด้วย ความต้องการทางสรีระ ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ความต้องการที่จะรู้สึกรู้สีกว่าตนเองมีค่าและความต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริงและพัฒนาศักยภาพของตน เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนอง เกิดความพึงพอใจแล้วนั้น ก็จะทำให้มีความต้องการในส่วนที่มากขึ้นหรือนอกเหนือจากที่ได้รับ

4. การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตร (2551) ได้ให้ความหมายการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) หมายถึง แนวทางในการทำการเกษตร เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปลอดภัยตามมาตรฐานที่กำหนด โดยกระบวนการผลิตจะต้องปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค ปราศจากการปนเปื้อน ของสารเคมี ไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม มีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ได้ผลคุ้มค่าการลงทุน การผลิตตามมาตรฐาน GAP ก่อให้เกิดความยั่งยืนทางการเกษตร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม มีเกณฑ์ที่กำหนด 7 ข้อ ดังนี้

4.1 แหล่งน้ำ น้ำที่ใช้ปลูกต้องได้จากแหล่งที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุอันตราย

4.1.1 น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต ควรเป็นน้ำที่มาจากแหล่งน้ำที่ไม่อยู่ในสภาพแวดล้อม ที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อน และมีคุณภาพเหมาะสมสำหรับใช้ในการเกษตร ต้องไม่ใช้น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมหรือกิจกรรมอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนสิ่งที่เป็นอันตราย กรณีจำเป็นต้องใช้ต้องมีหลักฐานหรือข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่าน้ำนั้นได้ผ่านการบำบัดน้ำเสียมาแล้ว และสามารถนำมาใช้ในกระบวนการผลิตได้

4.1.2 หากอยู่ในสถานะเสี่ยงที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุอันตราย ให้เก็บตัวอย่างน้ำ อย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิต ส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการ หรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรอง เพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนตามสภาพความเสี่ยงของแหล่งน้ำ โดยบันทึกรายละเอียดการเก็บตัวอย่างน้ำ และเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์ น้ำไว้เป็นหลักฐาน

4.1.3 ควรมีการอนุรักษ์แหล่งน้ำ และสภาพแวดล้อมสำหรับการทานาข้าว

4.2 พื้นที่ปลูก ต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้าง หรือปนเปื้อนในข้าว

4.2.1 มีการจัดทำข้อมูลประจำแปลงนา โดยรวมชื่อเจ้าของแปลงนา สถานที่ติดต่อชื่อผู้ดูแลแปลงนา (ถ้ามี) ที่ตั้งแปลงนา แผนที่ภายในแปลงนา ชนิดพืชและพันธุ์ที่ปลูก ประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 3 ปี และรายละเอียดอื่นๆ ตามแบบบันทึกข้อมูลประจำแปลงนา

4.2.2 หากอยู่ในสถานะเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุอันตราย ให้มีการวิเคราะห์ดิน อย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิต ส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการ หรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรอง เพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนตามสภาพความเสี่ยงของพื้นที่ปลูก โดยบันทึกวิธีการเก็บตัวอย่างดิน และเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์ดินไว้เป็นหลักฐาน

4.3 การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ให้ใช้ตามคำแนะนำของกรมการข้าว หรือกรมวิชาการเกษตร และคำแนะนำในฉลาก ที่ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องกับกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และห้ามใช้วัตถุอันตรายที่ระบุในทะเบียนวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้ามใช้

4.3.1 ตรวจสอบบันทึกข้อมูลการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ตามตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูล

4.3.2 ตรวจสอบสถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตรายทางการเกษตร ดังนี้

1) ภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายทางการเกษตรชนิดต่างๆ ที่ใช้ในกระบวนการการผลิต ให้จัดเก็บในสถานที่เก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่มิดชิด ปลอดภัย ป้องกันแดดและฝนได้ มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก แยกเป็นสัดส่วนเพื่อป้องกันการปนเปื้อนของวัตถุอันตรายทางการเกษตรสู่อาหารและสิ่งแวดล้อม และควรมีเครื่องมือและวัสดุป้องกันอุบัติเหตุ เช่น น้ำยาล้างตา น้ำสะอาดทราย และอุปกรณ์ดับเพลิง

2) วัตถุอันตรายทางการเกษตรแต่ละชนิดต้องจัดเก็บในภาชนะปิดมิดชิด แสดงป้าย ให้ชัดเจน และแยกเก็บเป็นหมวดหมู่ ไม่ปะปนกับปุ๋ย สารควบคุมการเจริญเติบโตพืช และอาหารเสริมต่าง ๆ สำหรับพืช วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่เปิดใช้แล้วห้ามถ่ายออกจากภาชนะบรรจุเดิม

3) ต้องไม่มีวัตถุอันตรายที่ห้ามผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 เก็บรักษาอยู่ในสถานที่เก็บสารเคมี หรือภายในแปลงนา

4) กรณีที่มีข้อมูลหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรไม่ตรงตามคำแนะนำ ให้สุ่มข้าวเปลือกไปวิเคราะห์สารพิษตกค้าง

4.4 การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว

4.4.1 การผลิตเพื่อให้ได้ข้าวเปลือกตรงตามพันธุ์ ข้าวเปลือกที่เก็บเกี่ยวและนวดแล้ว ยอมให้มีข้าวพันธุ์อื่นปนได้ ไม่เกิน 5% ในจำนวนนี้มีข้าวเมล็ดแดงปนได้ไม่เกิน 2% โดยพิจารณาจาก

- 1) การเลือกเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพตรงตามพันธุ์ และมาจากแหล่ง ผลิตเมล็ดพันธุ์ที่เชื่อถือได้
- 2) การจัดการการปลูกและการดูแล เพื่อลดปริมาณข้าวเรือ และข้าวพันธุ์อื่นปน
- 3) จำนวนต้นของข้าวพันธุ์อื่นปนที่ยอมให้มีได้ไม่เกิน 3 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งในจำนวนนี้มีจำนวนต้นของข้าวพันธุ์ที่เป็นข้าวเมล็ดแดงปนไม่เกิน 1 เปอร์เซ็นต์

4.4.2 การป้องกันกำจัดศัตรูพืช และความเสียหายของผลิตผลจากศัตรูพืช สรรวจการเข้าทำลายของศัตรูพืชที่มีผลต่อข้าว ป้องกันกำจัดศัตรูพืชและข้าววัชพืช อย่างมีประสิทธิภาพด้วยวิธีที่เหมาะสม ตามคำแนะนำของกรมการข้าว หากใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรให้ใช้ตามข้อกำหนดข้อ 3 และผลิตผลที่ได้ต้องไม่มีโรคพืชและการทำลายของแมลงมากกว่า 10%

4.5 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

4.5.1 การจัดการเพื่อให้ได้ข้าวเปลือกที่มีคุณภาพการสีดี (อายุการเก็บเกี่ยว)

เก็บเกี่ยวในระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้ข้าวเปลือกมีคุณภาพการสีที่ดีข้าวเต็มเมล็ดและต้นข้าว ตามข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติสำหรับข้าวแต่ละชนิด โดยเก็บเกี่ยวที่ระยะการเก็บเกี่ยวเมื่อ รวงข้าวมีอายุ 25 - 35 วัน หลังวันออกดอกหรือรวงข้าวอยู่ในระยะปลับปลิงซึ่งเมล็ดข้าวเปลือกในรวงสุกเหลืองไม่น้อยกว่าสามในสี่ส่วนของรวง

4.5.2 การเก็บเกี่ยวและการนวด

อุปกรณ์ ที่ใช้ในการเก็บเกี่ยว ภาชนะบรรจุ และวิธี การเก็บเกี่ยวต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพของ ผลิตผล และต้องเก็บเกี่ยวอย่างระมัดระวังไม่ให้เกิดการปนของข้าวพันธุ์อื่นกรณีนวดด้วยเครื่องหรือเก็บเกี่ยวด้วยเครื่องเกี่ยวนวด ต้องรักษาความสะอาดของเครื่องเกี่ยวนวด และต้องปฏิบัติอย่างระมัดระวังไม่ให้เกิดการปนของข้าวพันธุ์อื่น ถ้าเกี่ยวข้าวพันธุ์อื่นมาต้องกำจัดข้าวพันธุ์อื่นที่ตกค้างในเครื่องออก

4.5.3 ความชื้นของข้าวเปลือกและการลดความชื้น

หากไม่ได้จำหน่ายเป็นข้าวเปลือกสด ให้ลดความชื้นภายใน 24 ชั่วโมงหลังการเก็บเกี่ยว วิธีการลดความชื้นต้องไม่ทำให้เมล็ดข้าวเปลือกเกิดการแตกหักจนสีได้ข้าวเต็มเมล็ดและต้นข้าว น้อยกว่าข้อกำหนด คุณภาพการสีตามมาตรฐานสินค้าเกษตร และอาหารแห่งชาติ สำหรับข้าวแต่ละชนิดให้ลดความชื้นของเมล็ดข้าวเปลือก สำหรับการซื้อขายต้องไม่เกิน 15 เปอร์เซ็นต์ และสำหรับการเก็บรักษาต้องไม่เกิน 14 เปอร์เซ็นต์

4.6 การขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลิตผล

4.6.1 อุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ และพาหนะ ที่ใช้ในการขนย้ายและการเก็บรักษา ต้องสะอาด สามารถป้องกันผลกระทบต่อคุณภาพของผลิตผล และป้องกันการปนเปื้อนจากอันตรายและสิ่งแปลกปลอมที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภค รวมทั้งไม่ทำให้เกิดการปนของข้าวพันธุ์อื่น

4.6.2 สถานที่เก็บรวบรวม และสถานที่เก็บรักษาต้องถูกสุขลักษณะ สะอาด และมีการถ่ายเทอากาศดี สามารถป้องกันการปนเปื้อนผลิตผลและป้องกันการปนของข้าวพันธุ์อื่นได้

4.6.3 วิธีการเก็บรักษาและรวบรวม ผลิตผล ต้องไม่ทำให้ผลิตผลเสียหายและทำให้เกิดการปนของข้าวพันธุ์อื่น

4.6.4 กรณีผลิตข้าวหลายพันธุ์ ต้องมีการจัดการเพื่อป้องกันการปนของข้าวต่างพันธุ์ได้

4.7 การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล

4.7.1 ต้องมีการบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

- 1) แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์
- 2) แหล่งน้ำใช้
- 3) การเตรียมดิน
- 4) การกำจัดต้นของข้าวพันธุ์อื่นปน
- 5) การสำรวจการเข้าทำลายของศัตรูพืชและการจัดการ
- 6) การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร
- 7) การเก็บเกี่ยวและการนวดข้าว
- 8) การลดความชื้นข้าวเปลือก
- 9) การบรรจุข้าวเปลือกและการเก็บรักษา
- 10) แหล่งที่มาของผลิตผล

4.7.2 ผลิตผลที่อยู่ระหว่างการเก็บรักษา และขนย้ายต้องมีการระบุข้อมูลให้สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาของผลิตผลได้

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว (GAP) คือการปฏิบัติทางการเกษตร เพื่อให้ได้ผลิตผลที่มีคุณภาพและปลอดภัยตามมาตรฐานที่กำหนด โดยปฏิบัติตามรายละเอียด 7 ข้อ คือ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลิตผล และการบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล

5. บริบทของพื้นที่ สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

5.1 สภาพภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของตำบลเวียงเหนือเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีแม่น้ำสำคัญไหลผ่าน 2 สาย คือ แม่น้ำกก ไหลผ่านด้านทิศตะวันตกและทิศเหนือติดกับบ้านท่าบันไดและบ้านไทรแก้ว แม่น้ำลาวไหลผ่านบ้านป่ายางน้อย นอกจากนั้นยังมีแหล่งน้ำขนาดเล็ก คือ แม่น้ำลาวหลงแยกจากแม่น้ำลาวที่บ้านสันตันแห่น ผ่านบ้านท่าบันได บ้านสันสลิด บ้านเวียงเดิม และไหลลงสู่แม่น้ำ สะกิ้น บริเวณชายทุ่งบ้านเวียงปางคำ ตลอดจนมีหนองน้ำ และลำเหมืองขนาดเล็กกระจายรอบหมู่บ้านทั้ง 12 หมู่บ้าน ดินเป็นดินนาที่เกิดจากตะกอนน้ำพาทับถมอยู่บนตะพักลำน้ำ ไม่มีภูเขา เขตพื้นที่ป่าไม้ และวนอุทยานแห่งชาติ จึงมีความเหมาะสมกับการปลูกข้าวพืชไร่ และทำสวน

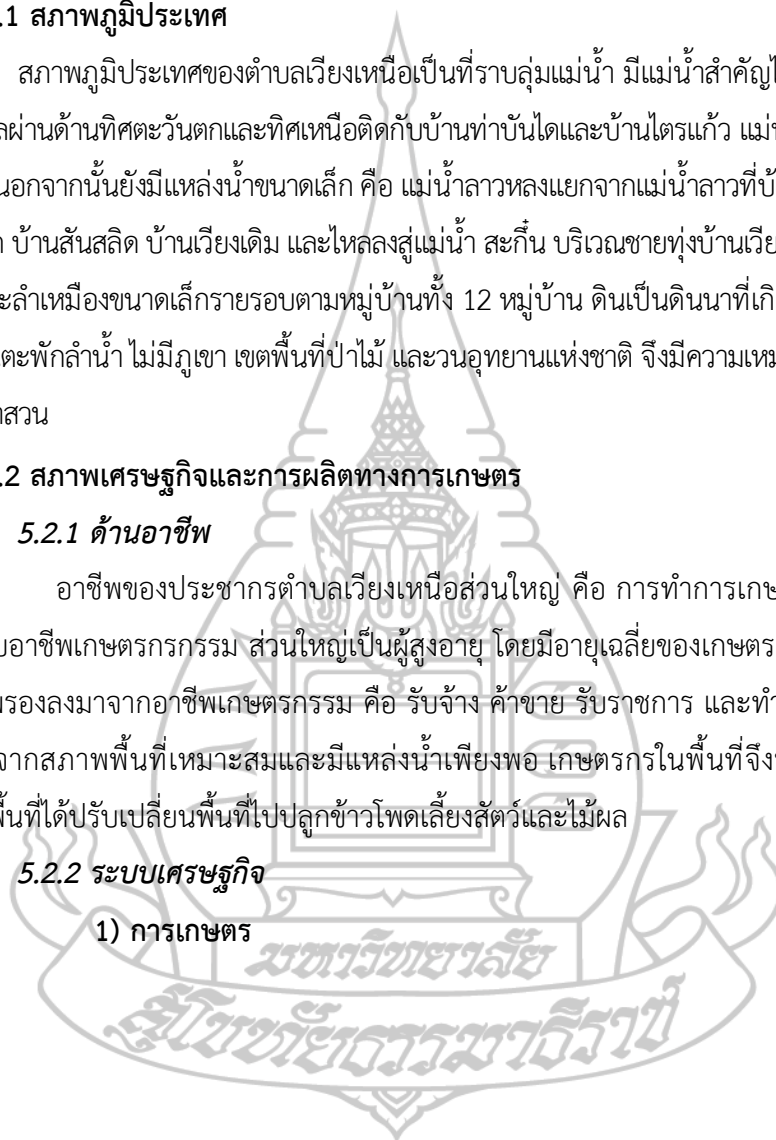
5.2 สภาพเศรษฐกิจและการผลิตทางการเกษตร

5.2.1 ด้านอาชีพ

อาชีพของประชากรตำบลเวียงเหนือส่วนใหญ่ คือ การทำการเกษตร ร้อยละ 85 มีการประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ โดยมีอายุเฉลี่ยของเกษตรกรประมาณ 55 ปีขึ้นไป อาชีพรองลงมาจากอาชีพเกษตรกรกรรม คือ รับจ้าง ค้าขาย รับราชการ และทำงานบริษัทเอกชนตามลำดับ จากสภาพพื้นที่เหมาะสมและมีแหล่งน้ำเพียงพอ เกษตรกรในพื้นที่จึงปลูกข้าวเป็นหลัก และในบางพื้นที่ได้ปรับเปลี่ยนพื้นที่ไปปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และไม้ผล

5.2.2 ระบบเศรษฐกิจ

1) การเกษตร

ตารางที่ 2.1 แสดงพืชเศรษฐกิจหลักของตำบลเวียงเหนือ

หมู่ที่	ข้าวนาปี	ข้าวนาปรัง	มันสำปะหลัง	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	ไม้ผลต่าง ๆ
1	3,182	2,670	10	13	1
2	1,916	1,759	-	12	-
3	1,191	1,086	-	14	28
4	1,157	995	-	-	5
5	1,939	1,670	-	-	5
6	1,159	1,071	-	-	-
7	710	442	-	25	-
8	3,837	3,408	17	232	44
9	1,355	1,249	-	4	2
10	791	386	-	82	-
11	1,062	904	-	20	3
12	1,235	981	39	-	-
รวม	19,534	16,620	66	401	87

ที่มา : รายงานทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร ปีการเพาะปลูก 2565/66

ประชากรส่วนใหญ่ในตำบลเวียงเหนือ ร้อยละ 85 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ ข้าว มีการผลิตข้าว 2 รอบ คือ รอบนาปีและรอบนาปรัง โดยมีจำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวนาปี 1,608 ครัวเรือน มีเนื้อที่ปลูก 19,534 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 700 กิโลกรัม/ไร่ จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวนาปรัง 1,496 ครัวเรือน มีเนื้อที่ปลูก 16,620 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 700 กิโลกรัม/ไร่ ซึ่งพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมปลูก ได้แก่ ข้าวเหนียว (นาน 59 ซีพีไรซ์ 888 กข-แม่ใจ 2 กข 6 สันป่าตอง 1) และข้าวเจ้า (ข้าวปทุมธานี 1 พิษณุโลก 2 ขาวดอกมะลิ 105) รองลงมาคือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 33 ครัวเรือน มีเนื้อที่ปลูก 401 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 1,000 กิโลกรัม/ไร่ และมีการปลูกไม้ผลจำนวน 16 ครัวเรือน เช่น ลำไยทุเรียน

2) การประมง

นอกจากการปลูกข้าวเป็นหลักยังมีเกษตรกรบางรายที่ประกอบกิจการเลี้ยงปลาเป็นอาชีพเสริม โดยส่วนใหญ่มีการเลี้ยงปลานิล นิลแดง จำนวน 64 ราย ผลผลิตเฉลี่ย 47,554

กิโลกรัม เลี้ยงปลาตูก จำนวน 9 ราย ผลผลิตเฉลี่ย 11,000 กิโลกรัม เลี้ยงปลาเยือกเทศ จำนวน 1 ราย ผลผลิตเฉลี่ย 1,000 กิโลกรัม และเลี้ยงปลาสาวย จำนวน 1 ราย ผลผลิตเฉลี่ย 500 กิโลกรัม

3) การปศุสัตว์

พื้นที่ในตำบลเวียงเหนือมีกิจกรรมการเลี้ยงปศุสัตว์ คือ โคเนื้อ หมู เป็ดและไก่ โดยมีครัวเรือนที่เลี้ยงโคเนื้อเพื่อขายจำนวน 48 ครัวเรือน ครัวเรือนที่เลี้ยงหมูเพื่อขาย จำนวน 20 ครัวเรือน และครัวเรือนที่เลี้ยงเป็ดและไก่ เพื่อขายจำนวน 12 ครัวเรือน

4) การท่องเที่ยว

ตำบลเวียงเหนือมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ พุทธสถานพระเจ้ากือนา บ้านไตรแก้ว หมู่ที่ 8 วัดโบราณเวียงเดิม บ้านเวียงเดิม หมู่ที่ 2 และพิพิธภัณฑสถานบ้าน โรงเรียนเวียงชัยพิทยา บ้านพนาลัยหมู่ที่ 11

5.3 สภาพอากาศและสิ่งแวดล้อม

5.3.1 ลักษณะภูมิอากาศ

ฤดูร้อน ประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ – กลางเดือนพฤษภาคม

ฤดูฝน ประมาณกลางเดือนพฤษภาคม – กลางเดือนตุลาคม มีฝนตกทั้งปี

ฤดูหนาว ประมาณกลางเดือนตุลาคม – กลางเดือนกุมภาพันธ์

5.3.2 ปริมาณน้ำฝนและแหล่งน้ำ

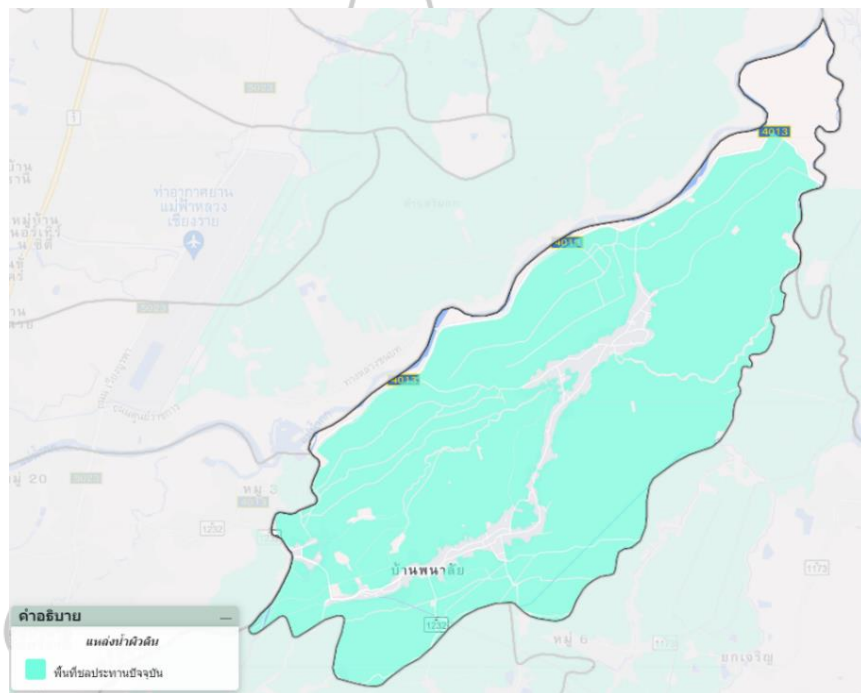
พื้นที่ตำบลเวียงเหนือ เป็นพื้นที่อยู่ในเขตชลประทาน มีแม่น้ำสำคัญไหลผ่าน 2 สาย คือ แม่น้ำกก ไหลผ่านด้านทิศตะวันตกและทิศเหนือติดกับบ้านท่าบันไดและบ้านไตรแก้ว แม่น้ำลาว ไหลผ่านบ้านปายางน้อย มีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและหนองน้ำเพื่อการเกษตรกระจายอยู่ทั่วทั้ง 12 หมู่บ้าน และยังได้รับน้ำจากคลองชลประทาน จึงมีปริมาณน้ำเพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกรในการเพาะปลูกข้าวได้ตลอดทั้งปี

1) แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร จำนวน 6 สาย ได้แก่

- ร่องหนานใจ บ้านท่าบันได หมู่ที่ 1
- ร่องซาวกา บ้านเวียงเดิม หมู่ที่ 2
- แม่น้ำห่าง บ้านเวียงเดิม หมู่ที่ 2
- ร่องแม่ตาแมว บ้านค่ายเจริญ หมู่ที่ 5
- แม่น้ำ บ้านโพธิ์ชัย หมู่ที่ 7, บ้านปายางน้อย หมู่ที่ 10, บ้านสันตันແໜ່ນ หมู่ที่ 12
- แม่น้ำหลง บ้านท่าบันได หมู่ที่ 1, บ้านราษฎร์เจริญ หมู่ที่ 4, บ้านเวียงเหนือ หมู่ที่ 6, บ้านพนาลัย หมู่ที่ 11

2) หนองน้ำเพื่อการเกษตร จำนวน 6 แห่ง ได้แก่

- หนองน้ำสาธารณะ บ้านท่าบันได หมู่ที่ 1
- หนองน้ำ โรงเรียนบ้านค่ายเจริญ
- หนองบวกรอก บ้านสันสลิด หมู่ที่ 3
- หนองน้ำ โรงเรียนบ้านเวียงเดิม
- หนองป่าไคร้ บ้านไทรแก้ว หมู่ที่ 8
- หนองป่าอ้อ บ้านไทรแก้ว หมู่ที่ 8

ภาพที่ 2.2 แผนที่แสดงพื้นที่ในเขตชลประทานตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย
ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก

5.3.3 เส้นทางคมนาคม

อำเภอเวียงชัยมีการเดินทางระหว่างตำบลและหมู่บ้าน มีเส้นทางหลักที่เชื่อมต่อระหว่างตัวเมืองเชียงรายกับอำเภอเวียงชัย คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1233 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1173 และ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1232 เป็นเส้นทางในเชื่อมต่อ ขนส่งผลผลิตทางการเกษตร

5.3.4 สาธารณูปโภค

ตำบลเวียงเหนือ มีไฟฟ้าใช้ครบทุกหมู่บ้าน มีระบบประปาหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน

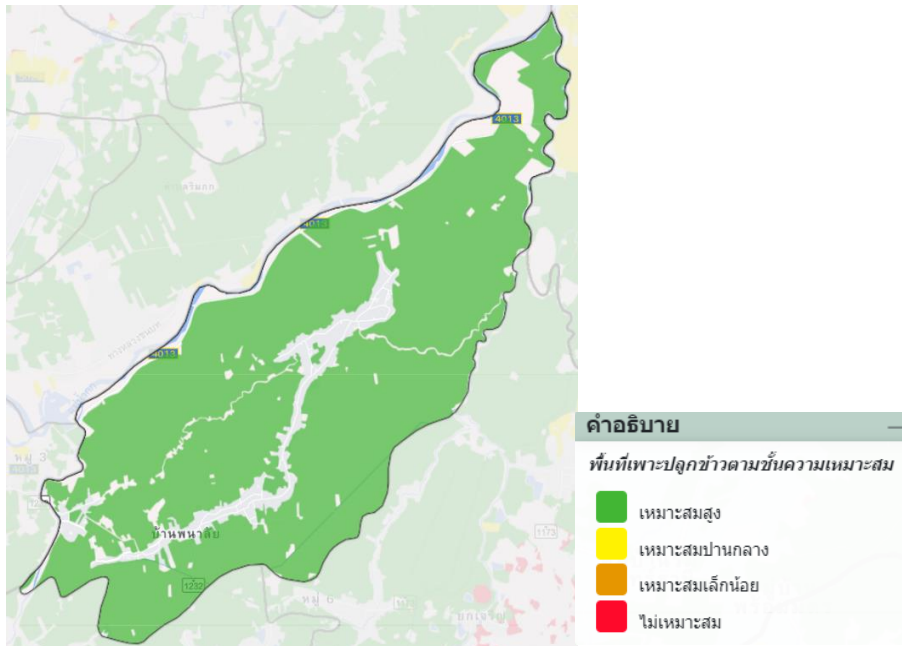
5.3.5 กลุ่มชุดดิน

สภาพพื้นที่การเกษตรตำบลเวียงเหนือ ประกอบไปด้วยกลุ่มชุดดินที่ 5 มีลักษณะเด่น คือ กลุ่มดินเหนียวลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำ ภูมิกริยาดินเป็นกลางหรือเป็นด่าง การระบายน้ำเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำถึงปานกลาง

คุณสมบัติของดินเป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ พบในบริเวณที่ราบตะกอนน้ำพา มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบเรียบ มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน เป็นดินลึกที่มีการระบายน้ำเร็วหรือค่อนข้างเร็ว มีเนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว เนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวหรือดินเหนียว สีเทาแก่ ดินล่างเป็นดินเหนียวสีน้ำตาลอ่อน หรือสีเทา มีจุดประสีน้ำตาล สีเหลือง หรือสีแดงตลอดชั้นดิน มักพบก้อนสารเคมีสะสมพวกเหล็กและแมงกานีส ปะปนอยู่ และในชั้นดินล่างลึกๆ อาจพบก้อนปูน ภูมิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย แต่ถ้าดินมีก้อนปูนปะปน จะมีภูมิกริยาเป็นกลางหรือด่างปานกลาง การใช้ประโยชน์ในบริเวณที่มีแหล่งน้ำใช้ปลูกพืชไร่ พืชผัก ข้าวที่ปลูกโดยมากให้ผลผลิตค่อนข้างสูง

ภาพที่ 2.3 แผนที่ชุดดินตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย
ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภาพที่ 2.4 พื้นที่เพาะปลูกข้าวตามชั้นความเหมาะสมตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย
ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก

5.4 สภาพสังคมและวัฒนธรรม

5.4.1 ประชากร

ตำบลเวียงเหนือแบ่งเขตการปกครองเป็น 12 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านท่าบันได บ้านเวียงเดิม บ้านสันสลิดบ้านราษฎร์เจริญ บ้านค่ายเจริญ บ้านเวียงเหนือ บ้านโพธิ์ชัย บ้านไตรแก้ว บ้านเวียงปางคำ บ้านป่ายางน้อยบ้านพนาลัย และบ้านสันต้นแห่น มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 2,534 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด จำนวน 6,758 คน เป็นชาย 3,256 คน เป็นหญิง 3,502 คน

ตารางที่ 2.2 แสดงจำนวนประชากรในตำบลเวียงเหนือ

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือนทั้งหมด	จำนวน ครัวเรือน เกษตรกร	จำนวนประชากร	
				ชาย	หญิง
1	บ้านท่าบันได	312	267	452	482
2	บ้านเวียงเดิม	236	173	329	340
3	บ้านสันสลิด	200	133	270	312
4	บ้านราษฎร์เจริญ	262	126	298	333
5	บ้านค่ายเจริญ	218	211	263	301
6	บ้านเวียงเหนือ	196	117	214	246
7	บ้านโพธิ์ชัย	179	73	222	252
8	บ้านไตรแก้ว	305	280	454	475
9	บ้านเวียงปางคำ	162	113	250	259
10	บ้านป่ายางน้อย	207	82	202	203
11	บ้านพนาลัย	197	105	233	242
12	บ้านสันต้นแหวน	60	106	69	57
รวม		2,534	1,608	3,256	3,502

ที่มา : แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 – 2567) เทศบาลตำบลเวียงเหนือ

5.4.2 การรวมกลุ่ม

ตำบลเวียงเหนือมีการรวมกลุ่มเกษตรกร/องค์กรเกษตรกรจำนวน 18 กลุ่ม ได้แก่

1) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร หมู่ที่ 5 ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

2) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

3) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคเนื้อตำบลเวียงเหนือ

4) วิสาหกิจชุมชนเวียงเหนือก้าวไกล

5) วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านค่ายเจริญ

6) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลผลิตการเกษตรบ้านไตรแก้ว

7) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์เสื้อกบบ้านเวียงปางคำ

8) วิสาหกิจชุมชนร่วมใจทำเกษตรปลอดสารพิษเพื่อคุณ

9) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมฝีมืองานจักสาน

10) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคขุนพัฒนา ต.เวียงเหนือ

- 11) วิสาหกิจชุมชนโคขุนสร้างอาชีพบ้านโพธิ์ชัย
 12) วิสาหกิจชุมชนหมูฝอยสมุนไพรมแม่พิมพ์
 13) วิสาหกิจชุมชนข้าวอินทรีย์บ้านท่าบันได
 14) วิสาหกิจชุมชนข้าวอินทรีย์บ้านค่ายสันสลิค
 15) วิสาหกิจชุมชนปลูกข้าวอินทรีย์เพื่อการค้าที่เป็นธรรมภายใต้การรับรอง
 มาตรฐาน
 16) วิสาหกิจชุมชนรักษ์เกษตรเวียงเหนือโมเดล
 17) วิสาหกิจชุมชนศูนย์เกษตรเวียงเหนือ
 18) วิสาหกิจชุมชนบ้านข้าวแต่น

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมบริบทของพื้นที่ สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของ
 เกษตรกรตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย สามารถนำมากำหนดวิธีดำเนินการวิจัย
 ตามขั้นตอนระเบียบวิธีการวิจัย ได้แก่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บ
 รวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสมกับเกษตรกรตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัด
 เชียงราย

6. สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการทำการเกษตร มีพืชเศรษฐกิจ
 หลักคือ ข้าว ซึ่งสามารถผลิตข้าวตลอดทั้งปีในช่วงฤดูนาปรังและนาปี โดยมีพื้นที่การเพาะปลูกข้าว
 ทั้งหมด 73,639 ไร่ มีเกษตรกร 6,661 ครัวเรือน โดยมีพื้นที่เพาะปลูกมากที่สุด ได้แก่ ตำบลเวียง
 เหนือ จำนวน 19,533 ไร่ จำนวนเกษตรกร 1,608 ครัวเรือน รองลงมาคือ ตำบลผางาม จำนวน
 15,757 ไร่ จำนวนเกษตรกร 1,616 ครัวเรือน และตำบลดอนศิลา จำนวน 14,337 ไร่ จำนวน
 เกษตรกร 1,385 ครัวเรือน

ตารางที่ 2.3 แสดงพื้นที่การเกษตรของอำเภอเวียงชัย

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)
เวียงชัย	1,189	12,451	12,451
ผางาม	1,616	15,758	15,758
เวียงเหนือ	1,608	19,534	19,534
ดอนศิลา	1,385	14,338	14,338
เมืองชุม	1,018	11,558	11,558
รวม	6,661	73,639	73,639

ที่มา : ผลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี ตามที่ดั่งแปลง ปี 2565/66. กรมส่งเสริมการเกษตร

ตำบลเวียงเหนือมีพื้นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะกับการทำการเกษตร ประชาชนในตำบลเวียงเหนือส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีการทำนาตลอดทั้งปี แบ่งเป็น 2 ฤดูกาล คือ ฤดูนาปรัง (เดือนมกราคม - เดือนพฤษภาคม) และฤดูนาปี (เดือนพฤษภาคม - เดือนพฤศจิกายน) โดยมีเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร จำแนกตามหมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 2.4 แสดงจำนวนเกษตรกรของตำบลเวียงเหนือ ในฤดูการเพาะปลูก ปี 2565/66

หมู่บ้าน	จำนวนเกษตรกร (ราย)
ท่าบันได	267
เวียงเดิม	163
สันสลิด	118
ราษฎร์เจริญ	117
ค่ายเจริญ	187
เวียงเหนือ	105
โพธิ์ชัย	70
ไตรแก้ว	250
เวียงปางคำ	92
ป่ายางน้อย	69
พนาลัย	83
สันตันแห่น	87
รวม	1,608

ที่มา : ผลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี ตามที่ดั่งแปลง ปี 2565/66. กรมส่งเสริมการเกษตร

ปฏิทินการเพาะปลูกข้าว

เกษตรกรในตำบลเวียงเหนือ มีการทำนาตลอดทั้งปี แบ่งเป็น 2 ฤดูกาล คือ ฤดูนาปรัง (เดือนมกราคม - เดือนพฤษภาคม) พันธุ์ข้าวที่เกษตรกรนิยมปลูก ได้แก่ ข้าวกข-แม่โจ้ 2 ข้าวพิษณุโลก 2 ข้าวปทุมธานี 1 ข้าวซีพีไรซ์ 888 ข้าว กข49 และฤดูนาปี (เดือนพฤษภาคม - เดือนพฤศจิกายน) พันธุ์ข้าวที่เกษตรกรนิยมปลูก ได้แก่ ข้าวกข-แม่โจ้ 2 ข้าวพิษณุโลก 2 ข้าว กข6 ข้าวปทุมธานี 1 ข้าว สันป่าตอง 1 ข้าวขาวดอกมะลิ 105

ตารางที่ 2.5 แสดงปฏิทินการผลิตข้าวของเกษตรกรตำบลเวียงเหนือ

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
- ข้าวนาปี					←							→
- ข้าวนา ปรัง	←					→						

ที่มา : แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ ปี 2566 – 2570 สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงชัย

ตารางที่ 2.6 แสดงต้นทุนการผลิตข้าวฤดูนาปี 2565/66 ของเกษตรกรตำบลเวียงเหนือ

ต้นทุนการผลิตข้าว

รายการ	บาท
ค่าเตรียมดิน	800
ค่าเมล็ดพันธุ์	390
ค่าหยอดเมล็ดพันธุ์	1,200
ค่าปุ๋ยเคมี	960
ค่าปุ๋ยอินทรีย์/ปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยคอก	175
ค่าสารเคมีปราบศัตรูพืช	150
ค่าหว่านปุ๋ย	100
ค่าเก็บเกี่ยว(ข้าว)	500

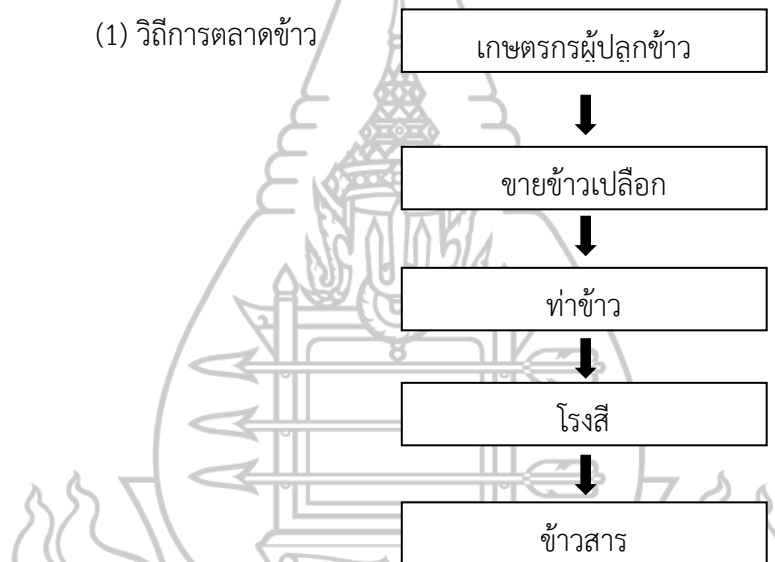
ตารางที่ 2.6 (ต่อ)

<u>ต้นทุนการผลิตข้าว</u>	
รายการ	บาท
ค่าขนส่ง	100
ค่าน้ำชลประทาน	30
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	500
รวม	4,905

ที่มา : แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ ปี 2566 – 2570 สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงชัย

สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

(1) วิธีการตลาดข้าว

ภาพที่ 2.5 แสดงวิธีการตลาดการผลิตข้าวของเกษตรกรตำบลเวียงเหนือ

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

7.1.1 เพศ

วรินทร์ ปัญญาสม (2557, น.47) ได้ศึกษาเรื่องการผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวของเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่ง ร้อยละ 70.5 เป็นเพศชาย ขณะที่ปัฐถากร สร้อยสูงเนิน (2557, น.46) ได้ศึกษาเรื่องการผลิตข้าวและความต้องการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ทำนา ตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัด

ปราจีนบุรี พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 55.6 เป็นเพศชาย ขณะที่ธงชัย เสาสามา (2554, น. 118) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า เกษตรกรเป็นเพศชายร้อยละ 58.7

7.1.2 อายุ

ธราวิทย์ คำหล้า (2555) ได้ศึกษาเรื่องการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอมือง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 52.87 ปี ส่วนอภิภู พัฒนยินดี (2562, น.94) ได้ศึกษาการยอมรับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า เกษตรกร มีอายุเฉลี่ย 55.70 ปี ขณะที่ธงชัย เสาสามา (2554, น.118) พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 54.58 ปี

7.1.3 ระดับการศึกษา

สุพจน์ คำยา (2561,น.98) ได้ศึกษาความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในอำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย พบว่า เกษตรกรจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนบุญยัง ทาราทอน (2561,น.76) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับการรับรองมาตรฐานข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ในอำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า เกษตรกรเกือบสองในสามจบระดับประถมศึกษา ส่วนอภิภู พัฒนยินดี (2562, น.94) พบว่า เกษตรกรส่วนมากจบการศึกษาระดับประถมศึกษา

7.1.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ธงชัย เสาสามา (2554, น.68) พบว่า สมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.66 คน ขณะที่ปัฐถากร สร้อยสูงเนิน (2557, น.44) พบว่า สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.52 คน ส่วนอภิภู พัฒนยินดี (2562, น.94) พบว่า เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.44 คน

7.2 สภาพพื้นฐานทางสังคม

7.2.1 ประสบการณ์ด้านการเกษตร

บุญยัง ทาราทอน (2561,น.76) พบว่า เกษตรกร มีประสบการณ์ทำนาเฉลี่ย 31.48 ปี ส่วนสุนันทา ณ มา (2561,น.77) ได้ศึกษาความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำนา เฉลี่ย 33.93 ปี ขณะที่อภิภู พัฒนยินดี (2562, น.94) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการผลิตข้าว 32.32 ปี

7.2.2 ตำแหน่งทางสังคม

สุนันทา ณ มา (2561, น.77) พบว่า ร้อยละ 66.0 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ส่วนสุพจน์ คำยา (2561,น.98) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ขณะที่สุวิทย์ เพ็งแก้ว

(2562, น.109) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณภาพข้าวสู่มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกรในจังหวัดมุกดาหาร พบว่า เกษตรกรไม่มีตำแหน่งใด ๆ ทางสังคม

7.2.3 การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร

สุนันทา ณ มา (2561, น.77) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 87.2 เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร โดยร้อยละ 48.3 เป็นสมาชิกกลุ่ม ธ.ก.ส. ขณะที่สุวิทย์ เฟ็งแก้ว (2562, น.109) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส. ส่วนกนิษฐา กรวยทอง (2563, น.77) ได้ศึกษาการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในตำบลพะเนา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 41.9 ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร

7.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

7.3.1 อาชีพหลัก

ธงชัย เสาศามา (2554, น. 118) พบว่า มีอาชีพหลัก คือ ทำการเกษตร ขณะที่สุวิทย์ เฟ็งแก้ว (2562, น.109) พบว่า เกษตรกรมีอาชีพหลักทำการเกษตร ส่วนกนิษฐา กรวยทอง (2563, น.77) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 79.4 มีอาชีพหลักทำนา

7.3.2 อาชีพรอง

ธงชัย เสาศามา (2554, น.118) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 79.6 มีอาชีพรับจ้างรองลงมาร้อยละ 16.9 ค้าขาย ขณะที่สุนันทา ณ มา (2561, น.77) พบว่า ร้อยละ 64.5 ประกอบอาชีพรอง โดยร้อยละ 39.4 ประกอบอาชีพทำไร่ ส่วนสุพจน์ คำยา (2561, น.98) พบว่า มีอาชีพรองคือรับจ้างทั่วไป

7.3.3 จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร

สุนันทา ณ มา (2561, น.77) พบว่า จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร เฉลี่ย 2.06 คน ส่วนอภิภู พัฒนยินดี (2562, น.94) พบว่า มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.14 คน ขณะที่สุวิทย์ เฟ็งแก้ว (2562, น.109) พบว่า แรงงานทำการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.76 คน

7.3.4 จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร

อภิภู พัฒนยินดี (2562, น.94) พบว่า มีพื้นที่ทำในการผลิตข้าวเฉลี่ยครัวเรือนละ 26.58 ไร่ ขณะที่ธงชัย เสาศามา (2554, น.118) พบว่า มีพื้นที่ทำนาเฉลี่ย 17.11 ไร่ต่อครัวเรือน ส่วนกนิษฐา กรวยทอง (2563, น.78) พบว่า มีพื้นที่การเกษตรเฉลี่ย 14.07 ไร่

7.3.5 ลักษณะการถือครองที่ดิน

ธงชัย เสาศามา (2554, น.118) พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการครอบครองที่ดินเป็นของตนเอง ขณะที่สุวิทย์ เฟ็งแก้ว (2562, น.109) พบว่า พื้นที่ถือครองเป็นของตนเองทั้งหมด เฉลี่ย 15.71 ไร่ ส่วนสุนันทา ณ มา (2561, น.77) พบว่า ร้อยละ 88.2 ใช้ที่ดินเป็นของตนเองในการปลูกข้าว

7.3.6 แหล่งเงินทุนทำการเกษตร

ธงชัย เสาศาاما (2554, น.118) พบว่า แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเกษตร เกษตรกรทั้งหมดใช้ทุนของตนเอง ส่วนอภิภู พัฒนยินดี (2562, น.94) พบว่า มีแหล่งเงินทุนทำการเกษตร ส่วนใหญ่เป็นเงินทุนของตนเอง/ครัวเรือนส่วน ขณะที่กับสุนันทา ฦ มา (2561, น.77) พบว่า เกษตรกรใช้เงินทุนจากเงินกู้ในการทำการเกษตร โดยร้อยละ 60.6 กู้เงินจากธนาคารของรัฐ ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.)

7.3.7 รายได้

สุนันทา ฦ มา (2561, น.77) พบว่า รายได้ของครัวเรือนในภาคการเกษตร เฉลี่ย 110,778.82 บาท ขณะที่สุพจน์ คำยา (2561, น.98) พบว่า รายได้ครัวเรือนภาคการเกษตรเฉลี่ย 124,020.20 บาทต่อปี ส่วนกนิษฐา กรวยทอง (2563, น.77) พบว่า มีรายได้เฉพาะทำการเกษตร เฉลี่ย 63,139.49 บาท/ปี

7.3.8 หนี้สิน

สุนันทา ฦ มา (2561, น.77) พบว่า หนี้สินเฉลี่ย 216,566.47 บาท ส่วนกนิษฐา กรวยทอง (2563, น.78) พบว่า มีหนี้สินครัวเรือนเฉลี่ย 230,802.89 บาท

7.4 ความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

7.4.1 ความรู้

วรินทร์ ปัญญาสม (2557, น.47) ได้ศึกษาเรื่องการผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวของเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสำรวจ ศัตรูพืชก่อนการตัดสินใจป้องกันกำจัดศัตรูพืชมากที่สุด รองลงมา คือ การเก็บเกี่ยวข้าวในระยะที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ข้าวเปลือกที่มีคุณภาพ และสถานที่เก็บรักษาผลผลิตต้อง สะดวกถูกสุขลักษณะ มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก ตามลำดับ ส่วนสุนันทา ฦ มา (2561, น.78) พบว่า ประเด็นที่ตอบถูกต้องน้อย ได้แก่ การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ส่วนอภิภู พัฒนยินดี (2562, น.94) พบว่า ข้อความที่เกษตรกรรู้น้อย คือ ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึกข้อมูล รายละเอียดที่เกี่ยวกับการผลิต และไม่มี การบันทึกข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ ขณะที่กนิษฐา กรวยทอง (2563, น.83) พบว่า เกษตรกรมีความรู้ใน ประเด็น การตรวจสอบสภาพเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร ก่อนการนำออกไปใช้งาน การให้ปุ๋ยตาม ระยะการเติบโตของข้าวอย่างเหมาะสม และการป้องกันโรค/แมลง ตามระยะการเติบโตของพืชปลูก ได้อย่างเหมาะสม

7.4.2 แหล่งความรู้

อภิภู พัฒนยินดี (2562, น.95) พบว่า เกษตรกรได้รับแหล่งความรู้จากสื่อบุคคล สื่อ กลุ่ม สื่อมวลชน สื่อออนไลน์ ตามลำดับ ขณะที่สุวิทย์ เฟ็งแก้ว (2562, น.110) พบว่า แหล่งความรู้ที่

เกษตรกรได้รับ ได้แก่ ด้านสื่อบุคคลได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร รองลงมาจากเจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตร ด้านสื่อกลุ่ม ได้รับความรู้จากการฝึกอบรม รองลงมา จากการประชุม ด้านสื่อมวลชน ได้รับความรู้จากเสียงตามสาย รองลงมา ได้รับความรู้จากหนังสือ

7.5 ความคิดเห็นและความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

7.5.1 ความคิดเห็น

สุวิทย์ เฟ็งแก้ว (2562, น.111) พบว่า ความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการผลิตข้าวตามมาตรฐาน GAP ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีประโยชน์ต่อสุขภาพ และการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทำให้เกษตรกรสามารถป้องกันกำจัดโรคและศัตรูพืชได้อย่างถูกวิธี

7.5.2 ความต้องการส่งเสริม

สุนันทา ณ มา (2561, น.78) พบว่า เกษตรกรต้องการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก คือ ต้องการการฝึกอบรม เรื่องการผลิตข้าวระบบ GAP ส่วนสุวิทย์ เฟ็งแก้ว (2562, น.111) พบว่า ความต้องการของเกษตรกรด้านวิธีส่งเสริม มีความต้องการในระดับมากที่สุด มี 4 ประเด็น ได้แก่ การทัศนศึกษา การจัดทำแปลงสาธิต การอบรมและการสาธิต และการประชุมกลุ่มย่อย ขณะที่กนิษฐา กรวยทอง (2563, น.79) พบว่า เกษตรกรมีระดับของความ ต้องการอยู่ในระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่ แหล่งน้ำ การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร พื้นที่ปลูก การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยว

7.6 ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

อภิภู พัฒนยินดี (2562, น.99) พบว่า อายุและประสบการณ์ในการผลิตข้าว เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทิศทางเดียวกันกับการยอมรับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ขณะที่ปรมัตตจ์ ไสสะอาด (2562, น.104) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกร ในอำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง พบว่า จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้สุทธิจากการผลิต และต้นทุนการผลิต เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตข้าวสังข์หยด และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการผลิตข้าวสังข์หยด ส่วนรูปแบบการผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกร พบว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตข้าวสังข์หยดค่อนข้างน้อย และมีความเชื่อมั่นเพียงร้อยละ 0.01 เท่านั้น

7.7 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

7.7.1 ปัญหา

สุนันทา ณ มา (2561, น.80) พบว่า ปัญหาด้านการต้องการสนับสนุน เกษตรกรมีปัญหาด้านปัจจัยการผลิตในระดับมาก โดยอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ไม่มีแหล่งน้ำในการผลิต ไม่มีเครื่องทุ่นแรง ไม่มีเมล็ดปอเทือง เมล็ดพืชตระกูลถั่ว ในการปรับปรุงบำรุงดิน และไม่มีสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลง ส่วนกนิษฐา กรวยทอง

(2563, น.80) พบว่า เกษตรกรมีระดับของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิต การจัดเก็บเอกสาร การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัย ตามลำดับ ส่วนอภิปฎิพัฒน์ยินดี (2562, น.98) พบว่า ปัญหาในการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีส่วนใหญ่เน้นเกษตรกรมีปัญหาทางด้านขาดการส่งเสริมด้านบันทึกข้อมูลและบัญชีครัวเรือน รองลงมาคือปัญหาขาดการส่งเสริมด้านเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว ปัญหาขาดการส่งเสริมด้านการชลประทาน

7.2.2 ข้อเสนอแนะ

บุญยัง ทาราทอน (2561, น.81) พบว่า มีปัญหาเรื่องการควบคุมวัชพืช จึงเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริม เพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวอย่างสม่ำเสมอ เช่น การเลือกใช้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพดี การวางแผนการผลิตเลือกช่วงเวลาในการปลูกที่เหมาะสม การเตรียมดินที่ถูกต้อง เพื่อลดปริมาณวัชพืชในแปลงนาให้น้อยลง ขณะที่สุนันทา ณ มา (2561, น.81) พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรเสนอแนะให้เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการลงทุน ตรวจสอบคุณภาพดินและน้ำ การผลิตและขยายสารชีวภัณฑ์ การป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้อง การลดต้นทุนการผลิต มาตรฐานสินค้าเกษตร (GAP) การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และอบรมให้ความรู้เรื่องใหม่ ๆ และเสนอแนะให้เจ้าหน้าที่เข้ามาให้ความรู้เป็นประจำ ตามลำดับ ส่วนอภิปฎิพัฒน์ยินดี (2562, น.98) พบว่า ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านความรู้เสนอให้มีการส่งเสริมด้านการลดต้นทุนการผลิต การชลประทาน ส่งเสริมด้านการใช้สารเคมีที่ถูกต้อง การใช้ปุ๋ยสั่งตัด การปรับปรุงบำรุงดิน และการผลิตสารชีวภัณฑ์เพื่อใช้แทนสารเคมี ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เกษตรกรเสนอให้มีการตั้งกลุ่มข่าวสารออนไลน์ของกลุ่มแปลงใหญ่ในอำเภอ และด้านอื่นๆ เสนอให้จัดการศึกษาดูงานต่างพื้นที่

จากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยนี้ จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยประกอบด้วย สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สภาพพื้นฐานทางสังคม ได้แก่ ประสบการณ์ด้านการเกษตร ตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร การเกษตร สภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพหลัก อาชีพรอง จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร จำนวนและลักษณะการถือครองที่ดิน แหล่งเงินทุนทำการเกษตร รายได้ หนี้สิน ความรู้และแหล่งความรู้ ความคิดเห็นและความต้องการส่งเสริม ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ล้วนที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ซึ่งผลการวิจัยเหล่านี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงการดำเนินงานให้มีความเหมาะสมและสอดคล้อง ตรงกับความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ต่อไป

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) มีวิธีการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร ปีการเพาะปลูก 2565/66 จำนวน 1,608 ราย

1.2 กลุ่มตัวอย่าง การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane (1973, น.725-727) ที่ความคลาดเคลื่อนที่ 0.07 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรคำนวณขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane (1973, น.725-727) อ้างถึงในบุญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2557, น.49) ที่ความคลาดเคลื่อนที่ 0.07

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n = จำนวนกลุ่มตัวอย่างของเกษตรกร

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง ($e = 0.07$)

$$\begin{aligned} \text{แทนค่าในสูตร } n &= \frac{1,608}{1+1,608(0.07)^2} \\ &= 181.09 \\ &= 182 \end{aligned}$$

ดังนั้นจำนวนเกษตรกรตัวอย่างที่ทำการศึกษาคู่กับ 182 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.32 ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร ปีการเพาะปลูก 2565/66

เนื่องด้วยเกษตรกรในพื้นที่ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย แต่ละหมู่บ้านมีจำนวนเกษตรกรไม่เท่ากัน จึงต้องคำนวณจำนวนตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน โดยใช้สูตร Nagtalon ดังสูตร

$$\text{สูตร} \quad n_1 = \frac{N_1 n}{N}$$

n_1 = แทนจำนวนตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านที่ศึกษา

n = แทนจำนวนตัวอย่างทั้งหมดที่ศึกษามีค่าเท่ากับ 182 ราย

N_1 = แทนจำนวนประชากรในแต่ละหมู่บ้านที่ศึกษา

N = แทนจำนวนประชากรทั้งหมด 1,608 ราย ในตำบลเวียงเหนือ

แนวทางการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในแต่ละหมู่บ้าน ต่างๆ โดยขอยกตัวอย่างการคำนวณเฉพาะหมู่ที่ 1 บ้านท่าบันได

$$\begin{aligned} \text{ดังนั้น} \quad n_1 &= \frac{267 \times 182}{1,608} \\ &= 30.22 \\ &= 30 \text{ ราย} \end{aligned}$$

โดยใช้แนวทางในการคำนวณดังกล่าวข้างต้นคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามหมู่บ้านที่ศึกษาตามตารางที่ 3.1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

หมู่บ้าน	จำนวนเกษตรกร (ราย)	จำนวนตัวอย่าง (ราย)
ท่าบันได	267	30
เวียงเดิม	163	19
สันสลิด	118	13
ราษฎร์เจริญ	117	13
ค่ายเจริญ	187	21
เวียงเหนือ	105	12
โพธิ์ชัย	70	8
ไตรแก้ว	250	28
เวียงปางคำ	92	11
ป่ายางน้อย	69	8
พนาลัย	83	9
สันตันแทน	87	10
รวม	1,608	182

1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากตามรายชื่อเกษตรกรตามสัดส่วนในแต่ละหมู่บ้าน แล้วเก็บข้อมูลจนกว่าจะได้ตัวอย่างครบตามจำนวนของแต่ละหมู่บ้าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ทั้งแบบคำถามปลายปิดและปลายเปิดสร้างขึ้นโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

1.2 สภาพพื้นฐานทางสังคม ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับประสบการณ์ด้านการเกษตร ตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร

1.3 สภาพพื้นฐานเศรษฐกิจ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับอาชีพหลัก อาชีพรอง จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร จำนวนและลักษณะการถือครองที่ดิน แหล่งเงินทุนในการทำ การเกษตร รายได้ของครัวเรือน และหนี้สิน

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการผลิตข้าว ความรู้ แหล่งความรู้ และการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ประกอบด้วยคำถาม 4 ตอนย่อย ดังนี้

2.1 สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับลักษณะพื้นที่ปลูก ลักษณะดินที่ปลูก แหล่งน้ำที่ใช้ พันธุ์ข้าวที่ปลูก รูปแบบการปลูก การใช้ปุ๋ย โรคพืชที่พบการระบาด แมลงศัตรู/สัตว์ศัตรูพืชที่พบการระบาด ระยะเวลาการเก็บเกี่ยว รูปแบบการเก็บเกี่ยว และการลดความชื้น

2.2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร การวัดระดับความรู้การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ซึ่งคำถามประเภทเลือกตอบถูกและผิด ประกอบด้วยคำถามจำนวน 15 ข้อ เป็นคำถามที่ถูกต้องจำนวน 10 ข้อ เป็นคำถามที่ผิด (คำถามลวง) จำนวน 5 ข้อ และกำหนดการให้คะแนน ดังนี้

0 คะแนน = ตอบผิดจากหลักวิชาการ

1 คะแนน = ตอบถูกต้องตามหลักวิชาการ

2.3 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับแหล่งความรู้ที่เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ โดยกำหนดข้อคำถามในลักษณะเป็นแบบประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ และกำหนดการให้คะแนน ดังนี้

1 คะแนน = ได้รับความรู้น้อยที่สุด

2 คะแนน = ได้รับความรู้น้อย

3 คะแนน = ได้รับความรู้ปานกลาง

4 คะแนน = ได้รับความรู้มาก

5 คะแนน = ได้รับความรู้มากที่สุด

2.4 การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 7 ด้าน คือ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต การบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล โดยกำหนดข้อคำถามในลักษณะเลือกตอบ ไม่ปฏิบัติและปฏิบัติ จำนวน 15 ข้อ และกำหนดการให้คะแนน ดังนี้

0 คะแนน = ไม่ปฏิบัติ

1 คะแนน = ปฏิบัติ

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นและความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

3.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 7 ด้าน คือ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต การบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล กำหนดข้อคำถามในลักษณะเป็นแบบประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ และกำหนดการให้คะแนน ดังนี้

1 คะแนน = เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

2 คะแนน = เห็นด้วยในระดับน้อย

3 คะแนน = เห็นด้วยในระดับปานกลาง

4 คะแนน = เห็นด้วยในระดับมาก

5 คะแนน = เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

3.2 ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับระดับความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 3 ด้าน คือ ด้านวิธีการส่งเสริมส่งเสริม ด้านความรู้ และด้านการสนับสนุน โดยกำหนดข้อคำถามในลักษณะเป็นแบบประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ และกำหนดการให้คะแนน ดังนี้

1 คะแนน = ต้องการน้อยที่สุด

2 คะแนน = ต้องการน้อย

3 คะแนน = ต้องการปานกลาง

4 คะแนน = ต้องการมาก

5 คะแนน = ต้องการมากที่สุด

ตอนที่ 4 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ประกอบด้วยคำถามระดับปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 3 ด้าน คือ ด้านวิธีการส่งเสริมส่งเสริม ด้านความรู้ และด้านการสนับสนุน โดยกำหนดข้อคำถามในลักษณะเป็นแบบประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ และกำหนดการให้คะแนน ดังนี้

1 คะแนน = มีปัญหาน้อยที่สุด

2 คะแนน = มีปัญหาน้อย

3 คะแนน = มีปัญหาปานกลาง

4 คะแนน = มีปัญหามาก

5 คะแนน = มีปัญหามากที่สุด

4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ประกอบด้วยคำถามระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 3 ด้าน คือ ด้านวิธีการส่งเสริมส่งเสริม ด้านความรู้ และด้านการสนับสนุน โดยกำหนดข้อคำถามในลักษณะเป็นแบบประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ และกำหนดการให้คะแนน ดังนี้

1 คะแนน = เห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะน้อยที่สุด

2 คะแนน = เห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะน้อย

3 คะแนน = เห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะปานกลาง

4 คะแนน = เห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะมาก

5 คะแนน = เห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะมากที่สุด

2.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2.1 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำกรวิจัย ที่เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี แล้วนำข้อมูลมาสร้างแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.2.2 ศึกษาแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ จากงานวิจัยของผู้ที่ทำงานวิจัยเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

2.2.3 จัดทำแบบสัมภาษณ์ จัดทำเครื่องมือวิจัยฉบับร่างตามกรอบตัวแปรของเครื่องมือที่กำหนดประเด็น กำหนดวิธีการตรวจคะแนนและสรุปผลการตอบ จัดทำคำชี้แจงในการตอบข้อความ

2.2.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างส่งอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจแก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษา พิจารณาความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์

2.2.5 แก้ไขแบบสัมภาษณ์ให้ถูกต้อง นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นนำไปทดสอบหาความเชื่อถือของแบบสัมภาษณ์ และนำมาปรับปรุงเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัยต่อไป

2.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.3.1 การตรวจสอบค่าความตรง (Validity) เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์และครอบคลุมขอบเขตของเนื้อหา โดยนำแบบสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหา จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและให้คำแนะนำแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence, IOC) ซึ่งได้ค่า IOC = 0.97

2.3.2 การตรวจสอบค่าความเที่ยง (Reliability) ผู้วิจัยทำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบกับเกษตรกร จำนวน 30 ราย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าความเที่ยงตามวิธีการของ Cronbach's alpha จากนั้นจึงนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ทำการทดสอบเพื่อหาค่าความเที่ยง (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ดังนี้

ตอนที่ 2.3 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.929

ตอนที่ 3.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.933

ตอนที่ 3.2 ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.947

ตอนที่ 5.1 ระดับปัญหาในการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.918

ตอนที่ 5.2 ระดับข้อเสนอแนะในการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.948

จะเห็นได้ว่าได้ค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.7 จึงผ่านเกณฑ์การยอมรับได้ ตามที่ Jump, N. (1978) อ้างถึงใน มานิต ลาเกลียง (2558, น. 37) ได้เสนอเกณฑ์การยอมรับสำหรับงานวิจัยเชิงสำรวจไว้ว่าค่า Cronbach มากกว่าและเท่ากับ 0.7 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่ได้มีความน่าเชื่อถือได้ สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.3.3 นำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรเป้าหมายในตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย จำนวน 182 ราย โดยดำเนินการเก็บข้อมูล ระหว่างเดือนมกราคม ถึง เดือนมีนาคม พ.ศ. 2567 โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล 4 ขั้นตอนดังนี้

3.1 ขั้นตอนเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยมีการเตรียมการก่อนออกภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลจากประชากรที่ใช้ในการวิจัย ในเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 การกำหนดวัน เวลา และสถานที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยมีการกำหนดวัน เวลา และสถานที่เก็บข้อมูล รวมทั้งประสานงานผู้นำชุมชนและนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ล่วงหน้า

3.1.2 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการสัมภาษณ์ เช่น แบบสัมภาษณ์ปากกา และยานพาหนะในการเดินทางเข้าพื้นที่

3.2 ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 แนะนำตัวผู้สัมภาษณ์ แนะนำตัวผู้วิจัยว่าเป็นใคร ทำอะไร ที่ไหน และมาทำอะไร ให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์รู้จักก่อนที่ทำการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจและเป็นกันเองกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

3.2.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์อย่างไร และชี้แจงความสำคัญของงานวิจัยแก่ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง สมบูรณ์และครบถ้วน

3.2.3 เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ โดยให้ผู้สัมภาษณ์ถามในประเด็นที่ต้องการถามทุกข้อตามลำดับ

3.3 บันทึกผลการสัมภาษณ์ ในขณะที่ให้ผู้สัมภาษณ์ผู้วิจัยดำเนินการบันทึกผลการสัมภาษณ์ไปพร้อมกัน ซึ่งการบันทึกมีหลักปฏิบัติดังนี้ บันทึกผลทันทีระหว่างการสัมภาษณ์และบันทึกตามความเป็นจริงโดยไม่มีอคติ

3.4 ขั้นสิ้นสุดของการสัมภาษณ์ ทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล พร้อมกล่าวขอบคุณเกษตรกรผู้ตอบแบบสัมภาษณ์และผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาจัดหมวดหมู่และลงรหัส เพื่อประมวลผลและใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติคือ ความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการจัดอันดับ (ranking)

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตข้าว ความรู้ แหล่งความรู้ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าว ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

2.1 สภาพการผลิตซ้ำของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการจัดอันดับ (ranking)

2.2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตซ้ำตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พิจารณาจากข้อมูลการเลือกตอบ (ถูกหรือผิด) ตามความรู้ โดยกำหนดเกณฑ์การวัดความรู้ด้วยการให้คะแนนสำหรับข้อที่ตอบถูกต้องตามหลักวิชาการเท่ากับ 1 คะแนน และข้อที่ตอบผิดตามหลักวิชาการเท่ากับ 0 คะแนน จำนวน 15 ข้อ คะแนนเต็มเท่ากับ 15 คะแนน ซึ่งนำมาจัดกลุ่ม ดังนี้

ตอบถูกต้อง 1 – 3 ข้อ เท่ากับ มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด

ตอบถูกต้อง 4 – 6 ข้อ เท่ากับ มีความรู้ในระดับน้อย

ตอบถูกต้อง 7 – 9 ข้อ เท่ากับ มีความรู้ในระดับปานกลาง

ตอบถูกต้อง 10 – 12 ข้อ เท่ากับ มีความรู้ในระดับมาก

ตอบถูกต้อง 13 – 15 ข้อ เท่ากับ มีความรู้ในระดับมากที่สุด

2.3 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตซ้ำตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการจัดอันดับ (ranking) การแปลความหมายระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ของเกษตรกร ตามเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยดังนี้

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

สำหรับการจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็นช่วง ๆ ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับน้อยที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับมาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับมากที่สุด

2.4 การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พิจารณาจาก ข้อมูลการเลือกตอบ ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร โดยกำหนดเกณฑ์การปฏิบัติด้วยการให้คะแนนสำหรับข้อที่ปฏิบัติเท่ากับ 1 และข้อที่ไม่ปฏิบัติเท่ากับ 0 จำนวน 15 ข้อ คะแนนเต็มเท่ากับ 15 คะแนน ซึ่งนำมาจัดกลุ่ม ดังนี้

ตอบปฏิบัติ 1 – 3 ข้อ เท่ากับ มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ตอบปฏิบัติ 4 – 6 ข้อ เท่ากับ มีการปฏิบัติในระดับน้อย

ตอบปฏิบัติ 7 – 9 ข้อ เท่ากับ มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

ตอบปฏิบัติ 10 – 12 ข้อ เท่ากับ มีการปฏิบัติในระดับมาก

ตอบปฏิบัติ 13 – 15 ข้อ เท่ากับ มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นและความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

3.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการจัดอันดับ (ranking) การแปลความหมายระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตามเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปัญหามาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

3.2 ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการจัดอันดับ (ranking) การแปลความหมายระดับความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรตามเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ต้องการในระดับน้อยที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ต้องการในระดับน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ต้องการในระดับปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ต้องการในระดับมาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ต้องการในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการจัดอันดับ (ranking) การแปลความหมายระดับปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตามเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง มีปัญหาในระดับน้อยที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง มีปัญหาในระดับน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง มีปัญหาในระดับปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มีปัญหาในระดับมาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มีปัญหาในระดับมากที่สุด

4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการจัดอันดับ (ranking) การแปลความหมายระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรตามเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง เห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะระดับน้อยที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง เห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะระดับน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง เห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะระดับปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง เห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะระดับมาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง เห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะระดับมากที่สุด

ตอนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยด้านสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านสภาพการผลิตข้าวทั่วไปของเกษตรกร ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ปัจจัยด้านความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และปัจจัยด้านปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และตัวแปรตาม คือ การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

5.1 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) จากสมการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Y) และตัวแปรอิสระ (X) ของประชากรจะเห็นว่า กลุ่มตัวแปรอิสระ สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงค่าของตัวแปรตามได้ส่วนหนึ่ง ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สามารถอธิบายได้นี้ เรียกว่า ค่าความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ (Error : ϵ) การวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณจะเป็น การพยากรณ์หาค่าสัมประสิทธิ์ α และ β_1 จากค่าสถิติ a และ b ที่ได้จากการคำนวณโดยกลุ่มตัวอย่าง โดยหลักการวิเคราะห์ คือ ค่าสัมประสิทธิ์ที่คำนวณได้จะต้องเป็นค่าสัมประสิทธิ์ที่ทำให้สมการดังกล่าว มีค่าความคลาดเคลื่อนกำลังสองรวมกันน้อยที่สุด (Ordinary Least Square : OLS)

สมการถดถอยเชิงพหุของประชากร

$$Y = \alpha + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_k X_k + \epsilon$$

สมการถดถอยเชิงพหุของกลุ่มตัวอย่าง

$$Y = a + b_1 X_1 + b_2 X_2 + \dots + b_k X_k$$

โดยที่ X คือ ตัวแปรอิสระ

Y คือ ตัวแปรตาม

k คือ จำนวนตัวแปรอิสระ

เมื่อ α และ a เป็นจุดตัดแกน Y ของสมการถดถอย หรือ ค่าของ Y เมื่อให้ตัวแปรอิสระทั้งหมดมีค่าเท่ากับศูนย์

ส่วน β และ b เป็นสัมประสิทธิ์ถดถอย (Partial regression coefficient) ของตัวแปรอิสระแต่ละตัว ซึ่งหมายถึง อัตราการเปลี่ยนแปลงของตัวแปร ตาม (Y) เมื่อตัวแปรอิสระนั้น เปลี่ยนไป 1 หน่วย โดยตัวแปรอิสระตัวอื่นมีค่าคงที่

โดยที่ค่าสัมประสิทธิ์ a และ b สามารถคำนวณได้จากสูตรดังนี้

$$a = Y - b_1 X_1 - b_2 X_2 - \dots - b_k X_k$$

$$b_1 = \frac{\sum X_i Y_i - \sum X_i \sum Y_i}{n \sum X_i^2 - (\sum X_i)^2}$$

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ มีเงื่อนไขที่สำคัญ คือ

1. ความผิดพลาด (error) ต้องเป็นตัวแปรสุ่ม และมีการแจกแจงแบบโค้งปกติ
2. ความแปรปรวนของตัวแปรตาม (Y) ในทุกค่าของตัวแปรอิสระ (X) จะต้องเท่ากัน
3. ค่าความผิดพลาดของตัวแปรตาม (Y) แต่ละค่าเป็นอิสระกัน
4. ตัวแปรอิสระที่นำมาวิเคราะห์จะต้องเป็นอิสระกัน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาเป็น 5 ตอนตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตข้าว ความรู้ แหล่งความรู้ และการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

โดยมีรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกรปรากฏตามตารางที่ 4.1 ถึงตารางที่ 4.3 ดังนี้

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร

n = 182

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	110	60.4
หญิง	72	39.6
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 41	4	2.2
42 - 47	12	6.6
48 - 53	54	29.7
54 - 59	74	40.7
มากกว่าหรือเท่ากับ 60	38	20.9
ค่าต่ำสุด 39 ปี ค่าสูงสุด 67 ปี		
ค่าเฉลี่ย 55.16 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.747		
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	68	37.4
มัธยมศึกษาตอนต้น	57	31.3
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)	28	15.4
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)	22	12.1
ปริญญาตรี	7	3.8
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2	2	1.1
3	45	24.7
4	83	45.6
5	35	19.2
มากกว่าหรือเท่ากับ 6	17	9.3
ค่าต่ำสุด 2 คน ค่าสูงสุด 7 คน		
ค่าเฉลี่ย 4.12 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.950		

จากตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้
เพศ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 60.4 เป็นเพศชาย และร้อยละ 39.6 เป็นเพศหญิง
อายุ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 40.7 มีอายุระหว่าง 54 – 59 ปี รองลงมา ร้อยละ 29.7 มีอายุระหว่าง 48 – 53 ปี ร้อยละ 20.9 มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 60 ปี ร้อยละ 6.6 มีอายุระหว่าง 42 – 47 ปี และร้อยละ 2.2 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 41 ปี ตามลำดับโดยอายุต่ำสุดเท่ากับ 39 ปี อายุสูงสุดเท่ากับ 67 ปี และอายุเฉลี่ย 55.17 ปี

ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 37.4 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 31.3 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 15.4 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) ร้อยละ 12.1 จบการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.) และร้อยละ 3.8 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ตามลำดับ

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 45.6 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 4 คน รองลงมา ร้อยละ 24.7 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3 คน ร้อยละ 19.2 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 คน ร้อยละ 9.3 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่าหรือเท่ากับ 6 คน และร้อยละ 1.1 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 2 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 2 คน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนสูงสุด 7 คน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.12 คน

1.2 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร ได้แก่ ประสพการณ์ด้านการเกษตร ตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรการเกษตร ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร

n = 182

สภาพพื้นฐานทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ประสบการณ์ด้านการเกษตร (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี	17	9.3
6 – 10	71	39.0
11 – 15	64	35.2
16 – 20	23	12.6
มากกว่าหรือเท่ากับ 21	7	3.8
ค่าต่ำสุด 3 ปี ค่าสูงสุด 25 ปี		
ค่าเฉลี่ย 12.04 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.579		
2. ตำแหน่งทางสังคม		
ไม่มี	115	63.2
มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	67	36.8
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	13	7.1
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สารวัตรกำนัน	28	15.4
สมาชิก อบต./เทศบาล	2	1.1
คณะกรรมการหมู่บ้าน	66	36.3
อาสาสมัครเกษตร	12	6.6
3. การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร		
ไม่เป็น	47	25.8
เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	135	74.2
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	11	6.0
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	40	22.0
กลุ่มเกษตรกร	34	18.7
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	33	18.1
กลุ่ม ชกส.	100	54.9

จากตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ประสบการณ์ด้านการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 39.0 มีประสบการณ์ด้านการเกษตรระหว่าง 6 – 10 ปี รองลงมา ร้อยละ 35.2 มีประสบการณ์ด้านการเกษตรระหว่าง 11 – 15 ปี ร้อยละ 12.6 มีประสบการณ์ด้านการเกษตรระหว่าง 16 – 20 ปี ร้อยละ 9.3 มีประสบการณ์ด้านการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี และร้อยละ 3.8 มีประสบการณ์ด้านการเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 21 ตามลำดับ โดยมีประสบการณ์ด้านการเกษตรต่ำสุด 3 ปี ประสบการณ์ด้านการเกษตรสูงสุด 25 ปี และประสบการณ์ด้านการเกษตรเฉลี่ย 12.04 ปี

ตำแหน่งทางสังคม พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 63.2 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 36.8 มีตำแหน่งทางสังคม โดย ร้อยละ 36.3 เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ร้อยละ 15.4 เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สารวัตรกำนัน ร้อยละ 7.1 เป็นกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 6.6 เป็นอาสาสมัครเกษตร และร้อยละ 1.1 เป็นสมาชิก อบต./เทศบาล ตามลำดับ

การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 25.8 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร ร้อยละ 74.2 เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร โดย ร้อยละ 54.9 เป็นสมาชิกกลุ่มธกส. ร้อยละ 22.0 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 18.7 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 18.1 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร และ ร้อยละ 6.0 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตามลำดับ

1.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกรของเกษตรกร ได้แก่ อาชีพหลัก อาชีพรอง จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร ลักษณะการถือครองที่ดิน แหล่งเงินทุนทำการเกษตร รายได้ และหนี้สิน ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

n = 182

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. อาชีพหลัก (ตอบเพียง 1 ข้อ)		
เกษตรกรรม	120	65.9
พนักงานหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ	48	26.4
ค้าขาย	5	2.7
ธุรกิจส่วนตัว	8	4.4
รับจ้างทั่วไป	1	0.6
2. อาชีพรอง		
ไม่มี	15	8.2
มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	167	91.8
เกษตรกรรม	61	33.5
ค้าขาย	21	11.5
ธุรกิจส่วนตัว	22	12.1
รับจ้างทั่วไป	84	46.2
3. จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร (คน)		
1	3	1.6
2	25	13.7
3	141	77.5
4	13	7.1
ค่าต่ำสุด 1 คน ค่าสูงสุด 4 คน		
ค่าเฉลี่ย 2.90 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.516		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 182

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 8	19	10.4
9 – 16	70	38.5
17 – 24	65	35.7
25 – 32	23	12.6
มากกว่าหรือเท่ากับ 33	5	2.7
ค่าต่ำสุด 5 ไร่ ค่าสูงสุด 45 ไร่		
ค่าเฉลี่ย 17.40 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7.208		
5. ลักษณะการถือครองที่ดิน		
5.1 ที่ดินของตนเอง (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5	24	13.2
6 – 10	40	22.0
11 – 15	42	23.1
16 – 20	46	25.3
มากกว่าหรือเท่ากับ 21	30	16.5
ค่าต่ำสุด 1 ไร่ ค่าสูงสุด 35 ไร่		
ค่าเฉลี่ย 14.18 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7.511		
5.2 ที่ดินเช่าของผู้อื่น (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3	129	70.9
4 – 5	8	4.4
6 – 7	6	3.3
มากกว่าหรือเท่ากับ 8	39	21.4
ค่าต่ำสุด 1 ไร่ ค่าสูงสุด 20 ไร่		
ค่าเฉลี่ย 3.22 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.689		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 182

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
6. แหล่งเงินทุนทำการเกษตร		
เงินทุนของตนเอง/ ครั้วเรือน	169	92.9
เงินกู้ธนาคาร	13	7.1
7. รายได้		
7.1 รายได้ในภาคการเกษตร (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 75,000	3	1.6
75,001 – 150,000	38	20.9
150,001 – 225,000	67	36.8
225,001 – 300,000	52	28.6
มากกว่าหรือเท่ากับ 300,001	22	12.1
ค่าต่ำสุด 75,000 บาท ค่าสูงสุด 850,000 บาท		
ค่าเฉลี่ย 223,137.36 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 90,659.998		
7.2 รายได้นอกภาคการเกษตร (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40,000	36	19.8
40,001 – 80,000	35	19.2
80,001 – 120,000	56	30.8
120,001 – 160,000	14	7.7
มากกว่าหรือเท่ากับ 120,001	41	22.5
ค่าต่ำสุด 10,000 บาท ค่าสูงสุด 1,300,000 บาท		
ค่าเฉลี่ย 121,351.65 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 126,603.952		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 182

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
8. หนี้สิน		
8.1 หนี้สินในภาคการเกษตร (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000	148	81.4
30,001 – 60,000	13	7.1
60,001 – 90,000	8	2.2
90,001 – 120,000	6	3.3
มากกว่าหรือเท่ากับ 120,001	11	6.0
ค่าต่ำสุด 5,000 บาท ค่าสูงสุด 400,000 บาท		
ค่าเฉลี่ย 22,098.90 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 55,929.129		
8.2 หนี้สินนอกภาคการเกษตร (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000	133	73.1
30,001 – 60,000	13	7.1
60,001 – 90,000	8	4.4
90,001 – 120,000	12	6.6
มากกว่าหรือเท่ากับ 120,001	16	8.8
ค่าต่ำสุด 20,000 บาท ค่าสูงสุด 400,000 บาท		
ค่าเฉลี่ย 33,587.91 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 69,108.614		

จากตารางที่ 4.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

อาชีพหลัก เกษตรกร ร้อยละ 65.9 มีอาชีพหลักเกษตรกรรวม รองลงมาร้อยละ 26.4 มีอาชีพหลักพนักงานหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 4.4 มีอาชีพหลักธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 2.7 มีอาชีพหลักค้าขาย และร้อยละ 0.6 มีอาชีพหลักรับจ้างทั่วไป ตามลำดับ

อาชีพรอง พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 8.2 ไม่มีอาชีพรอง ร้อยละ 91.8 มีอาชีพรอง โดย ร้อยละ 46.2 มีอาชีพรองรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 33.5 มีอาชีพรองเกษตรกรรวม ร้อยละ 12.1 มีอาชีพรองธุรกิจส่วนตัวและร้อยละ 11.5 มีอาชีพรองค้าขาย ตามลำดับ

จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 77.5 มีจำนวนแรงงานในภาคการเกษตร 3 คน รองลงมาร้อยละ 13.7 มีจำนวนแรงงานในภาคการเกษตร 2 คน ร้อยละ 7.1 มีจำนวนแรงงานในภาคการเกษตร 4 คน และร้อยละ 1.6 มีจำนวนแรงงานในภาคการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 คน ตามลำดับ โดยมีจำนวนแรงงานในภาคการเกษตรต่ำสุด 1 คน จำนวนแรงงานในภาคการเกษตรสูงสุด 4 คน และจำนวนแรงงานในภาคการเกษตรเฉลี่ย 2.90 คน

จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 38.5 มีจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 9 – 16 ไร่ รองลงมาร้อยละ 35.7 มีจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 17 – 24 ไร่ ร้อยละ 12.6 มีจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 25 – 32 ไร่ ร้อยละ 10.4 มีจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 8 ไร่ และร้อยละ 2.7 มีจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 33 ไร่ ตามลำดับ โดยมีจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรต่ำสุด 5 ไร่ จำนวนพื้นที่ทำการเกษตรสูงสุด 45 ไร่ และจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 17.40 ไร่

ลักษณะการถือครองที่ดิน

ที่ดินของตนเอง พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 25.3 มีที่ดินของตนเองระหว่าง 16 – 20 ไร่ รองลงมาร้อยละ 23.1 มีที่ดินของตนเองระหว่าง 11 – 15 ไร่ ร้อยละ 22.0 มีที่ดินของตนเองระหว่าง 6 – 10 ไร่ ร้อยละ 16.5 มีที่ดินของตนเองมากกว่าหรือเท่ากับ 21 ไร่ และร้อยละ 13.2 มีที่ดินของตนเองน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ ตามลำดับ โดยมีที่ดินของตนเองต่ำสุด 1 ไร่ ที่ดินของตนเองสูงสุด 35 ไร่ และที่ดินของตนเองเฉลี่ย 14.18 ไร่

ที่ดินเช่าของผู้อื่น พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 70.9 มีที่ดินเช่าของผู้อื่นน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ไร่ รองลงมาร้อยละ 21.4 มีที่ดินเช่าของผู้อื่นมากกว่าหรือเท่ากับ 8 ไร่ ร้อยละ 4.4 มีที่ดินเช่าของผู้อื่นระหว่าง 4 – 5 ไร่ และร้อยละ 3.3 มีที่ดินเช่าของผู้อื่นระหว่าง 6 – 7 ไร่ ตามลำดับ โดยมีที่ดินเช่าของผู้อื่นต่ำสุด 1 ไร่ ที่ดินเช่าของผู้อื่นสูงสุด 20 ไร่ และ ที่ดินเช่าของผู้อื่นเฉลี่ย 3.22 ไร่

แหล่งเงินทุนทำการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 92.9 มีแหล่งเงินทุนทำการเกษตรเงินทุนของตนเอง/ คราวเรือน และร้อยละ 7.1 มีแหล่งเงินทุนทำการเกษตรเงินกู้ธนาคาร ตามลำดับ

รายได้

รายได้ในภาคการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 36.8 มีรายได้ในภาคการเกษตรระหว่าง 150,001 – 225,000 บาท รองลงมาร้อยละ 28.6 มีรายได้ในภาคการเกษตรระหว่าง 225,001 – 300,000 บาท ร้อยละ 20.9 มีรายได้ในภาคการเกษตรระหว่าง 75,001 – 150,000 บาท ร้อยละ 12.1 มีรายได้ในภาคการเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 300,001 บาท และร้อยละ 1.6 มีรายได้ในภาคการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 75,000 บาท ตามลำดับ โดยรายได้ในภาคการเกษตรต่ำสุด 75,000 บาท รายได้ในภาคการเกษตรสูงสุด 850,000 บาท และรายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 223,137.36 บาท

รายได้นอกภาคการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 30.8 มีรายได้นอกภาคการเกษตรระหว่าง 80,001 – 120,000 บาท รองลงมาร้อยละ 22.5 มีรายได้นอกภาคการเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 120,001 บาท ร้อยละ 19.8 มีรายได้นอกภาคการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40,000 บาท ร้อยละ 19.2 มีรายได้นอกภาคการเกษตรระหว่าง 40,001 – 80,000 บาท และร้อยละ 7.7 มีรายได้นอกภาคการเกษตรระหว่าง 120,001 – 160,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้นอกภาคการเกษตรต่ำสุด 10,000 บาท รายได้นอกภาคการเกษตรสูงสุด 1,300,000 บาท และรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 121,351.65 บาท

หนี้สิน

หนี้สินในภาคการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 81.4 มีหนี้สินในภาคการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท รองลงมาร้อยละ 7.1 มีหนี้สินในภาคการเกษตรระหว่าง 30,001 – 60,000 บาท ร้อยละ 6.0 มีหนี้สินในภาคการเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 120,001 บาท ร้อยละ 3.3 มีหนี้สินในภาคการเกษตรระหว่าง 90,001 – 120,000 บาท และร้อยละ 2.2 มีหนี้สินระหว่าง 60,001 – 90,000 บาท ตามลำดับ โดยมีหนี้สินในภาคการเกษตรต่ำสุด 5,000 บาท หนี้สินในภาคการเกษตรสูงสุด 400,000 บาท และหนี้สินในภาคการเกษตรเฉลี่ย 22,098.90 บาท

หนี้สินนอกภาคการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 73.1 มีหนี้สินนอกภาคการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท รองลงมาร้อยละ 8.8 มีหนี้สินนอกภาคการเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 120,001 บาท ร้อยละ 7.1 มีหนี้สินนอกภาคการเกษตรระหว่าง 30,001 – 60,000 บาท ร้อยละ 6.6 มีหนี้สินนอกภาคการเกษตรระหว่าง 90,001 – 120,000 บาท และร้อยละ 4.4 มีหนี้สินนอกภาคการเกษตรระหว่าง 60,001 – 90,000 บาท ตามลำดับ โดยมีหนี้สินนอกภาคการเกษตรต่ำสุด 20,000 บาท หนี้สินนอกภาคการเกษตรสูงสุด 400,000 บาท และหนี้สินนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 33,587.91 บาท

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตข้าว ความรู้ แหล่งความรู้ และการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

สภาพการผลิตข้าว ความรู้ แหล่งความรู้ และการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร การวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.4 - 4.10 ดังนี้

2.1 สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร

จากการศึกษาลักษณะพื้นที่ปลูก ลักษณะดินที่ปลูก แหล่งน้ำที่ใช้ พันธุ์ข้าวที่ปลูก รูปแบบการปลูก การใช้ปุ๋ย โรคพืชที่พบการระบาด แมลงศัตรู/สัตว์ศัตรูพืชที่พบการระบาด ระยะเวลาการเก็บเกี่ยว รูปแบบการเก็บเกี่ยว และการลดความชื้น ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.4 สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร

n = 182		
สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ลักษณะพื้นที่ปลูก		
ที่ราบลุ่ม	182	100.0
2. ลักษณะดินที่ปลูก		
ดินเหนียว	112	61.5
ดินเหนียวปนทราย	24	13.2
ดินเหนียวปนร่วน	46	25.3
3. แหล่งน้ำที่ใช้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
แม่น้ำ/คลองสาธารณะ	66	36.3
คลองชลประทาน	182	100.0
สระน้ำ	26	14.3
น้ำฝน	182	100.0
4. พันธุ์ข้าวที่ปลูก		
4.1 ข้าวเจ้า (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
พิษณุโลก 2	75	41.2
ปทุมธานี 1 (ข้าวหอมปทุม)	95	52.2
ขาวดอกมะลิ 105	28	15.4
กข 41	11	6.0
กข 43	2	1.1
กข 47	16	8.8
กข 49	31	17.0

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 182

สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4.2 ข้าวเหนียว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
กข-แม่โจ้ 2	86	47.3
กข 6	43	23.6
ซีพีไรซ์ 888	46	25.3
น่าน 59	116	63.7
สันป่าตอง 1	75	41.2
5. รูปแบบการปลูก		
ปักดำ	12	6.6
นาหว่านน้ำตม	32	17.6
รถดำนาแบบนั่งขับ	138	75.8
6. การใช้ปุ๋ย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ปุ๋ยพืชสด	14	7.7
ปุ๋ยอินทรีย์	100	54.9
ปุ๋ยชีวภาพ	32	17.6
ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15	182	100.0
ปุ๋ยเคมีสูตร 16-20-0	43	23.6
ปุ๋ยเคมีสูตร 46-0-0	182	100.0
ปุ๋ยเคมีสูตร 0-0-60	17	9.3
7. โรคพืชที่พบการระบาด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
โรคไหม้	80	44.0
โรคไหม้คอรวง	19	10.4
โรคขอบใบแห้ง	51	28.0
โรคใบจุดสีน้ำตาล	114	62.6
โรคเมล็ดด่าง	8	4.4

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 182

สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
8. แมลงศัตรู/สัตว์ศัตรูพืชที่พบการระบาด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล	88	48.4
เพลี้ยไฟ	74	40.7
หนอนกระทู้กล้า	9	4.9
หนอนกอข้าว	23	12.6
หอยเชอรี่	3	1.6
9. ระยะเวลาการเก็บเกี่ยว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เก็บเกี่ยวตามอายุข้าว	182	100.0
สังเกตจากสีของรวงข้าว	182	100.0
หลังข้าวออกดอก 28-30 วัน	90	49.5
10. รูปแบบการเก็บเกี่ยว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ใช้แรงงานคน	21	11.5
ใช้รถเกี่ยวขนาด	182	100.0
11. การลดความชื้น		
ไม่ลดความชื้น	142	78.0
ลดความชื้นโดยวิธี	40	22.0
ตากในนาข้าว	1	0.5
ตากลาน	39	21.5

จากตารางที่ 4.4 สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้
ลักษณะพื้นที่ปลูก พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 มีลักษณะพื้นที่ปลูกที่ราบลุ่ม
ลักษณะดินที่ปลูก พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 61.5 เป็นดินเหนียว รองลงมาร้อยละ 25.3
 เป็นดินเหนียวปนร่วน และร้อยละ 13.2 เป็นดินเหนียวปนทราย ตามลำดับ

แหล่งน้ำที่ใช้ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 ใช้น้ำจากคลองชลประทานและน้ำฝน
 รองลงมาร้อยละ 36.3 ใช้น้ำจากแม่น้ำ/คลองสาธารณะ และร้อยละ 14.3 ใช้น้ำจากสระน้ำ ตามลำดับ

พันธุ์ข้าวที่ปลูก

ข้าวเจ้า พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 52.2 ปลูกข้าวเจ้าพันธุ์ปทุมธานี 1 (ข้าวหอมปทุม) รองลงมาร้อยละ 41.2 ปลูกข้าวเจ้าพันธุ์พิษณุโลก 2 ร้อยละ 17.0 ปลูกข้าวเจ้าพันธุ์กข 49 ร้อยละ 15.4 ปลูกข้าวเจ้าพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ร้อยละ 8.8 ปลูกข้าวเจ้าพันธุ์กข 47 ร้อยละ 6.0 ปลูกข้าวเจ้าพันธุ์กข 41 และร้อยละ 1.1 ปลูกข้าวเจ้าพันธุ์กข 43 ตามลำดับ

ข้าวเหนียว พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 63.7 ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์น่าน 59 รองลงมาร้อยละ 47.3 ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์กข-แม่โจ้ 2 ร้อยละ 41.2 ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตอง 1 ร้อยละ 25.3 ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ซีพีไรซ์ 888 และร้อยละ 23.6 ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์กข 6 ตามลำดับ

รูปแบบการปลูก พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 75.8 ปลูกแบบรดน้ำแบบนั่งขับ รองลงมาร้อยละ 17.6 ปลูกแบบนาหว่านน้ำตม และร้อยละ 6.6 ปลูกแบบปักดำ ตามลำดับ

การใช้ปุ๋ย พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 ใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 และปุ๋ยเคมีสูตร 46-0-0 รองลงมาร้อยละ 54.9 ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ร้อยละ 23.6 ใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 16-20-0 ร้อยละ 17.6 ใช้ปุ๋ยชีวภาพ ร้อยละ 9.3 ใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 0-0-60 และร้อยละ 7.7 ใช้ปุ๋ยพืชสด ตามลำดับ

โรคพืชที่พบการระบาด พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 62.6 พบโรคใบจุดสีน้ำตาล รองลงมาร้อยละ 44.0 พบโรคไหม้ ร้อยละ 28.0 พบโรคขอบใบแห้ง ร้อยละ 10.4 พบโรคไหม้คอรวง และร้อยละ 4.4 พบโรคเมล็ดต่าง ตามลำดับ

แมลงศัตรู/สัตว์ศัตรูพืชที่พบการระบาด พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 48.4 พบเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล รองลงมาร้อยละ 40.7 พบเพลี้ยไฟ ร้อยละ 12.6 พบหนอนกอข้าว ร้อยละ 4.9 พบหนอนกระทู้กล้า และร้อยละ 1.6 พบหอยเชอร์รี่ ตามลำดับ

ระยะเวลาการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 มีระยะเวลาการเก็บเกี่ยวตามอายุข้าวและสังเกตจากสีของรวงข้าว และร้อยละ 49.5 มีระยะเวลาการเก็บเกี่ยวหลังข้าวออกดอก 28-30 วัน ตามลำดับ

รูปแบบการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100 ใช้รถเกี่ยวนวด และร้อยละ 11.5 ใช้แรงงานคน

การลดความชื้น พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 78.0 ไม่ลดความชื้น และร้อยละ 22.0 ลดความชื้น โดย ร้อยละ 21.5 ตากลาน รองลงมาร้อยละ 0.5 ตากในนาข้าว ตามลำดับ

2.2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตารางที่ 4.5 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n = 182

ข้อ	ประเด็นความรู้	เฉลย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		อันดับ
			จำนวน	ร้อยละ	
แหล่งน้ำ					
1	แหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตร ไม่มีการปนเปื้อนจากวัตถุอันตราย ไม่อยู่ใกล้แหล่งทิ้งขยะ โรงงานอุตสาหกรรม โรงพยาบาล และคอกปศุสัตว์	ถูก	182	100.0	1
2	ควรตรวจสอบคุณภาพน้ำก่อนทำกิจกรรมทางการเกษตร อย่างน้อยปี ละ 1 ครั้ง	ถูก	182	100.0	1
พื้นที่ปลูก					
3	การจัดทำข้อมูลแปลงนา ควรมีประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 1 ปี (เฉลย: การจัดทำข้อมูลแปลงนา ควรมีประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี)	ผิด	67	36.8	14
4	เลือกพื้นที่ปลูกที่ไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในข้าว	ถูก	182	100.0	1
การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร					
5	การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรสามารถใช้ในปริมาณที่มากกว่ากำหนดในฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (เฉลย: การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องใช้ในปริมาณที่กำหนดในฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์)	ผิด	175	96.2	9

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 182

ข้อ	ประเด็นความรู้	เฉลย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		อันดับ
			จำนวน	ร้อยละ	
6	เมื่อมีการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรไม่จำเป็นต้องบันทึกข้อมูล เพราะมีการใช้ในปริมาณตามคำแนะนำที่ระบุในฉลากแล้ว <i>(เฉลย: เมื่อมีการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรจำเป็นต้องบันทึกข้อมูล การใช้ในปริมาณตามคำแนะนำที่ระบุในฉลาก)</i> การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว	ผิด	154	84.6	13
7	ให้ปุ๋ยตามระยะการเติบโตของข้าวอย่างเหมาะสม	ถูก	182	100.0	1
8	ป้องกันโรค/แมลง ตามระยะการเติบโตของข้าวได้อย่างเหมาะสม การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	ถูก	182	100.0	1
9	เก็บเกี่ยวข้าวในระยะเวลาที่เหมาะสมหรือเก็บเกี่ยวข้าวเมื่อรวงข้าวมีอายุ 28-35 วัน หลังข้าวออกดอก ร้อยละ80 หรือหลังข้าวออกดอก 25-35วัน หรือรวงข้าวอยู่ในระยะพลับพลึง	ถูก	182	100.0	1
10	ปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวข้าวที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของข้าวและจัดการคัดแยกข้าวที่ไม่ได้คุณภาพออกจากข้าวที่มีคุณภาพ การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต	ถูก	182	100.0	1
11	การขนย้ายข้าวต้องใช้พาหนะที่สะอาดและมีการทำความสะอาดก่อนบรรจุข้าวเพื่อป้องกันการปนเปื้อนข้าวพันธุ์อื่น	ถูก	174	95.6	10
12	สถานที่เก็บรวบรวม และเก็บรักษาสามารถเก็บที่ไหนก็ได้ไม่ต้องถูกสุขลักษณะ <i>(เฉลย: สถานที่เก็บรวบรวมและเก็บรักษาผลผลิต ต้องเก็บในที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ)</i>	ผิด	167	91.8	12

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 182

ข้อ	ประเด็นความรู้	เฉลย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		อันดับ
			จำนวน	ร้อยละ	
13	การเก็บรวบรวมผลผลิตจะต้องมีการแยกพันธุ์ข้าวให้ชัดเจน และมีการติดป้ายชี้บ่งแสดงข้อมูลรายละเอียดของพันธุ์ข้าว	ถูก	182	100.0	1
	การบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล				
14	เกษตรกรสามารถจัดทำบันทึกข้อมูลประจำแปลงนาทุกขั้นตอนของการผลิตข้าวได้	ถูก	170	93.4	11
15	การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูลควรมีการบันทึกและเก็บข้อมูลทุกฤดูกาลผลิต และเก็บไว้อย่างน้อย 1 ปี (เฉลย: การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูลควรมีการบันทึกและเก็บข้อมูลทุกฤดูกาลผลิต และเก็บไว้อย่างน้อย 2 ปี)	ผิด	31	17.0	15

จากตารางที่ 4.5 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

เมื่อพิจารณาจากผู้ตอบได้ถูกต้อง พบว่า คำถามความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ที่มีผู้ตอบได้ถูกต้องมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100.0 จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ คำถามข้อ 1. แหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตรไม่มีการปนเปื้อนจากวัตถุอันตรายไม่อยู่ใกล้แหล่งทิ้งขยะ โรงงานอุตสาหกรรม โรงพยาบาล และคอกปศุสัตว์ 2. ควรตรวจสอบคุณภาพน้ำก่อนทำกิจกรรมทางการเกษตร อย่างน้อยปี ละ 1 ครั้ง 4. เลือกพื้นที่ปลูกที่ไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในข้าว 7. ให้ปุ๋ยตามระยะการเติบโตของข้าวอย่างเหมาะสม 8. ป้องกันโรค/แมลงตามระยะการเติบโตของข้าวได้อย่างเหมาะสม 9. เก็บเกี่ยวข้าวในระยะเวลาที่เหมาะสมหรือเก็บเกี่ยวข้าวเมื่อรวงข้าวมีอายุ 28-35 วัน หลังข้าวออกดอกร้อยละ 80 หรือหลังข้าวออกดอก 25-35 วัน หรือรวงข้าวอยู่ในระยะพลับพลึง 10. ปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวข้าวที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการ

ปนเปื้อนของข้าวและจัดการคัดแยกข้าวที่ไม่ได้คุณภาพออกจากข้าวที่มีคุณภาพ 13. การเก็บรวบรวมผลผลิตจะต้องมีการแยกพันธุ์ข้าวให้ชัดเจน และมีการติดป้ายชี้บ่งแสดงข้อมูลรายละเอียดของพันธุ์ข้าว ตามลำดับ

ส่วนข้อที่คำถามความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ที่มีผู้ตอบมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เมื่อมีการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรไม่จำเป็นต้องบันทึกข้อมูล เพราะมีการใช้ในปริมาณตามคำแนะนำที่ระบุในฉลากแล้ว (เฉลี่ย: เมื่อมีการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรจำเป็นต้องบันทึกข้อมูล การใช้ในปริมาณตามคำแนะนำที่ระบุในฉลาก) (ร้อยละ 84.6) รองลงมา การจัดทำข้อมูลแปลงนา ควรมีประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 1 ปี (เฉลี่ย: การจัดทำข้อมูลแปลงนา ควรมีประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี) (ร้อยละ 36.8) และการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูลควรมีการบันทึกและเก็บข้อมูลทุกฤดูกาลผลิต และเก็บไว้อย่างน้อย 1 ปี (เฉลี่ย: การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูลควรมีการบันทึกและเก็บข้อมูลทุกฤดูกาลผลิต และเก็บไว้อย่างน้อย 2 ปี) (ร้อยละ 17.0) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 สรุประดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร โดยพิจารณาจากจำนวนคะแนนที่เกษตรกรตอบถูก

n = 182

จำนวนข้อที่ตอบได้ถูกต้อง	ระดับความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 - 3	น้อยที่สุด	0	0.0
4 - 6	น้อย	0	0.0
7 - 9	ปานกลาง	0	0.0
10 - 12	มาก	45	24.7
13 - 15	มากที่สุด	137	75.3
ค่าต่ำสุด = 11 ข้อ		ค่าสูงสุด = 15 ข้อ	
ค่าเฉลี่ย = 13.15 ข้อ		ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.939	

จากตารางที่ 4.6 ระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า ร้อยละ 75.3 มีความรู้ในระดับมากที่สุด และร้อยละ 24.7 มีความรู้ในระดับมากตามลำดับ โดยเกษตรกรตอบได้ถูกต้องเฉลี่ย 13.15 ข้อ

2.3 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตารางที่ 4.7 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n = 182

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
1 สื่อบุคคล						2.97 (0.432)	ปานกลาง	
1.1 เจ้าหน้าที่ ส่งเสริม การเกษตร สำนักงานเกษตร อำเภอ/จังหวัด	0 (0.0)	12 (6.6)	61 (33.0)	73 (40.1)	37 (20.3)	3.74 (0.857)	มาก	1
1.2 เจ้าหน้าที่จาก หน่วยงานสังกัด กระทรวงเกษตร และสหกรณ์ เช่น พัฒนาที่ดิน ชลประทาน สหกรณ์ การเกษตร เกษตรและ สหกรณ์ เป็นต้น	0 (0.0)	4 (2.2)	71 (39.0)	84 (46.2)	23 (12.6)	3.69 (0.716)	มาก	2
1.3 เจ้าหน้าที่ หน่วยงานรัฐ อื่นๆ	2 (1.1)	63 (34.6)	79 (43.4)	33 (18.2)	5 (2.7)	2.87 (0.817)	ปานกลาง	4
1.4 ผู้นำชุมชน	3 (1.6)	72 (39.6)	103 (56.6)	4 (2.2)	0 (0.0)	2.59 (0.566)	น้อย	6
1.5 เจ้าหน้าที่ อบต.	83 (45.6)	97 (53.3)	2 (1.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	1.55 (0.520)	น้อยที่สุด	7
1.6 เจ้าหน้าที่ ส่งเสริม บริษัทเอกชน	0 (0.0)	37 (20.3)	145 (79.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	2.80 (0.404)	ปานกลาง	5
1.7 เกษตรกร ต้นแบบในพื้นที่	0 (0.0)	19 (10.4)	42 (23.1)	109 (59.9)	12 (6.6)	3.63 (0.760)	มาก	3

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n = 182

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
2 สื่อกลุ่ม						2.95 (0.360)	ปานกลาง	
2.1 การประชุม	0 (0.0)	4 (2.2)	83 (45.6)	93 (51.1)	2 (1.1)	3.51 (0.564)	มาก	1
2.2 การฝึกอบรม	0 (0.0)	17 (9.4)	98 (53.8)	67 (36.8)	0 (0.0)	3.27 (0.623)	ปานกลาง	2
2.3 การสัมมนา	18 (9.9)	102 (56.0)	62 (34.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	2.24 (0.619)	น้อย	3
2.4 การศึกษาดูงาน	21 (11.5)	119 (65.4)	40 (22.0)	2 (1.1)	0 (0.0)	2.13 (0.604)	น้อย	4
3 สื่อมวลชน						3.05 (0.430)	ปานกลาง	
3.1 หนังสือ	0 (0.0)	62 (34.1)	102 (56.0)	18 (9.9)	0 (0.0)	2.76 (0.619)	ปานกลาง	4
3.2 วารสาร	15 (8.2)	167 (91.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1.92 (0.276)	น้อย	5
3.3 เอกสารแผนพับ	0 (0.0)	19 (10.4)	24 (13.2)	121 (66.5)	18 (9.9)	3.76 (0.770)	มาก	2
3.4 วิทยุกระจายเสียง/ เสียงตามสาย	0 (0.0)	6 (3.3)	66 (36.3)	99 (54.4)	11 (6.0)	3.63 (0.649)	มาก	3
3.5 โทรทัศน์	0 (0.0)	0 (0.0)	55 (30.2)	109 (59.9)	18 (9.9)	3.80 (0.601)	มาก	1

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n = 182

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
3 สื่อมวลชน						3.05 (0.430)	ปานกลาง	
3.1 หนังสือ	0 (0.0)	62 (34.1)	102 (56.0)	18 (9.9)	0 (0.0)	2.76 (0.619)	ปานกลาง	4
3.2 วารสาร	15 (8.2)	167 (91.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1.92 (0.276)	น้อย	5
3.3 เอกสารแผ่นพับ	0 (0.0)	19 (10.4)	24 (13.2)	121 (66.5)	18 (9.9)	3.76 (0.770)	มาก	2
3.4 วิทยุกระจายเสียง/ เสียงตามสาย	0 (0.0)	6 (3.3)	66 (36.3)	99 (54.4)	11 (6.0)	3.63 (0.649)	มาก	3
3.5 โทรทัศน์	0 (0.0)	0 (0.0)	55 (30.2)	109 (59.9)	18 (9.9)	3.80 (0.601)	มาก	1
4 สื่อออนไลน์						3.07 (0.349)	ปานกลาง	
4.1 เว็บไซต์ (Website)	1 (0.5)	30 (16.5)	127 (69.8)	24 (13.2)	0 (0.0)	2.96 (0.564)	ปานกลาง	3
4.2 เฟซบุ๊ก (Facebook)	0 (0.0)	8 (4.4)	24 (13.2)	138 (75.8)	12 (6.6)	3.85 (0.593)	มาก	1
4.3 ไลน์ (Line)	0 (0.0)	30 (16.5)	97 (53.3)	55 (30.2)	0 (0.0)	3.14 (0.671)	ปานกลาง	2
4.4 แอปพลิเคชัน (Application)	0 (0.0)	182 (100.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2.00 (0.000)	น้อย	4
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						3.01 (0.393)	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.7 ระดับความรู้ที่ได้รับจากแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.01) และเมื่อพิจารณาแยกออกเป็นแหล่งความรู้ที่ได้จากแต่ละสื่อ พบว่า

1. สื่อบุคคล

สื่อบุคคลของเกษตรกร ได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.97) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นในการได้รับความรู้ในระดับมาก จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด (ค่าเฉลี่ย 3.74) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น พัฒนาที่ดินชลประทาน สหกรณ์การเกษตร เกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 3.69) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 3.63) ได้รับความรู้ในระดับปานกลาง จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐอื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย 2.87) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมบริษัทเอกชน (ค่าเฉลี่ย 2.80) ได้รับความรู้ในระดับน้อย จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ ผู้นำชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.59) และได้รับความรู้ในระดับน้อยที่สุด จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ อบต. (ค่าเฉลี่ย 1.55) ตามลำดับ

2. สื่อกลุ่ม

สื่อกลุ่มของเกษตรกร ได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.95) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นในการได้รับความรู้ในระดับมาก จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ การประชุม (ค่าเฉลี่ย 3.51) ได้รับความรู้ในระดับปานกลาง จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ การฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.27) และได้รับความรู้ในระดับน้อย จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ การสัมมนา (ค่าเฉลี่ย 2.24) และการศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 2.13) ตามลำดับ

3. สื่อมวลชน

สื่อมวลชนของเกษตรกร ได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.05) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นในการได้รับความรู้ในระดับมาก จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ โทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.80) เอกสารแผ่นพับ (ค่าเฉลี่ย 3.76) วิद्यุกระจายเสียง/เสียงตามสาย (ค่าเฉลี่ย 3.63) ได้รับความรู้ในระดับปานกลาง จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ หนังสือ (ค่าเฉลี่ย 2.76) และได้รับความรู้ในระดับน้อย จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ วารสาร (ค่าเฉลี่ย 1.92) ตามลำดับ

4. สื่อออนไลน์

สื่อออนไลน์ของเกษตรกร ได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.07) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นในการได้รับความรู้ในระดับมาก จำนวน 1 แหล่ง ได้แก่ เฟซบุ๊ก (Facebook) (ค่าเฉลี่ย 3.85) ได้รับความรู้ในระดับปานกลาง จำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ ไลน์ (Line) (ค่าเฉลี่ย 3.14) เว็บไซต์ (Website) (ค่าเฉลี่ย 2.96) และได้รับความรู้ในระดับน้อย จำนวน 1 แหล่ง ได้แก่ แอปพลิเคชัน (Application) (ค่าเฉลี่ย 2.00) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 สรุปแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n = 182

แหล่งความรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. สื่อบุคคล	2.97	0.432	ปานกลาง	3
2. สื่อกลุ่ม	2.95	0.360	ปานกลาง	4
3. สื่อมวลชน	3.05	0.430	ปานกลาง	2
4. สื่อออนไลน์	3.07	0.349	ปานกลาง	1
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.01	0.393	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.8 สรุปได้ว่าแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.07) รองลงมา คือ สื่อมวลชนมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.05) สื่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 2.97) และสื่อกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.95) ตามลำดับ

2.4 การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตารางที่ 4.9 การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n = 182

ข้อ	ประเด็น	ผู้ปฏิบัติ		อันดับ
		จำนวน	ร้อยละ	
แหล่งน้ำ				
1	น้ำที่ใช้ในการผลิต มาจากแหล่งน้ำที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลผลิต	79	43.4	9
2	เก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้งในระยะเวลาเริ่มจัดระบบการผลิต และในช่วงเวลาที่มีสภาพแวดล้อมเสี่ยงต่อการปนเปื้อน	10	5.5	14
พื้นที่ปลูก				
3	ในกรณีจำเป็นต้องใช้พื้นที่ปลูกที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน ต้องมีข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่า มีวิธีการบำบัดที่ลดการปนเปื้อนสู่ระดับที่ปลอดภัยได้	7	3.8	15
4	การวางแผนแปลงต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อความปลอดภัย อาหาร สิ่งแวดล้อม คุณภาพผลิตผล และสุขภาพ ความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน	96	52.7	8
การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร				
5	มีเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้ได้หรือห้ามใช้ในประเทศและประเทศคู่ค้ามาเก็บไว้	31	17.0	13
6	วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ยังคงเหลืออยู่ในภาชนะบรรจุซึ่งใช้ไม่หมดในคราวเดียวให้ปิดให้สนิทและเก็บในสถานที่เก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตร	182	100.0	1
การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว				
7	เมล็ดพันธุ์มาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ ตรงตามพันธุ์ ตามความต้องการของตลาด สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาและประวัติของส่วนขยายพันธุ์ได้	151	83.0	4
8	มีการจัดการที่ดีในการใช้ปุ๋ยและสารปรับปรุงดินที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	182	100.0	1
9	ป้องกันโรคและแมลงตามระยะการเติบโตของข้าวได้อย่างเหมาะสม ถูกต้องตามหลักวิชาการ	77	42.3	11

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 182

ข้อ	ประเด็น	ผู้ปฏิบัติ		อันดับ
		จำนวน	ร้อยละ	
การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว				
10	เก็บเกี่ยวผลิตผลที่มีอายุเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม โดยผลิตผลมีคุณภาพ ตามความต้องการของตลาด หรือตามข้อกำหนดของคู่ค้า	120	65.9	7
การขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลิตผล				
11	แยกภาชนะบรรจุของเสียและวัตถุอันตรายทางการเกษตรอย่างชัดเจน จากภาชนะบรรจุในการเก็บเกี่ยวและการขนย้าย เพื่อป้องกันการปนเปื้อน	136	74.7	5
12	ใช้วัสดุปูรองพื้นในบริเวณพักผลิตผลที่เก็บเกี่ยวแล้ว เพื่อป้องกันการปนเปื้อน	182	100.0	1
13	ไม่ใช้พาหนะที่ขนย้ายหรือขนส่งวัตถุอันตรายทางการเกษตร หรือปุ๋ย หรือสารปรับปรุงบำรุงดิน ในการขนย้ายหรือขนส่งผลิตผล	130	71.4	6
การบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล				
14	มีการบันทึกและจัดเก็บข้อมูลแต่ละขั้นตอนทุกฤดูกาลผลิต และเก็บไว้อย่างน้อย 2 ปี	78	42.9	10
15	มีบันทึกข้อมูล ทั้งในเรื่องของแหล่งที่มาของส่วนขยายพันธุ์ พันธุ์พืช จำนวน วันปลูก การดูแลรักษา วิธีการให้น้ำ ให้ปุ๋ย การใช้สารเคมี การเก็บเกี่ยว การขนส่ง รวมถึงข้อมูลการจำหน่ายผลิต	42	23.1	12

จากตารางที่ 4.9 การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ที่มีผู้ปฏิบัติมากที่สุด จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นข้อ 6. วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ยังคงเหลืออยู่ในภาชนะบรรจุซึ่งใช้ไม่หมดในคราวเดียว ให้ปิดให้สนิทและเก็บในสถานที่เก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตร 8. มีการจัดการที่ดีในการใช้ปุ๋ยและ

สารปรับปรุงดินที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และ 11. ใช้วัสดุปุ๋ยรองพื้นในบริเวณพักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้ว เพื่อป้องกันการปนเปื้อน

ตารางที่ 4.10 สรุประดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n = 182

จำนวนข้อที่ปฏิบัติ	การปฏิบัติ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 - 3	น้อยที่สุด	2	1.0
4 - 6	น้อย	35	19.2
7 - 9	ปานกลาง	96	52.7
10 - 12	มาก	48	26.6
13 - 15	มากที่สุด	1	0.5
ค่าต่ำสุด = 3 ข้อ ค่าสูงสุด = 13 ข้อ			
ค่าเฉลี่ย = 8.26 ข้อ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.919			

จากตารางที่ 4.10 ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า ร้อยละ 52.7 มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 26.6 มีการปฏิบัติในระดับมาก ร้อยละ 19.2 มีการปฏิบัติในระดับน้อย ร้อยละ 1.0 มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด และร้อยละ 0.5 มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีการปฏิบัติเฉลี่ย 8.26 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ปรากฏผลตามตารางที่ 4.11 - 4.13 ดังนี้

3.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตารางที่ 4.11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n = 182

ความคิดเห็น	เห็นด้วยในระดับ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
1 การผลิตข้าวตาม การปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้ตัว เกษตรกรมีความ ปลอดภัย มีสุขภาพ ร่างกายแข็งแรงขึ้น	0 (0.0)	0 (0.0)	47 (25.8)	82 (45.1)	53 (29.1)	4.03 (0.743)	มาก	4
2 การผลิตข้าวตาม การปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้ระบบ นิเวศในแปลงนาดี ขึ้น	0 (0.0)	0 (0.0)	43 (23.6)	110 (60.5)	29 (15.9)	3.92 (0.626)	มาก	7
3 การผลิตข้าวตาม การปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้ เกษตรกรลดการใช้ สารเคมีลงได้	0 (0.0)	0 (0.0)	42 (23.1)	105 (57.7)	35 (19.2)	3.96 (0.651)	มาก	6

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

n = 182

ความคิดเห็น	เห็นด้วยในระดับ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
4 การผลิตข้าวตาม การปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้ เกษตรกรมีความรู้ เรื่องการเก็บวัตถุ อันตรายทาง การเกษตรป้องกัน การปนเปื้อนของ วัตถุอันตรายทาง การเกษตรสู่ ผลผลิตและ สิ่งแวดล้อม	0 (0.0)	0 (0.0)	24 (13.2)	124 (68.1)	34 (18.7)	4.05 (0.563)	มาก	2
5 การผลิตข้าวตาม การปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้ เกษตรกรสามารถ ป้องกันกำจัดโรค และศัตรูพืชอย่าง ถูกวิธี	0 (0.0)	0 (0.0)	33 (18.1)	114 (62.7)	35 (19.2)	4.01 (0.613)	มาก	5

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

n = 182

ความคิดเห็น	เห็นด้วยในระดับ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
6 การผลิตข้าวตาม การปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้ เกษตรกรลดต้นทุน การผลิตลงได้	0 (0.0)	0 (0.0)	9 (4.9)	101 (55.5)	72 (39.6)	4.35 (0.572)	มากที่สุด	1
7 การผลิตข้าวตาม การปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้ผล ผลิตมีคุณภาพ ปลอดภัยปราศ จากการปนเปื้อน สารเคมี เชื้อโรค และศัตรูพืช	0 (0.0)	0 (0.0)	29 (15.9)	114 (62.7)	39 (21.4)	4.05 (0.610)	มาก	2
8 การผลิตข้าวตาม การปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้ผล ผลิตมีมาตรฐาน เป็นที่ต้องการของ ตลาด	0 (0.0)	6 (3.3)	73 (40.1)	90 (49.5)	13 (7.1)	3.60 (0.671)	มาก	9

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

n = 182

ความคิดเห็น	เห็นด้วยในระดับ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	ความหมา ย	อันดั บ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
9 การผลิตข้าวตาม การปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้มี ช่องทางการ จำหน่าย และการแปรรูป ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น	0 (0.0)	6 (3.3)	81 (44.5)	82 (45.1)	13 (7.1)	3.56 (0.677)	มาก	10
10 การผลิตข้าวตาม การปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้ ผู้บริโภคมีความ มั่นใจในผลผลิต เพิ่มมากขึ้น	0 (0.0)	6 (3.3)	51 (28.0)	108 (59.3)	17 (9.4)	3.75 (0.666)	มาก	8
เฉลี่ยรวม ทั้งหมด						3.93 (0.639)	มาก	

จากตารางที่ 4.11 สรุปได้ว่าระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.93) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นราย ประเด็น พบว่า เกษตรกรมีประเด็นที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ การผลิตข้าวตามการ ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิตลงได้ (ค่าเฉลี่ย 4.35) มีประเด็นที่ เห็นด้วยในระดับมาก จำนวน 9 ประเด็น ได้แก่ การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องการเก็บวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรป้องกันการปนเปื้อนของ และการ

ผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพปลอดภัยปราศจากการปนเปื้อนสารเคมี เชื้อโรค และศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.05) การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้ตัวเกษตรกรมีความปลอดภัย มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.03) การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้เกษตรกรสามารถป้องกันกำจัดโรคและศัตรูพืชอย่างถูกวิธี (ค่าเฉลี่ย 4.01) การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมีลงได้ (ค่าเฉลี่ย 3.96) การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้ระบบนิเวศในแปลงนาดีขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.92) การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้ผู้บริโภคมีความมั่นใจในผลผลิตเพิ่มมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.75) การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้ผลผลิตมีมาตรฐาน เป็นที่ต้องการของตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.60) และการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้มีช่องทางการจำหน่ายและการแปรรูปผลผลิตเพิ่มมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.56) ตามลำดับ

3.2 ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตารางที่ 4.12 ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n = 182

ความต้องการ	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1 ด้านวิธีการส่งเสริม						3.49 (0.501)	มาก	2
1.1 การสื่อสารรายบุคคล								
1) ต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้าไปแนะนำให้ความรู้เรื่องการผลิตข้าว GAP	0 (0.0)	0 (0.0)	31 (17.0)	103 (56.6)	48 (26.4)	4.09 (0.654)	มาก	7
2) ต้องการให้เจ้าหน้าที่ติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์เพื่อแนะนำความรู้เรื่องการผลิตข้าว GAP	0 (0.0)	0 (0.0)	43 (23.6)	127 (69.8)	12 (6.6)	3.83 (0.524)	มาก	10

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 182

ความต้องการ	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
3) ต้องการให้ เจ้าหน้าที่ ติดต่อทาง จดหมาย อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) เพื่อ แนะนำความรู้ เรื่องการผลิต ข้าว GAP	106 (58.2)	69 (37.9)	7 (3.9)	0 (0.0)	0 (0.0)	1.46 (0.572)	น้อยที่สุด	15
4) ต้องการให้ เจ้าหน้าที่ส่ง ข้อความหรือ พูดคุยผ่าน ข้อความทาง โทรศัพท์มือถือ (line) เพื่อ แนะนำความรู้ เรื่องการผลิต ข้าว GAP	0 (0.0)	0 (0.0)	43 (23.6)	127 (69.8)	12 (6.6)	3.83 (0.524)	มาก	10

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 182

ความต้องการ	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
5) ต้องการให้ เจ้าหน้าที่ส่ง สัญญาณภาพ และเสียง (Video call) เพื่อแนะนำ ความรู้เรื่อง การผลิตข้าว GAP	77 (42.3)	105 (57.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1.58 (0.495)	น้อยที่สุด	14
1.2 การสื่อสาร								
รายการกลุ่ม								
1) ต้องการ การฝึกอบรม เรื่องการผลิต ข้าวตามระบบ GAP	0 (0.0)	0 (0.0)	7 (3.8)	115 (63.2)	60 (33.0)	4.29 (0.534)	มากที่สุด	2
2) ต้องการไป ศึกษาดูงาน เรื่องการผลิต ข้าวตามระบบ GAP	0 (0.0)	0 (0.0)	18 (9.9)	122 (67.0)	42 (23.1)	4.13 (0.560)	มาก	6

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 182

ความต้องการ	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
3) ต้องการให้จัดการสถิติเรื่องการผลิตข้าวตามระบบ GAP	0 (0.0)	0 (0.0)	19 (10.4)	108 (59.4)	55 (30.2)	4.20 (0.608)	มาก	3
4) ต้องการแปลงเรียนรู้เรื่องการผลิตข้าวตามระบบ GAP	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	122 (67.0)	60 (33.0)	4.33 (0.471)	มากที่สุด	1
5) ต้องการเข้าร่วมการสัมมนาเรื่องการผลิตข้าวตามระบบ GAP	0 (0.0)	12 (6.6)	117 (64.3)	45 (24.7)	8 (4.4)	3.27 (0.647)	ปานกลาง	12
1.3 การสื่อสารแบบมวลชน								
1) ต้องการรับความรู้เรื่องการผลิตข้าวระบบ GAP ผ่านทางวิทยุกระจายเสียง	0 (0.0)	0 (0.0)	11 (6.0)	126 (69.3)	45 (24.7)	4.19 (0.524)	มาก	4

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 182

ความต้องการ	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
2) ต้องการ รับความรู้ เรื่องการผลิต ข้าวระบบ GAP ผ่านทาง รายการ โทรทัศน์	0 (0.0)	0 (0.0)	25 (13.7)	127 (69.8)	30 (16.5)	4.03 (0.551)	มาก	8
3) ต้องการ รับความรู้ เรื่องการผลิต ข้าวระบบ GAP ผ่านทาง วารสาร นิตยสาร ป้าย ประกาศ โปสเตอร์และ แผ่นพับ	0 (0.0)	0 (0.0)	18 (9.9)	146 (80.2)	18 (9.9)	4.00 (0.446)	มาก	9

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 182

ความต้องการ	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
4) ต้องการให้ใช้สื่อออนไลน์ในการให้ความรู้เรื่องการผลิตข้าวระบบ GAP เช่น ยูทูบ (YouTube) เฟสบุ๊ก (Facebook)	0 (0.0)	0 (0.0)	25 (13.7)	103 (56.6)	54 (29.7)	4.16 (0.641)	มาก	5
5) ต้องการให้ใช้แอปพลิเคชัน (Application) ในการให้ความรู้เรื่องการผลิตข้าวระบบ GAP	21 (11.5)	118 (64.8)	40 (22.0)	3 (1.7)	0 (0.0)	2.14 (0.620)	น้อย	13

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 182

ความต้องการ	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
2 ด้านความรู้						3.98 (0.772)	มาก	1
2.1 ต้องการความรู้เรื่องแหล่งน้ำ	0 (0.0)	42 (23.1)	85 (46.7)	18 (9.9)	37 (20.3)	3.27 (1.036)	ปานกลาง	7
2.2 ต้องการความรู้เรื่องพื้นที่ปลูก	0 (0.0)	11 (6.0)	82 (45.1)	40 (22.0)	49 (26.9)	3.70 (0.935)	มาก	6
2.3 ต้องการความรู้เรื่องการใช้วัสดุอันตรายทางการเกษตร	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	86 (47.3)	96 (52.7)	4.53 (0.501)	มากที่สุด	1
2.4 ต้องการความรู้เรื่องการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยว	0 (0.0)	0 (0.0)	25 (13.7)	102 (56.1)	55 (30.2)	4.16 (0.644)	มาก	3

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 182

ความต้องการ	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
2.5 ต้องการ ความรู้เรื่อง การเก็บ เกี่ยวและ การปฏิบัติ หลังการ เก็บเกี่ยว	0 (0.0)	0 (0.0)	85 (46.7)	42 (23.1)	55 (30.2)	3.84 (0.864)	มาก	5
2.6 ต้องการ ความรู้เรื่อง การขนย้าย การเก็บ รักษา และ การรวบรวม ผลผลิต	0 (0.0)	0 (0.0)	42 (23.1)	101 (55.5)	39 (21.4)	3.98 (0.669)	มาก	4
2.7 ต้องการ ความรู้เรื่อง การบันทึก และการ จัดเก็บ ข้อมูล	0 (0.0)	0 (0.0)	10 (5.5)	110 (60.4)	62 (34.1)	4.29 (0.562)	มากที่สุด	2

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 182

ความต้องการ	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
3 ด้านการสนับสนุน						3.21 (0.408)	ปานกลาง	3
3.1 ปัจจัยการผลิต								
1) ต้องการเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	182 (100.0)	5.00 (0.000)	มากที่สุด	1
2) ต้องการให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ เช่น ต้องการเมล็ดปอเทือง พืชตระกูลถั่ว	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	40 (22.0)	142 (78.0)	4.78 (0.415)	มากที่สุด	4

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 182

ความ ต้องการ	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	ความหมา ย	อันดั บ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
3) ต้องการ แหล่งน้ำ ในการ ผลิต ได้แก่ สระน้ำ ระบบน้ำ ชลประ ทาน	0 (0.0)	18 (9.9)	42 (23.1)	61 (33.5)	61 (33.5)	3.91 (0.979)	มาก	5
4) ต้องการ เครื่องทุ่น แรง ได้แก่ รถไถ รถ ปลูกข้าว รถเกี่ยว นวดข้าว	0 (0.0)	0 (0.0)	7 (3.8)	14 (7.7)	161 (88.5)	4.85 (0.456)	มากที่สุด	3

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 182

ความต้องการ	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
5) ต้องการสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงได้แก่ เชื้อราไตรโคเดอร์มาและเชื้อราบิวเวอเรีย	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	19 (10.4)	163 (89.6)	4.90 (0.307)	มากที่สุด	2
3.2 แหล่งเงินทุน								
1) ต้องการแหล่งเงินทุนจากธนาคาร	0 (0.0)	18 (9.9)	121 (66.5)	0 (0.0)	43 (23.6)	3.37 (0.954)	ปานกลาง	6
2) ต้องการแหล่งเงินทุนจากกองทุนหมู่บ้าน	0 (0.0)	98 (53.8)	66 (36.3)	18 (9.9)	0 (0.0)	2.56 (0.668)	น้อย	7

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 182

ความต้องการ	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
3) ต้องการแหล่งเงินทุนนอก ระบบ	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	182 (100.0)	1.00 (0.000)	น้อยที่สุด	9
4) ต้องการแหล่งเงินทุนจาก ญาติพี่น้อง	149 (81.9)	18 (9.9)	15 (8.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	1.26 (0.601)	น้อยที่สุด	8
5) ต้องการแหล่งเงินทุนจาก เพื่อน	182 (100.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1.00 (0.000)	น้อยที่สุด	9
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						3.56 (0.560)	มาก	

จากตารางที่ 4.12 ระดับความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า โดยภาพรวมระดับของความต้องการอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.56) แต่เมื่อพิจารณาต้องการเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแต่ละประเด็นหลักแล้ว พบว่า ระดับความต้องการเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความต้องการด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.98) ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.49) และความต้องการด้านการสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย 3.21) ตามลำดับ รายละเอียดแต่ละประเด็นดังนี้

ความต้องการด้านความรู้ ภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการด้านความรู้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.98) และถือว่าเป็นความต้องการอันดับหนึ่งของประเด็นความต้องการทั้งหมด โดยแยกความต้องการย่อยอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ต้องการความรู้เรื่องการใช้วัตถุ

อันตรายทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.53) และต้องการความรู้เรื่องการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 4.29) ระดับมาก จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ ต้องการความรู้เรื่องการจัดการคุณภาพ ในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.16) ต้องการความรู้เรื่องการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.98) ต้องการความรู้เรื่องการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.84) และต้องการความรู้เรื่องพื้นที่ปลูก (ค่าเฉลี่ย 3.70) และระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ต้องการความรู้เรื่องแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.27) ตามลำดับ

ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริม ภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริม ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.49) และถือว่าเป็นความต้องการอันดับสองของประเด็นความต้องการทั้งหมด โดยแยกความต้องการย่อยอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ต้องการแปลงเรียนรู้ เรื่องการผลิตข้าวตามระบบ GAP (ค่าเฉลี่ย 4.33) และต้องการการฝึกอบรม เรื่องการผลิตข้าวตามระบบ GAP (ค่าเฉลี่ย 4.29) ระดับมาก จำนวน 9 ประเด็น ได้แก่ ต้องการให้จัดการสาธิตเรื่องการผลิตข้าวตามระบบ GAP (ค่าเฉลี่ย 4.20) ต้องการรับความรู้เรื่องการผลิตข้าวระบบ GAP ผ่านทางวิทยุ กระจายเสียง (ค่าเฉลี่ย 4.19) ต้องการให้ใช้สื่อออนไลน์ในการให้ความรู้เรื่องการผลิตข้าวระบบ GAP เช่น ยูทูป (YouTube) เฟสบุ๊ก (Facebook) (ค่าเฉลี่ย 4.16) ต้องการไปศึกษาดูงานเรื่องการผลิตข้าวตามระบบ GAP (ค่าเฉลี่ย 4.13) ต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้าไปแนะนำให้ความรู้เรื่องการผลิตข้าว GAP (ค่าเฉลี่ย 4.09) ต้องการรับความรู้เรื่องการผลิตข้าวระบบ GAP ผ่านทางรายการโทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 4.03) ต้องการรับความรู้เรื่องการผลิตข้าวระบบ GAP ผ่านทางวารสาร นิตยสาร ป้ายประกาศ โปสเตอร์และแผ่นพับ (ค่าเฉลี่ย 4.00) ต้องการให้เจ้าหน้าที่ติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์เพื่อแนะนำความรู้เรื่องการผลิตข้าว GAP และต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งข้อความหรือพูดคุยผ่านข้อความทางโทรศัพท์มือถือ(line) เพื่อแนะนำความรู้เรื่องการผลิตข้าว GAP (ค่าเฉลี่ย 3.83) ระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ต้องการเข้าร่วมการสัมมนา เรื่องการผลิตข้าวตามระบบ GAP (ค่าเฉลี่ย 3.27) ระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ ต้องการให้ใช้แอปพลิเคชัน (Application) ในการให้ความรู้เรื่องการผลิตข้าวระบบ GAP (ค่าเฉลี่ย 2.14) และระดับน้อยที่สุด จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งสัญญาณภาพและเสียง (Video call) เพื่อแนะนำความรู้เรื่องการผลิตข้าว GAP (ค่าเฉลี่ย 1.58) และต้องการให้เจ้าหน้าที่ติดต่อทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) เพื่อแนะนำความรู้เรื่องการผลิตข้าว GAP (ค่าเฉลี่ย 1.46) ตามลำดับ

ความต้องการด้านการสนับสนุน ภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการด้านการสนับสนุน ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.21) และถือว่าเป็นความต้องการอันดับสามของประเด็นความต้องการทั้งหมด โดยแยกความต้องการย่อยอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ ต้องการเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี (ค่าเฉลี่ย 5.00) ต้องการสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลง (ค่าเฉลี่ย 4.90) ต้องการเครื่องทุ่นแรง ได้แก่ รถไถ รถปลูกข้าว รถเกี่ยวนวดข้าว (ค่าเฉลี่ย 4.85) และต้องการให้ดินมี

ความอุดมสมบูรณ์ เช่น ต้องการเมล็ดปอเทือง พืชตระกูลถั่ว (ค่าเฉลี่ย 4.78) ระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ต้องการแหล่งน้ำในการผลิต ได้แก่ สระน้ำ ระบบน้ำชลประทาน (ค่าเฉลี่ย 3.91) ระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ต้องการแหล่งเงินทุนจากรัฐบาล (ค่าเฉลี่ย 3.37) ระดับน้อย จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ต้องการแหล่งเงินทุนจากกองทุนหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 2.56) และระดับน้อยที่สุด จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ ต้องการแหล่งเงินทุนจากญาติพี่น้อง (ค่าเฉลี่ย 1.26) ต้องการแหล่งเงินทุนนอกระบบ และต้องการแหล่งเงินทุนจากเพื่อน (ค่าเฉลี่ย 1.00) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 สรุปความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n = 182

ความต้องการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ความหมาย	อันดับ
		มาตรฐาน		
1. ด้านวิธีการส่งเสริม	3.49	0.501	มาก	2
2. ด้านความรู้	3.98	0.772	มาก	1
3. ด้านการสนับสนุน	3.21	0.408	มาก	3
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.56	0.560	มาก	

จากตารางที่ 4.13 สรุปได้ว่าความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการความรู้มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.98) รองลงมา คือ ด้านวิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.49) และด้านการสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย 3.21) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางใดกับตัวแปรตาม และมีระดับความเกี่ยวข้องมากน้อยเพียงใด และสร้างสมการทำนายโดยการวิเคราะห์ครั้งนี้ใช้ตัวแปรอิสระที่คัดเลือกมาทั้งหมด 16 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์ด้านการเกษตร ตำแหน่งทางสังคม การเป็น

สมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร รายได้ในภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร หนี้สินนอกภาคการเกษตรความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น ความต้องการ และปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ตัวแปรตามคือ การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

4.1 สัญลักษณ์ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาวิจัย

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิเคราะห์หาความเกี่ยวข้องกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ดังแสดงตามตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์

n = 182		
ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- ตัวแปรอิสระ		
X_1 = เพศ	0.40	0.490
X_2 = อายุ (ปี)	55.17	5.747
X_3 = ระดับการศึกษา	2.14	1.160
X_4 = จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)	4.12	0.950
X_5 = ประสบการณ์ด้านการเกษตร (ปี)	12.04	4.579
X_6 = ตำแหน่งทางสังคม	0.37	0.484
X_7 = การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร	0.74	0.439
X_8 = จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร (คน)	2.90	0.516
X_9 = รายได้ในภาคการเกษตร (บาท)	223,137.36	90,659.998
X_{10} = รายได้นอกภาคการเกษตร (บาท)	121,351.65	126,603.952
X_{11} = หนี้สินนอกภาคการเกษตร (บาท)	33,587.91	69,108.614
X_{12} = ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ข้อ)	4.75	0.433

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

n = 182

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน
X_{13} = ระดับแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	2.97	0.276
X_{14} = ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	3.92	0.580
X_{15} = ระดับความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	3.54	0.499
X_{16} = ระดับปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	3.25	0.433
- ตัวแปรตาม		
Y = การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร	8.26	1.919

จากตารางที่ 4.14 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีเพศเฉลี่ย 0.40 อายุเฉลี่ย 55.16 ปี ระดับการศึกษาเฉลี่ย 2.14 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.12 คน ประสบการณ์ด้านการเกษตรเฉลี่ย 12.04 ปี ตำแหน่งทางสังคมเฉลี่ย 0.37 การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตรเฉลี่ย 0.74 จำนวนแรงงานในภาคการเกษตรเฉลี่ย 2.90 รายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 223,137.36 บาท รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 121,351.65 บาท หนี้สินนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 33,587.91 บาท ความรู้อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.75) แหล่งความรู้ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.97) ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.92) ความต้องการอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.54) และปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.25)

ตารางที่ 4.15 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบปกติแต่ละคู่ โดยแสดงในรูปแบบตรีโกสมพันธ์ (correlation matrix)

n = 182

Model	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	X ₁₀	X ₁₁	X ₁₂	X ₁₃	X ₁₄	X ₁₅	X ₁₆
X ₁	1.000	0.026	-0.004	0.048	-0.117	0.006	0.022	-0.045	0.076	-0.112	0.014	-0.079	0.031	-0.171**	0.063	-0.320**
X ₂		1.000	-0.068	0.001	0.075	-0.012	0.012	-0.036	-0.172**	-0.026	0.011	0.034	0.021	-0.066	0.010	0.019
X ₃			1.000	-0.516**	0.078	0.619**	-0.241**	0.153*	0.054	0.085	-0.176**	0.084	-0.019	-0.066	-0.109	0.036
X ₄				1.000	0.055	-0.358**	0.215**	-0.049	-0.033	-0.033	0.162*	0.035	0.167*	0.083	0.123*	-0.015
X ₅					1.000	0.036	0.275**	0.089	0.081	0.154*	0.091	0.116	0.060	0.015	-0.153*	-0.069
X ₆						1.000	-0.204**	0.134*	0.259**	0.179**	-0.226**	0.057	-0.015	-0.025	-0.092	0.097
X ₇							1.000	0.346**	0.147*	0.075	0.370**	0.130*	0.068	0.133*	-0.115	-0.125*
X ₈								1.000	0.106	0.039	0.068	0.242**	0.011	0.066	-0.035	-0.036
X ₉									1.000	0.542**	-0.098	0.084	0.063	0.132*	-0.173**	-0.026
X ₁₀										1.000	-0.144*	-0.036	0.079	0.092	-0.106	0.053
X ₁₁											1.000	0.300**	0.023	-0.003	-0.011	-0.043
X ₁₂												1.000	-0.027	-0.008	-0.105	0.020
X ₁₃													1.000	0.163*	0.144*	0.063
X ₁₄														1.000	-0.085	0.251**
X ₁₅															1.000	0.012
X ₁₆																1.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.15 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบปกติแต่ละคู่ โดยแสดงในรูปแบบเมตริกสัมพันธ์ (correlation matrix) ปรากฏผลดังนี้ ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิเคราะห์ทุกตัวมีความสัมพันธ์กันต่ำ คือความสัมพันธ์ในทางบวกมีค่าอยู่ระหว่าง 0.000 ถึง 0.619 และความสัมพันธ์ในทางลบมีค่าอยู่ระหว่าง -0.003 ถึง -0.516 ไม่มีตัวแปรคู่ใดมีความสัมพันธ์สูง (เกินกว่า 0.80) จึงไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity ซึ่งจะเป็นการละเมิดข้อสมมติฐานที่เกี่ยวกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

4.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (Y)

ตารางที่ 4.16 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุความสัมพันธ์ของตัวแปรกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (Y)

n = 182

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b)	t	Sig.
ค่าคงที่	13.144	4.386	0.000
X ₁ = เพศ (ชาย = 0, หญิง = 1)	0.198	0.721	0.472
X ₂ = อายุ (ปี)	0.014	0.417	0.677
X ₃ = ระดับการศึกษา (ไม่ได้รับการศึกษา = 0, ประถมศึกษา = 1, มัธยมศึกษาตอนต้น = 2, มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า = 3, อนุปริญญาหรือเทียบเท่า = 4, ปริญญาตรี = 5, สูงกว่าปริญญาตรี = 6)	0.139	1.029	0.305
X ₄ = จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)	-0.255	-1.719	0.088
X ₅ = ประสบการณ์ด้านการเกษตร (ปี)	0.024	0.623	0.534
X ₆ = ตำแหน่งทางสังคม (ไม่มี = 0, มี = 1)	0.191	0.551	0.583
X ₇ = การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร (ไม่เป็น = 0, เป็น = 1)	-0.248	-0.737	0.462
X ₈ = จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร (คน)	0.728	2.223*	0.028

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

n = 182

ตัวแปร	ค่า		
	สัมประสิทธิ์ ถดถอย (b)	t	Sig.
X ₉ = รายได้ในภาคการเกษตร (บาท)	-3.587E-06	-2.042*	0.043
X ₁₀ = รายได้นอกภาคการเกษตร (บาท)	9.052E-07	0.752	0.453
X ₁₁ = หนี้สินนอกภาคการเกษตร (บาท)	-1.821E-06	-0.871	0.385
X ₁₂ = ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี (ข้อ)	0.250	0.794	0.428
X ₁₃ = ระดับแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี	-0.566	-1.111	0.268
X ₁₄ = ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี	0.151	0.636	0.526
X ₁₅ = ระดับความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติ ทางการเกษตรที่ดี	-0.752	-2.572*	0.011
X ₁₆ = ระดับปัญหาในการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี	-1.217	-	0.000
R² = 0.247 SEE = 1.745 F = 3.374 Sig. of F = 0.000			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

**มีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.16 ตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ได้อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($F = 3.374$ Sig. of $F = 0.000$) โดยมีอำนาจพยากรณ์ประมาณร้อยละ 24.7 ($R^2 = 0.247$) และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ (SEE) เท่ากับ 1.745 ส่วนผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์ด้านการเกษตร ตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร รายได้ในภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร หนี้สินนอกภาคการเกษตรความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น ความต้องการ และปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการ

ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี กับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย (Y)

จากการวิเคราะห์พบว่ามี 1 ตัวแปรที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และพบว่ามี 3 ตัวแปรที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร รายได้ในภาคการเกษตร และระดับความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

สรุปเป็นสมการทำนายได้ ดังนี้

$$\hat{y} = 13.144 + 0.728X_8 - 3.587E-06X_9 - 0.752X_{15} - 1.217X_{16}$$

จากสมการทำนายสามารถอธิบายได้ดังนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร มีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นคือ เมื่อจำนวนแรงงานในภาคการเกษตรเพิ่มขึ้น การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น รายได้ในภาคการเกษตร มีผลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นคือ เมื่อเกษตรกรมีรายได้ในภาคการเกษตรลดลง การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ระดับความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีผลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นคือ เมื่อเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีลดลง การผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น และปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีผลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั่นคือ เมื่อเกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพิ่มมากขึ้น การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มลดลง

จากสมการ สรุปได้ดังนี้

1. ค่า a คือ ค่าคงที่ มีค่าเท่ากับ 13.144 แสดงว่าเส้นกราฟตัดกับแกน Y สูงกว่า เส้นแกน X ค่า a จึงมีค่าเป็นบวก

2. ค่า b ที่เป็นค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเป็นความชันของเส้นกราฟ เป็นค่าที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของเส้นกราฟ เมื่อตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้น (X) เปลี่ยนแปลงไปหนึ่งหน่วยจะทำให้ตัวแปร Y เปลี่ยนแปลงไป b หน่วย

2.1 เมื่อจำนวนแรงงานในภาคการเกษตร (X_8) เพิ่มขึ้น ทำให้การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพิ่มขึ้น

2.2 เมื่อรายได้ในภาคการเกษตร (X_9) เพิ่มขึ้น ทำให้การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ลดลง

2.3 เมื่อความต้องการเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (X_{15}) เพิ่มขึ้น ทำให้การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ลดลง

2.4 เมื่อปัญหาในการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (X_{16}) เพิ่มขึ้น ทำให้การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ลดลง

โดยมีค่า $R^2 = 0.247$ คือ ความสามารถในการทำนายของสมการ แสดงว่าจากสมการดังกล่าวเมื่อแทนค่าตัวแปรอิสระ (X) ทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตาม (Y) ได้ร้อยละ 24.7

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร การวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.17 – 4.20 ดังนี้

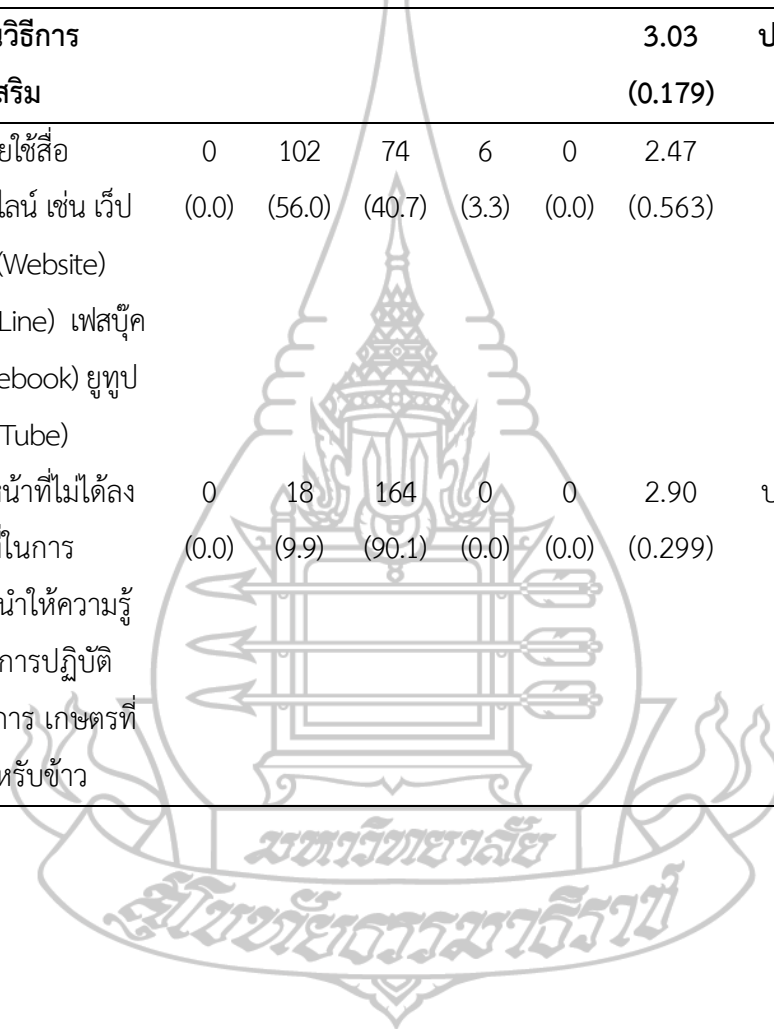
5.1 ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตารางที่ 4.17 ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n = 182

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1 ด้านวิธีการส่งเสริม						3.03 (0.179)	ปานกลาง	3
1.1 ไม่เคยใช้สื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ (Website) ไลน์(Line) เฟสบุ๊ก (Facebook) ยูทูบ (YouTube)	0 (0.0)	102 (56.0)	74 (40.7)	6 (3.3)	0 (0.0)	2.47 (0.563)	น้อย	5
1.2 เจ้าหน้าที่ไม่ได้ลงพื้นที่ในการแนะนำให้ความรู้เรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว	0 (0.0)	18 (9.9)	164 (90.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	2.90 (0.299)	ปานกลาง	3

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

n = 182

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1.3 ไม่เคยฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ	0 (0.0)	0 (0.0)	115 (63.2)	67 (36.8)	0 (0.0)	3.37 (0.484)	ปานกลาง	1
1.4 ไม่เคยอ่านสิ่งพิมพ์ในการให้ความรู้ได้แก่คู่มือ ป้ายประกาศ โปสเตอร์ และแผ่นพับ	0 (0.0)	42 (23.1)	134 (73.6)	6 (3.3)	0 (0.0)	2.80 (0.475)	ปานกลาง	4
1.5 ไม่เคยไปศึกษาดูงาน เรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว	0 (0.0)	0 (0.0)	139 (76.4)	43 (23.6)	0 (0.0)	3.24 (0.426)	ปานกลาง	2
2 ด้านความรู้						3.25 (0.436)	ปานกลาง	2
2.1 ไม่มีความรู้เรื่องแหล่งน้ำ และการบริหารจัดการน้ำในการผลิตข้าว	0 (0.0)	66 (36.3)	91 (50.0)	25 (13.7)	0 (0.0)	2.77 (0.672)	ปานกลาง	10

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

n = 182

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
2.2 ไม่มีความรู้เรื่อง การเก็บตัวอย่าง น้ำและการ ตรวจสอบคุณภาพ น้ำ	0 (0.0)	0 (0.0)	55 (30.2)	127 (69.8)	0 (0.0)	3.70 (0.460)	มาก	3
2.3 ไม่มีความรู้ด้าน เตรียมพื้นที่ และ คุณภาพของดินที่ เหมาะสมในการ ผลิตข้าว	0 (0.0)	0 (0.0)	157 (86.3)	25 (13.7)	0 (0.0)	3.14 (0.345)	ปานกลาง	8
2.4 ไม่มีความรู้เรื่อง การใช้วัตถุ อันตรายทาง การเกษตรอย่าง ถูกวิธีและ ปลอดภัย	0 (0.0)	0 (0.0)	121 (66.5)	61 (33.5)	0 (0.0)	3.34 (0.473)	ปานกลาง	5
2.5 ไม่มีความรู้เรื่อง การใช้วัตถุ อันตรายตามหลัก วิชาการ	0 (0.0)	0 (0.0)	93 (51.1)	68 (37.4)	21 (11.5)	3.60 (0.687)	มาก	4
2.6 ไม่มีความรู้เรื่อง การใส่ปุ๋ยตาม ระยะเวลาการ เติบโตของข้าว	0 (0.0)	27 (14.8)	93 (51.1)	62 (34.1)	0 (0.0)	3.19 (0.674)	ปานกลาง	7

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

n = 182

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
2.7 ไม่มีความรู้เรื่อง การป้องกันโรค และแมลง	0 (0.0)	0 (0.0)	36 (19.8)	103 (56.6)	43 (23.6)	4.04 (0.660)	มาก	1
2.8 ไม่มีความรู้เรื่อง การเก็บเกี่ยวและ การปฏิบัติที่ดี หลังการเก็บเกี่ยว ข้าว	0 (0.0)	0 (0.0)	139 (76.4)	43 (23.6)	0 (0.0)	3.24 (0.426)	ปานกลาง	6
2.9 ไม่มีความรู้เรื่อง การขนย้าย การ เก็บรักษา และ การรวบรวม ผลผลิต	0 (0.0)	42 (23.1)	97 (53.3)	43 (23.6)	0 (0.0)	3.01 (0.685)	ปานกลาง	9
2.10 ไม่มีความรู้ใน การบันทึก เอกสารตามการ ปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี สำหรับข้าว	0 (0.0)	0 (0.0)	55 (30.2)	109 (59.9)	18 (9.9)	3.80 (0.601)	มาก	2

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

n = 182

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x}	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	(S.D.)		
3 ด้านการสนับสนุน						3.41	มาก	1
						(0.494)		
3.1 ไม่มีเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี	0 (0.0)	0 (0.0)	109 (59.9)	55 (30.2)	18 (9.9)	3.50 (0.671)	มาก	2
3.2 ไม่มีเมล็ดปอเทือง เมล็ดพืชตระกูลถั่ว ในการปรับปรุงบำรุงดิน	0 (0.0)	0 (0.0)	113 (62.1)	55 (30.2)	14 (7.7)	3.46 (0.636)	มาก	3
3.3 ไม่มีเครื่องฟუნแรง เช่น รถไถรถปลูกข้าวรถเกี่ยวนวดข้าว เป็นต้น	0 (0.0)	0 (0.0)	139 (76.4)	43 (23.6)	0 (0.0)	3.24 (0.426)	ปานกลาง	4
3.4 ไม่มีสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลง	0 (0.0)	0 (0.0)	103 (56.6)	61 (33.5)	18 (9.9)	3.53 (0.670)	มาก	1
3.5 ไม่มีแหล่งเงินทุนในการทำเกษตร	0 (0.0)	18 (9.9)	145 (79.7)	19 (10.4)	0 (0.0)	3.01 (0.452)	ปานกลาง	5
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						3.23	ปานกลาง	
						(0.369)		

จากตารางที่ 4.17 ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า โดยภาพรวมระดับของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.23) แต่เมื่อพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร แต่ละประเด็นหลักแล้วพบว่า ระดับปัญหาเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัญหาด้านการสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย 3.41) ปัญหาด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.25) และปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.03) ตามลำดับ รายละเอียดแต่ละประเด็นดังนี้

ปัญหาด้านการสนับสนุน ภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านการสนับสนุน ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.41) และถือว่าเป็นปัญหาอันดับหนึ่งของประเด็นปัญหาทั้งหมด โดยแยกปัญหาย่อยอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลง (ค่าเฉลี่ย 3.53) ไม่มีเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี (ค่าเฉลี่ย 3.50) และไม่มีเมล็ดปอเทือง เมล็ดพืชตระกูลถั่ว ในการปรับปรุงบำรุงดิน (ค่าเฉลี่ย 3.46) และระดับปานกลาง จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีเครื่องทุ่นแรง เช่น รถไถ รถปลูกข้าว รถเกี่ยวนวดข้าว เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 3.24) และไม่มีแหล่งเงินทุนในการทำ การเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.01) ตามลำดับ

ปัญหาด้านความรู้ ภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านความรู้ ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.25) และถือว่าเป็นปัญหาอันดับสองของประเด็นปัญหาทั้งหมด โดยแยกปัญหาย่อยอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีความรู้เรื่องการป้องกันโรคและแมลง (ค่าเฉลี่ย 4.04) ไม่มีความรู้ในการ บันทึกเอกสารตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว (ค่าเฉลี่ย 3.80) ไม่มีความรู้เรื่องการเก็บ ตัวอย่าง น้ำและการตรวจสอบคุณภาพน้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.70) และไม่มีความรู้เรื่องการใช้วัตถุอันตราย ตามหลักวิชาการ (ค่าเฉลี่ย 3.60) และระดับปานกลาง จำนวน 6 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีความรู้เรื่องการ ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรอย่างถูกวิธีและปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 3.34) ไม่มีความรู้เรื่องการเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติที่ดีหลังการเก็บเกี่ยวข้าว (ค่าเฉลี่ย 3.24) ไม่มีความรู้เรื่องการใส่ปุ๋ยตามระยะเวลาการ เติบโตของข้าว (ค่าเฉลี่ย 3.19) ไม่มีความรู้ด้านเตรียมพื้นที่ และคุณภาพของดินที่เหมาะสมในการ ผลิตข้าว (ค่าเฉลี่ย 3.14) ไม่มีความรู้เรื่องการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.01) และไม่มีความรู้เรื่องแหล่งน้ำ และการบริหารจัดการน้ำในการผลิตข้าว (ค่าเฉลี่ย 2.77) ตามลำดับ

ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม ภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม ในระดับปาน กลาง (ค่าเฉลี่ย 3.03) และถือว่าเป็นปัญหาอันดับสามของประเด็นปัญหาทั้งหมด โดยแยกปัญหาย่อย อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ ไม่เคยฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดีสำหรับข้าวทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 3.37) ไม่เคยไปศึกษาดูงาน เรื่องการ ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว (ค่าเฉลี่ย 3.24) เจ้าหน้าที่ไม่ได้ลงพื้นที่ในการแนะนำให้ความรู้ เรื่องการปฏิบัติทางการ เกษตรที่ดีสำหรับข้าว (ค่าเฉลี่ย 2.90) และไม่เคยอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ในการให้

ความรู้ ได้แก่ คู่มือ ป้ายประกาศ โปสเตอร์ และแผ่นพับ (ค่าเฉลี่ย 2.80) และระดับน้อย จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ไม่เคยใช้สื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ (Website) ไลน์(Line) เฟสบุ๊ก (Facebook) ยูทูป (YouTube) (ค่าเฉลี่ย 2.47) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.18 สรุปปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ปัญหา	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย	n = 182
				อันดับ
1. ด้านวิธีการส่งเสริม	3.03	0.179	ปานกลาง	3
2. ด้านความรู้	3.25	0.436	ปานกลาง	2
3. ด้านการสนับสนุน	3.41	0.949	มาก	1
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.23	0.369	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.18 สรุปได้ว่า ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาด้านการสนับสนุนมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.41) รองลงมา คือ ด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.25) และปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.03) ตามลำดับ

5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตารางที่ 4.19 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n = 182

ประเด็น ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					\bar{x} (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	(จำนวน/ร้อยละ)							
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
1 ด้านวิธีการ ส่งเสริม						4.20 (0.404)	มาก	3
1.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริม ให้เกษตรกรใช้สื่อ ออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ (Website) ไลน์ (Line) เฟสบุ๊ก (Facebook) ยูทูบ (YouTube)	0 (0.0)	0 (0.0)	25 (13.8)	120 (65.9)	37 (20.3)	4.07 (0.582)	มาก	4
1.2 เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ ให้ความรู้เรื่องการ ปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี สำหรับข้าวอย่าง ต่อเนื่อง	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	145 (79.7)	37 (20.3)	4.20 (0.404)	มาก	3
1.3 เจ้าหน้าที่จัดอบรม ความรู้เกี่ยวกับการ ปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี สำหรับข้าวทั้ง ภาคฤดูและ ปฏิบัติ	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	61 (33.5)	121 (66.5)	4.66 (0.473)	มากที่สุด	1

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

n = 182

ประเด็น ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					\bar{x} (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	(จำนวน/ร้อยละ)							
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
1.4 เจ้าหน้าที่ส่งเสริม ให้เกษตรกรใช้สื่อ สิ่งพิมพ์ในการให้ ความรู้ ได้แก่ คู่มือ ป้ายประกาศ โปสเตอร์ และแผ่น พับ	0 (0.0)	0 (0.0)	37 (20.3)	108 (59.4)	37 (20.3)	4.00 (0.639)	มาก	5
1.5 จัดกิจกรรมศึกษา งาน เรื่องการ ปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี สำหรับข้าว	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	127 (69.8)	55 (30.2)	4.30 (0.460)	มากที่สุด	2
2 ด้านความรู้						4.30 (0.460)	มากที่สุด	2
2.1 เจ้าหน้าที่อบรมให้ ความรู้เรื่องแหล่ง น้ำ และการบริหาร จัดการน้ำในการ ผลิตข้าว	0 (0.0)	0 (0.0)	84 (46.2)	61 (33.5)	37 (20.3)	3.74 (0.776)	มาก	10

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

n = 182

ประเด็น ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					\bar{x} (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	(จำนวน/ร้อยละ)							
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
2.2 เจ้าหน้าที่อบรมให้ ความรู้เรื่องการเก็บ ตัวอย่าง น้ำและ การตรวจสอบ คุณภาพน้ำ	0 (0.0)	0 (0.0)	60 (33.0)	85 (46.7)	37 (20.3)	3.87 (0.721)	มาก	8
2.3 เจ้าหน้าที่อบรมให้ ความรู้เรื่องการ เตรียมพื้นที่ และ คุณภาพของดินที่ เหมาะสมในการ ผลิตข้าว	0 (0.0)	0 (0.0)	66 (36.3)	79 (43.4)	37 (20.3)	3.84 (0.737)	มาก	9
2.4 เจ้าหน้าที่อบรมให้ ความรู้เรื่องการใช้ วัตถุอันตรายทาง การเกษตรอย่างถูก วิธีและปลอดภัย	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	127 (69.8)	55 (30.2)	4.30 (0.460)	มากที่สุด	3
2.5 เจ้าหน้าที่อบรมให้ ความรู้เรื่องการใช้ วัตถุอันตรายตาม หลักวิชาการ	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	127 (69.8)	55 (30.2)	4.30 (0.460)	มากที่สุด	3

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

n = 182

ประเด็น ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					\bar{x} (S.D.)	ความหมาย	อันดับ	
	(จำนวน/ร้อยละ)								
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด				
2.6	เจ้าหน้าที่อบรม ให้ความรู้เรื่อง การใส่ปุ๋ยตาม ระยะ เวลาการ เติบโตของข้าว	0 (0.0)	0 (0.0)	66 (36.3)	61 (33.5)	55 (30.2)	3.94 (0.815)	มาก	7
2.7	เจ้าหน้าที่อบรม ให้ความรู้เรื่อง การป้องกันโรค และแมลง	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	67 (36.8)	115 (63.2)	4.63 (0.484)	มากที่สุด	1
2.8	เจ้าหน้าที่อบรม ให้ความรู้เรื่อง การเก็บเกี่ยวและ การปฏิบัติที่ดี หลังการเก็บเกี่ยว ข้าว	0 (0.0)	0 (0.0)	60 (33.0)	67 (36.8)	55 (30.2)	3.97 (0.797)	มาก	5
2.9	เจ้าหน้าที่อบรม ให้ความรู้เรื่อง การขนย้าย การ เก็บรักษา และ การรวบรวม ผลผลิต	0 (0.0)	0 (0.0)	60 (33.0)	67 (36.8)	55 (30.2)	3.97 (0.797)	มาก	5

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

n = 182

ประเด็น ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					\bar{x} (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	(จำนวน/ร้อยละ)							
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
2.10 เจ้าหน้าที่อบรม ให้ความรู้เรื่อง การบันทึก เอกสารตามการ ปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี สำหรับข้าว	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	109 (59.9)	73 (40.1)	4.40 (0.491)	มากที่สุด	2
3 ด้านการ สนับสนุน						4.34 (0.473)	มากที่สุด	1
3.1 สนับสนุนเมล็ด พันธุ์ข้าวและ แหล่งผลิตเมล็ด พันธุ์คุณภาพดี	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	37 (20.3)	145 (79.7)	4.80 (0.404)	มากที่สุด	1
3.2 สนับสนุนให้ เกษตรกร ปรับปรุงบำรุง ดินโดยใช้เมล็ด ปอเทือง เมล็ด พืชตระกูลถั่ว	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	49 (26.9)	133 (73.1)	4.73 (0.445)	มากที่สุด	2
3.3 สนับสนุนสารชีว ภัณฑ์ในการ ป้องกันกำจัดโรค และแมลง	0 (0.0)	0 (0.0)	18 (9.9)	55 (30.2)	109 (59.9)	4.50 (0.671)	มากที่สุด	3

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

n = 182

ประเด็น ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					\bar{x} (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	(จำนวน/ร้อยละ)							
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
3.4 ให้หาตลาดรับ ซื้อผลผลิต และ แหล่งจำหน่าย ผลผลิตที่ได้รับ รองมาตรฐาน	0 (0.0)	0 (0.0)	60 (33.0)	61 (33.5)	61 (33.5)	4.01 (0.818)	มาก	4
3.5 ต้องการเข้าถึง แหล่งเงินทุนและ เงินสนับสนุน ต้องการ สนับสนุนปัจจัย การผลิต	0 (0.0)	0 (0.0)	84 (46.2)	31 (17.0)	67 (36.8)	3.91 (0.909)	มาก	5
เฉลี่ยรวม ทั้งหมด						4.28 (0.446)	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.19 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า โดยภาพรวมระดับของข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.28) แต่เมื่อพิจารณาระดับของข้อเสนอแนะแต่ละประเด็นหลักแล้ว พบว่า ระดับของข้อเสนอแนะเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย 4.34) ด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.30) และข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 4.20) ตามลำดับ รายละเอียดแต่ละประเด็นดังนี้

ข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุน ภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุน ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.34) และถือว่าเป็นข้อเสนอแนะอันดับหนึ่งของประเด็นข้อเสนอแนะทั้งหมด โดยแยกประเด็นข้อเสนอแนะย่อยที่เกษตรกรเห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวและแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดี (ค่าเฉลี่ย

4.80) สนับสนุนให้เกษตรกรปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้เมล็ดปอเทือง เมล็ดพืชตระกูลถั่ว (ค่าเฉลี่ย 4.73) และสนับสนุนสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลง (ค่าเฉลี่ย 4.50) และระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ให้หาตลาดรับซื้อผลผลิต และแหล่งจำหน่ายผลผลิตที่ได้รับรองมาตรฐาน (ค่าเฉลี่ย 4.01) และต้องการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและเงินสนับสนุน ต้องการสนับสนุนปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.91) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะด้านความรู้ ภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะด้านความรู้ ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.30) และถือว่าเป็นข้อเสนอแนะอันดับสองของประเด็นข้อเสนอแนะทั้งหมด โดยแยกประเด็นข้อเสนอแนะย่อยที่เกษตรกรเห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการป้องกันโรคและแมลง (ค่าเฉลี่ย 4.63) เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการบันทึกเอกสารตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว (ค่าเฉลี่ย 4.40) เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรอย่างถูกวิธีและปลอดภัย และเจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการใช้วัตถุอันตรายตามหลักวิชาการ (ค่าเฉลี่ย 4.30) และระดับมาก จำนวน 6 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติที่ดีหลังการเก็บเกี่ยวข้าว และเจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.97) เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการใส่ปุ๋ยตามระยะ เวลาการเติบโตของข้าว (ค่าเฉลี่ย 3.94) เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการเก็บตัวอย่างน้ำและการตรวจสอบคุณภาพน้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.87) เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการเตรียมพื้นที่ และคุณภาพของดินที่เหมาะสมในการผลิตข้าว (ค่าเฉลี่ย 3.84) และเจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องแหล่งน้ำ และการบริหารจัดการน้ำในการผลิตข้าว (ค่าเฉลี่ย 3.74) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม ภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.20) และถือว่าเป็นข้อเสนอแนะอันดับสามของประเด็นข้อเสนอแนะทั้งหมด โดยแยกประเด็นข้อเสนอแนะย่อยที่เกษตรกรเห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 2 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่จัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 4.66) และจัดกิจกรรมศึกษาดูงาน เรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว (ค่าเฉลี่ย 4.30) และระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ให้ความรู้เรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 4.20) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้สื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ (Website) ไลน์ (Line) เฟสบุ๊ก (Facebook) ยูทูป (YouTube) (ค่าเฉลี่ย 4.07) และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้สื่อสิ่งพิมพ์ในการให้ความรู้ ได้แก่ คู่มือ ป้ายประกาศ ไปสเตอร์ และแผ่นพับ (ค่าเฉลี่ย 4.00) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.20 สรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n = 182

ข้อเสนอแนะ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านวิธีการส่งเสริม	4.20	0.404	มาก	3
2. ด้านความรู้	4.30	0.460	มากที่สุด	2
3. ด้านการสนับสนุน	4.34	0.473	มากที่สุด	1
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	4.28	0.446	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.20 สรุปได้ว่าข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุนมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.34) รองลงมา คือ ด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.30) และด้านวิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 4.20) ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย” ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญโดยจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตข้าว ความรู้ แหล่งความรู้ และการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์

1.1.1 การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพการผลิตข้าว ความรู้ แหล่งความรู้ และการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 2) ความคิดเห็นและความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร และ 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร ปีการเพาะปลูก พ.ศ. 2565 จำนวน 1,608 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่าง คำนวณขนาดตัวอย่างตามสูตรของ ทาโร ยามาเน Taro Yamane (1973) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 182 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.32 ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลเวียงเหนือ และทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลากตามสัดส่วนในแต่ละหมู่บ้าน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ที่เป็นคำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด แบ่งออกเป็น 4 ตอน ก่อนนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา เพื่อพิจารณา ตรวจสอบความถูกต้อง และให้คำแนะนำแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence, IOC) ซึ่งได้ค่า $IOC = 0.97$ และหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ในแต่ละตอนได้ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่าง 0.918 – 0.948 ซึ่งแสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงจึงสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขหลังจากการทดสอบเรียบร้อยแล้วไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 182 ราย

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) การจัดอันดับ (ranking) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1) **สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร** พบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 55.17 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.12 คน

2) **สภาพทางสังคมของเกษตรกร** พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ด้านการเกษตรเฉลี่ย 12.04 ปี ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม มากกว่าครึ่งเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์การเกษตรกร ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่ม ธกส.

3) **สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร** พบว่า ส่วนมากมีอาชีพเกษตรกรกรรม และมีอาชีพรองคือรับจ้างทั่วไป มากกว่าครึ่งมีจำนวนแรงงานในภาคการเกษตรเฉลี่ย 2.90 คน ส่วนใหญ่มี

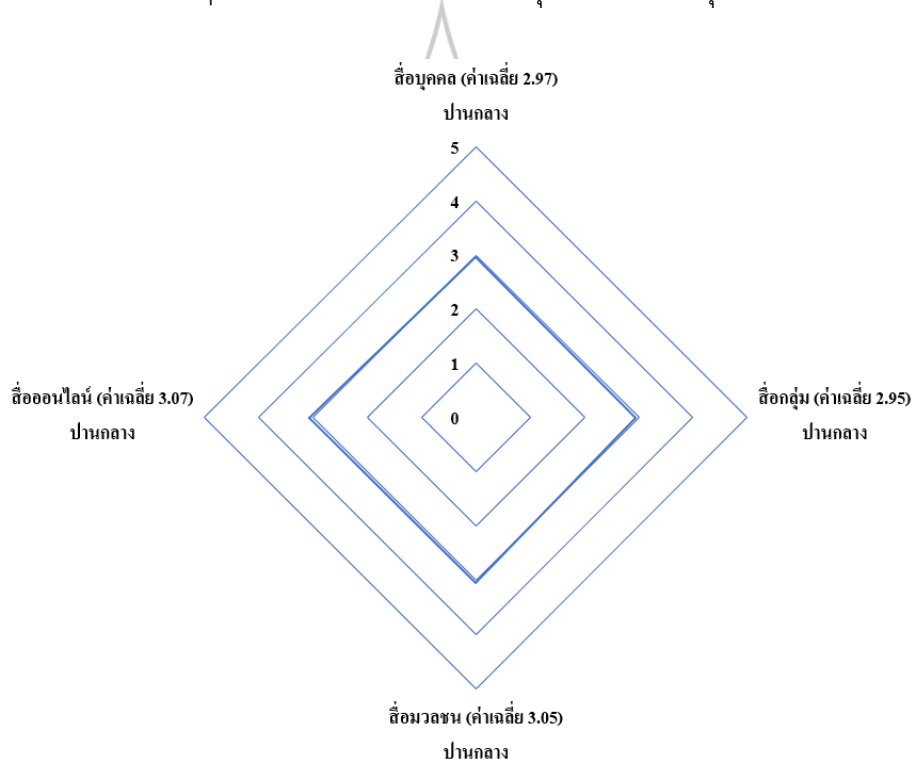
พื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 17.40 ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเองเฉลี่ย 14.18 ไร่ มีแหล่งเงินทุนทำการเกษตรส่วนใหญ่เป็นเงินทุนของตนเอง/ครัวเรือน ส่วนใหญ่มีรายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 223,137.36 บาท รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 121,351.65 บาท และหนี้สินในภาคการเกษตรเฉลี่ย 22,098.90 บาท หนี้สินนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 33,587.91 บาท

1.3.2 สภาพการผลิตข้าว ความรู้ แหล่งความรู้ และการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

1) สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร พบว่ามีลักษณะพื้นที่ปลูกเป็นที่ราบลุ่มส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นดินเหนียว มีแหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตรจากคลองชลประทานและน้ำฝน รองลงมาคือใช้น้ำจากแม่น้ำ/คลองสาธารณะ พันธุ์ข้าวเจ้าที่เกษตรกรปลูก มากกว่าครึ่งปลูกข้าวเจ้าพันธุ์ปทุมธานี 1 (ข้าวหอมปทุม) รองลงมาคือ ข้าวเจ้าพันธุ์พิษณุโลก 2 ข้าวเจ้าพันธุ์กข 49 ตามลำดับ ส่วนพันธุ์ข้าวเหนียวที่เกษตรกรปลูก มากกว่าครึ่งปลูกข้าวเหนียวพันธุ์น่าน 59 รองลงมาคือ ข้าวเหนียวพันธุ์กข-แม่โจ้ 2 ข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตอง 1 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีรูปแบบการปลูกใช้รถดำนาแบบนั่งขับ มีการใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 และปุ๋ยเคมีสูตร 46-0-0 ส่วนใหญ่พบการระบาดของโรคใบจุดสีน้ำตาล และเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เกษตรกรส่วนใหญ่มีการเก็บเกี่ยวตามอายุข้าวและสังเกตจากสีของรวงข้าว เก็บเกี่ยวข้าวใช้รถเกี่ยวขนาด และเกษตรกรมากกว่าครึ่งไม่ลดความชื้น

2) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความรู้ในภาพรวมในระดับมากที่สุดโดยตอบถูกต้องเฉลี่ย 13.15 ข้อ คำถามที่ตอบถูกมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ แหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตรไม่มีการปนเปื้อนจากวัตถุอันตรายไม่อยู่ใกล้แหล่งทิ้งขยะ โรงงานอุตสาหกรรม โรงพยาบาล และคอกปศุสัตว์ ควรตรวจสอบคุณภาพน้ำก่อนทำกิจกรรมทางการเกษตร อย่างน้อยปี ละ 1 ครั้ง และเลือกพื้นที่ปลูกที่ไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในข้าว ส่วนข้อคำถามที่เกษตรกรตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูลควรมีการบันทึกและเก็บข้อมูลทุกฤดูกาลผลิต และเก็บไว้อย่างน้อย 1 ปี (**เฉลย:** การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูลควรมีการบันทึกและเก็บข้อมูลทุกฤดูกาลผลิต และเก็บไว้อย่างน้อย 2 ปี) รองลงมาคือ การจัดทำข้อมูลแปลงนา ควรมีประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 1 ปี (**เฉลย:** การจัดทำข้อมูลแปลงนา ควรมีประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี) และเมื่อมีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรไม่จำเป็นต้องบันทึกข้อมูล เพราะมีการใช้ในปริมาณตามคำแนะนำที่ระบุในฉลากแล้ว (**เฉลย:** เมื่อมีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรจำเป็นต้องบันทึกข้อมูล การใช้ในปริมาณตามคำแนะนำที่ระบุในฉลาก) ตามลำดับ

3) แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.01 เมื่อพิจารณาแหล่งความรู้แต่ละประเภท พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อออนไลน์มากกว่าสื่ออื่นๆ รองลงมาคือ สื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อกลุ่ม ตามลำดับ ดังภาพที่ 5.1

ภาพที่ 5.1 สรุปแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

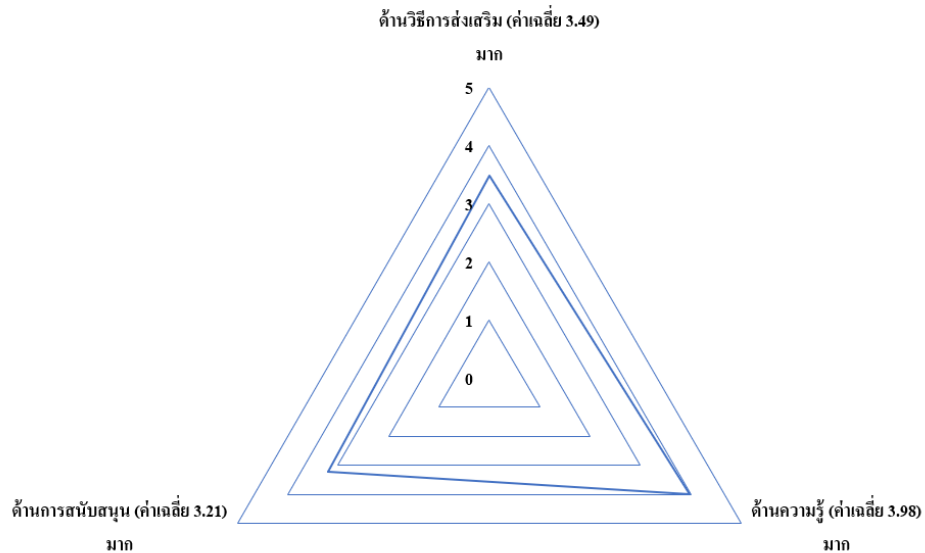
4) การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติภาพรวมในระดับปานกลาง โดยมีการปฏิบัติเฉลี่ย 8.26 ข้อประเด็นที่ปฏิบัติมากที่สุด จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ วัตถุประสงค์รายทางการเกษตรที่ยังคงเหลืออยู่ในภาชนะบรรจุ ซึ่งใช้ไม่หมดในคราวเดียวให้ปิดให้สนิทและเก็บในสถานที่เก็บวัตถุประสงค์รายทางการเกษตร มีการจัดการที่ดีในการใช้ปุ๋ยและสารปรับปรุงดินที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และใช้วัสดุปูรองพื้นในบริเวณพักผลิตผลที่เก็บเกี่ยวแล้วเพื่อป้องกันการปนเปื้อน

1.3.3 ความคิดเห็นและความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นภาพรวมในระดับมากโดยมีความคิดเห็นเฉลี่ย

3.93 เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีประเด็นที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิตลงได้ รองลงมาคือ การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องการเก็บวัตถุดิบทรายทางการเกษตรป้องกันการปนเปื้อนของผลผลิต และการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพปลอดภัยปราศจากการปนเปื้อนสารเคมี เชื้อโรค และศัตรูพืช การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้ตัวเกษตรกรมีความปลอดภัย มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงขึ้น และการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้เกษตรกรสามารถป้องกันกำจัดโรคและศัตรูพืชอย่างถูกวิธี

2) ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า เกษตรกรมีความต้องการภาพรวมในระดับมากโดยมีความต้องการเฉลี่ย 3.56 เมื่อพิจารณาต้องการเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแต่ละประเด็นหลักแล้ว พบว่า ระดับความต้องการเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความต้องการด้านความรู้ ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริม และความต้องการด้านการสนับสนุน ตามลำดับ ดังภาพที่ 5.2

ภาพที่ 5.2 สรุปความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

1.3.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ

เกษตรกร

จากการวิเคราะห์ผลระหว่างเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์ด้านการเกษตร ตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์การเกษตรกร จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร รายได้ในภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร หนี้สินนอกภาคการเกษตร ความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น ความต้องการ และปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ก็กับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย พบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 16 ตัวแปร มีตัวแปรอิสระ 12 ตัวแปร มีความสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

พบว่ามี 1 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์มีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยมีผลเชิงลบ กล่าวคือ ตัวแปรมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม นั่นคือ เมื่อเกษตรกรมีปัญหาในการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพิ่มขึ้น การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มลดลง

พบว่ามี 3 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร โดยมีผลเชิงบวก กล่าวคือ ตัวแปรมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือ เมื่อจำนวนแรงงานในภาคการเกษตรเพิ่มขึ้น การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น รายได้ในภาคการเกษตรโดยมีผลเชิงลบ กล่าวคือ ตัวแปรมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม นั่นคือ เมื่อเกษตรกรมีรายได้ในภาคการเกษตรลดลง การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยมีผลเชิงลบ กล่าวคือ ตัวแปรมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม นั่นคือ เมื่อเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีลดลง การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น

สรุปเป็นสมการแสดงความสัมพันธ์ได้ ดังนี้

$$\hat{y} = 13.144 + 0.728X_8 - 3.587E-06X_9 - 0.752X_{15} - 1.217X_{16}$$

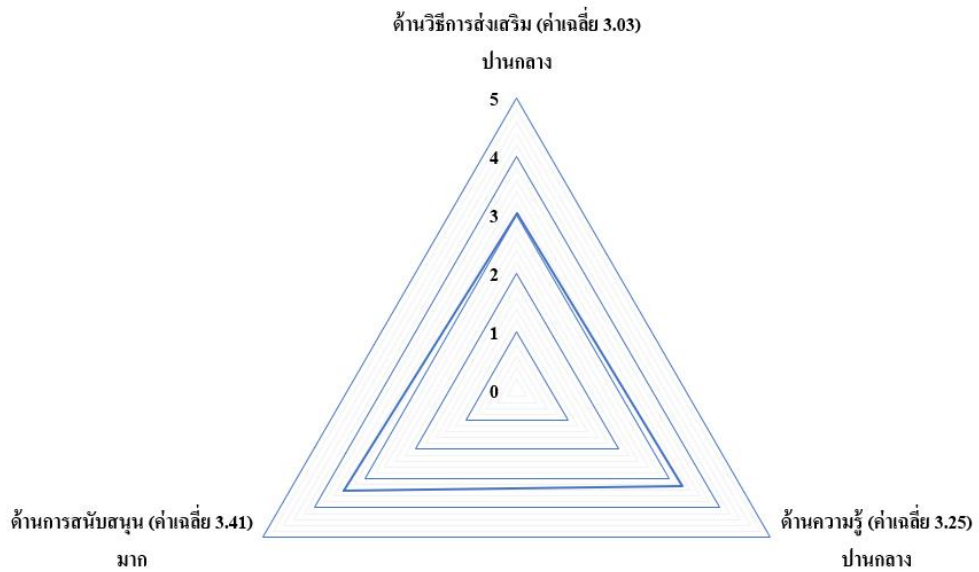
ตารางที่ 5.1 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตัวแปรอิสระ	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ	ความสัมพันธ์
1. ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	0.01	เชิงลบ
2. จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร	0.05	เชิงบวก
3. รายได้ในภาคการเกษตร	0.05	เชิงลบ
4. ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	0.05	เชิงลบ

จากตารางที่ 5.1 สรุปได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่ามี 4 ตัวแปรที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีผลเชิงลบ และตัวแปรที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร มีผลเชิงบวก รายได้ในภาคการเกษตร มีผลเชิงลบ และความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีผลเชิงลบ

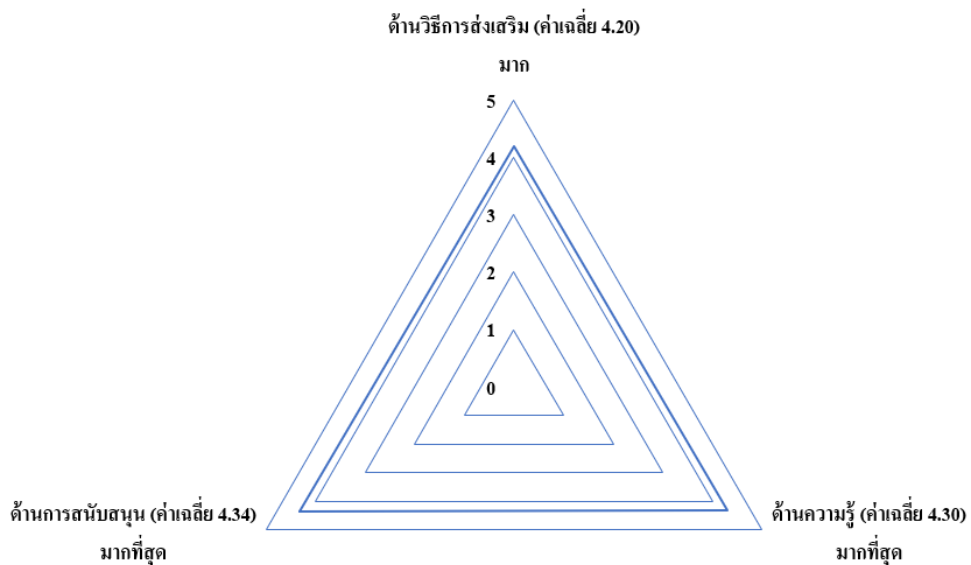
1.3.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

1) ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีระดับปัญหาภาพรวมในระดับปานกลางโดยเฉลี่ย 3.23 แต่เมื่อพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแต่ละประเด็นหลักแล้ว พบว่า ระดับปัญหาเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัญหาด้านการสนับสนุน ปัญหาด้านความรู้ และปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม ตามลำดับ ดังภาพที่ 5.3

ภาพที่ 5.3 สรุปปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะภาพรวมในระดับมากที่สุด โดยมีข้อเสนอแนะเฉลี่ย 4.28 เมื่อพิจารณาระดับของข้อเสนอแนะแต่ละประเด็นหลักแล้ว พบว่า ระดับของข้อเสนอแนะเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุน ด้านความรู้ และข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม ตามลำดับ ดังภาพที่ 5.4

ภาพที่ 5.4 สรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ สภาพการผลิต ข้าว ความรู้ แหล่งความรู้ การปฏิบัติ ความคิดเห็น ความต้องการส่งเสริม ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าว ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

2.1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 55.17 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.12 คน ซึ่งสอดคล้องกับอภิฏ วัฒนยนิติ (2562, น.94) ได้ศึกษาการยอมรับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 55.70 ปี ระดับการศึกษา เกษตรกรส่วนมากจบการศึกษาระดับประถมศึกษา และธงชัย เสาศาษา (2554, น.118) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดี ที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 54.58 ปี มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.66 คน

2.1.2 สภาพทางสังคมของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ด้านการเกษตรเฉลี่ย 12.04 ปี ไม่สอดคล้องกับอภิฏ วัฒนยนิติ (2562, น.94) พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการผลิตข้าว 32.32 ปี อาจจะเป็นเพราะตำบลเวียงเหนือเป็นชุมชนที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนเมือง ทำให้มีแรงงานอพยพกลับถิ่นฐานเพิ่มมากขึ้น ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคมมากกว่าครึ่งเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตรและส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่ม ธกส. สอดคล้องกับสุนันทา ณ มา (2561, น.77) ได้ศึกษาความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา พบว่า ร้อยละ 66.0 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 87.2 เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร โดยร้อยละ 48.3 เป็นสมาชิกกลุ่ม ธ.ก.ส. และสุวิทย์ เฟ็งแก้ว (2562, น.109) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณภาพข้าวสู่มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกรในจังหวัดมุกดาหาร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส. และไม่มีตำแหน่งใดๆ ทางสังคม อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรต้องการแหล่งเงินทุนในการทำเกษตร การออมเงินหรือสินเชื่อต่าง ๆ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) จึงเป็นช่องทางเลือกแก่เกษตรกร และในส่วนของ การมีตำแหน่งทางสังคม เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่มีความพร้อมในการเป็นผู้นำชุมชน เช่น ไม่มีเวลา ขาดทักษะการเป็นผู้นำ เป็นต้น

2.1.3 สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนมากมีอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม และมีอาชีพรองคือรับจ้างทั่วไป สอดคล้องกับกนิษฐา กรวยทอง (2563, น.77) ศึกษาการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในตำบลพะเนา อำเภอมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ร้อยละ 79.4 มีอาชีพหลักทำนา ร้อยละ 37.5 อาชีพรองรับจ้างทั่วไป เกษตรกรมากกว่าครึ่งมีจำนวนแรงงานในภาคการเกษตรเฉลี่ย 2.90 คน ใกล้เคียงกับสุนันทา ณ มา (2561, น.77) พบว่า จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร เฉลี่ย 2.06 คน และอภิภู พัฒนยินดี (2562, น.94) พบว่า มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.14 คน มีแหล่งเงินทุนในการทำเกษตรส่วนใหญ่เป็นเงินทุนของตนเอง/ครัวเรือนส่วน อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรมีเงินทุนสำรองในการทำเกษตร และไม่ต้องการเพิ่มภาระหนี้สินจากการกู้ยืมเงิน สอดคล้องกับธงชัย เสาศาสา (2554, น.118) พบว่า แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเกษตร เกษตรกรทั้งหมดใช้ทุนของตนเอง ส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 17.39 ไร่ มีที่ดินเป็นของตนเองเฉลี่ย 14.13 ไร่ สอดคล้องกับสุวิทย์ เฟ็งแก้ว (2562, น.109) พบว่า พื้นที่ถือครองเป็นของตนเองทั้งหมด เฉลี่ย 15.71 ไร่ มีรายได้เฉลี่ยในภาคการเกษตร 223,137.36 บาท และมีหนี้สินในภาคการเกษตรเฉลี่ย 22,098.90 บาท

2.2 สภาพการผลิตข้าว ความรู้ แหล่งความรู้ และการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

2.2.1 สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่า ลักษณะพื้นที่ปลูกข้าวเป็นที่ราบลุ่ม ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นดินเหนียว มีแหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตรจากคลองชลประทานและน้ำฝน รองลงมาคือใช้น้ำจากแม่น้ำ/คลองสาธารณะ อาจจะเป็นเพราะพื้นที่การเกษตรอยู่ในเขตชลประทานและฝนตกตามฤดูกาล ทำให้มีปริมาณน้ำเพียงพอต่อการเพาะปลูกข้าว สอดคล้องกับกนิษฐา กรวยทอง (2563, น.78) พบว่า พื้นที่ปลูกข้าวเป็นที่ราบลุ่ม ลักษณะดินที่ปลูกเป็นดินเหนียว ใช้น้ำจากคลองชลประทานในการเพาะปลูก พันธุ์ข้าวเจ้าที่เกษตรกรปลูก มากกว่าครึ่งปลูกข้าวเจ้าพันธุ์ปทุมธานี 1 (ข้าวหอมปทุม) รองลงมาคือ ข้าวเจ้าพันธุ์พิษณุโลก 2 ข้าวเจ้าพันธุ์กข 49 ตามลำดับ ส่วนพันธุ์ข้าวเหนียวที่เกษตรกรปลูก มากกว่าครึ่งปลูกข้าวเหนียวพันธุ์น่าน 59 รองลงมาคือ ข้าวเหนียวพันธุ์กข-แม่โจ้ 2 ข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตอง 1 ตามลำดับ อาจเป็นเพราะ ข้าวปทุมธานี 1 และน่าน 59 เมื่อเกษตรกรนำมาปลูกมีความเหมาะสมกับพื้นที่ ให้ปริมาณผลผลิตสูง ต้านทานโรคและแมลง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสุนันทา ณ มา (2561, น.78) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 93.1 ปลูกข้าวเจ้าพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 อาจจะเป็นเพราะข้าวขาวดอกมะลิ 105 เมื่อเกษตรกรนำมาปลูกในพื้นที่กลับให้ปริมาณผลผลิตที่ไม่สูงมาก และไม่ต้านทานโรคไหม้ โรคใบจุดสีน้ำตาลและเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ส่วนใหญ่มีรูปแบบการปลูกใช้รถดำนาแบบนั้งขับ เนื่องจากมีการบริหารจัดการแปลงที่ง่ายกว่า ปริมาณการใช้เมล็ดพันธุ์ต่อไร่ลดลง มีการใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 และปุ๋ยเคมีสูตร 46-0-0 สอดคล้องกับธงชัย เสาศาสา (2554, น.118) พบว่า เกษตรกรทั้งหมดใช้ปุ๋ยเคมีในการผลิตข้าว เกษตรกรมีการเก็บเกี่ยวตามอายุ

ข้าวและสังเกตจากสีของรวงข้าว เก็บเกี่ยวข้าวใช้รถเกี่ยวหวด สอดคล้องกับสุนันทา ณ มา (2561, น. 78) พบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งใช้รถเกี่ยวหวด เกษตรกรมากกว่าครึ่งไม่ลดความชื้น อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรเก็บเกี่ยวข้าวโดยใช้รถเกี่ยวหวด ทำให้เกษตรกรขายข้าวเปลือกสดให้โรงสีทันที ดังนั้น กระบวนการลดความชื้นจึงอยู่ที่โรงสี แต่เกษตรกรบางส่วนที่เก็บไว้ทำเมล็ดพันธุ์หรือแปรรูปผลผลิต ยังคงตากข้าวในลานตากลดความชื้นเอง ส่วนใหญ่พบการระบาดของโรคใบจุดสีน้ำตาล และเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล จึงควรมีการส่งเสริมการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสานเพื่อให้เกษตรกรมีองค์ความรู้ในการป้องกันและกำจัดแมลงและสัตว์ศัตรูพืชอย่างเหมาะสม

2.2.2 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่

ดี จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความรู้ในภาพรวมในระดับมากที่สุดโดย คำถามที่ตอบถูกมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ แหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตรไม่มีการปนเปื้อนจากวัตถุอันตรายไม่อยู่ใกล้แหล่งทิ้งขยะ โรงงานอุตสาหกรรม โรงพยาบาล และคอกปศุสัตว์ ควรตรวจสอบคุณภาพน้ำก่อนทำกิจกรรมทางการเกษตร อย่างน้อยปี ละ 1 ครั้ง และเลือกพื้นที่ปลูกที่ไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในข้าว อาจจะเป็นเพราะพื้นที่การเกษตรของตำบลเวียงเหนืออยู่ในเขตชลประทาน ทำให้เกษตรกรผู้ใช้น้ำได้รับความรู้จากหน่วยงานที่กำกับดูแลเรื่องน้ำ อีกทั้งยังมีการบำรุงรักษาเส้นทางน้ำอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งไม่สอดคล้องกับกนิษฐา กรวยทอง (2563, น.83) พบว่า เกษตรกรมีความรู้ในประเด็น การตรวจสภาพเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร ก่อนการนำออกไปใช้งาน การให้ปุ๋ยตามระยะการเติบโตของข้าวอย่างเหมาะสม และการป้องกันโรค/แมลง ตามระยะการเติบโตของพืชปลูกได้อย่างเหมาะสม ส่วนข้อความที่เกษตรกรตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูลควรมีการบันทึกและเก็บข้อมูลทุกฤดูกาลผลิต และเก็บไว้อย่างน้อย 1 ปี (**เฉลย: การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูลควรมีการบันทึกและเก็บข้อมูลทุกฤดูกาลผลิต และเก็บไว้อย่างน้อย 2 ปี**) รองลงมาคือ การจัดทำข้อมูลแปลงนา ควรมีประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 1 ปี (**เฉลย: การจัดทำข้อมูลแปลงนา ควรมีประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี**) และเมื่อมีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรไม่จำเป็นต้องบันทึกข้อมูล เพราะมีการใช้ในปริมาณตามคำแนะนำที่ระบุในฉลากแล้ว (**เฉลย: เมื่อมีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรจำเป็นต้องบันทึกข้อมูล การใช้ในปริมาณตามคำแนะนำที่ระบุในฉลาก**) ตามลำดับ สอดคล้องกับสุนันทา ณ มา (2561, น.78) พบว่า ประเด็นที่ตอบถูกต่อน้อย ได้แก่ การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล และอภิภู พัฒนยินดี (2562, น.94) พบว่า ข้อความที่เกษตรกรรู้น้อย คือ ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึกข้อมูล รายละเอียดที่เกี่ยวกับการผลิต และไม่มีการบันทึกข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ

2.2.3 แหล่งความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ภาพรวมอยู่ใน

ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแหล่งความรู้แต่ละประเภท พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อออนไลน์มากกว่าสื่ออื่นๆ รองลงมาคือ สื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อกลุ่ม ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับอภิฏ พัฒน์ยินดี (2562, น.95) พบว่า เกษตรกรได้รับแหล่งความรู้จากสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน สื่อออนไลน์ ตามลำดับ อาจจะเป็นเพราะในปัจจุบันเกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้จากสื่อออนไลน์ได้ง่าย รวดเร็ว สะดวก และช่วยให้เกษตรกรสามารถเรียนรู้ได้เพิ่มมากขึ้น

2.2.4 การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติภาพรวมในระดับปานกลาง โดยมีการปฏิบัติเฉลี่ย 8.26 ข้อ จากข้อปฏิบัติทั้งหมด 15 ข้อ ประเด็นที่ปฏิบัติมากที่สุด จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ วัตถุประสงค์รายทางการเกษตรที่ยังคงเหลืออยู่ในภาชนะบรรจุซึ่งใช้ไม่หมดในคราวเดียวให้ปิดให้สนิทและเก็บในสถานที่เก็บวัตถุดิบรายทางการเกษตร มีการจัดการที่ดีในการใช้ปุ๋ยและสารปรับปรุงดินที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และใช้วัสดุรองพื้นในบริเวณพักผลิตผลที่เก็บเกี่ยวแล้ว เพื่อป้องกันการปนเปื้อน สอดคล้องกับอภิฏ พัฒน์ยินดี (2562, น.96) พบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติในข้อสถานที่เก็บรักษารวมถูกลักขณะสะอาด ป้องกันการปนเปื้อนมากที่สุด อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรทราบถึงข้อเสียหากไม่ปิดสารเคมีที่ใช้ไม่หมดให้สนิท และเก็บในสถานที่เก็บวัตถุดิบราย สารเคมีอาจจะเกิดการปนเปื้อนกับสิ่งของเครื่องใช้อื่น ๆ หรือเกษตรกรต้องเสียเงินซื้อสารเคมีชนิดนั้นเพิ่มอีก เช่นเดียวกับการใช้วัสดุรองผลิตผลที่เก็บเกี่ยวแล้วเพื่อป้องกันการปนเปื้อน

2.3 ความคิดเห็นและความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

2.3.1 ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีประเด็นที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทำให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิตลงได้ อาจจะเป็นเพราะเมื่อเกษตรกรปฏิบัติตามข้อกำหนดทั้ง 7 ด้าน เกษตรกรจะมีความรู้เพิ่มขึ้น มีการผลิตอย่างเหมาะสม สามารถลดค่าใช้จ่ายที่เกินความจำเป็นลงได้ รองลงมาคือ การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทำให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องการเก็บวัตถุดิบรายทางการเกษตรป้องกันการปนเปื้อนของผลิตผล และการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทำให้ผลิตผลมีคุณภาพปลอดภัยปราศจากการปนเปื้อนสารเคมี เชื้อโรค และศัตรูพืช การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทำให้ตัวเกษตรกรมีความปลอดภัย มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงขึ้น สอดคล้องกับสุวิทย์ เพ็งแก้ว (2562, น.111) พบว่า ความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการผลิตข้าวตามมาตรฐาน GAP ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ

มีประโยชน์ต่อสุขภาพ และการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทำให้เกษตรกรสามารถป้องกันกำจัดโรคและศัตรูพืชอย่างถูกวิธี

2.3.2 ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ

เกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความต้องการภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณาต้องการเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแต่ละประเด็นหลักแล้ว พบว่าระดับความต้องการเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความต้องการด้านความรู้ ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริม และความต้องการด้านการสนับสนุน ตามลำดับ มีรายละเอียดแต่ละประเด็นดังนี้

ความต้องการด้านความรู้ ภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการด้านความรู้ในระดับมาก โดยแยกความต้องการย่อยอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ต้องการความรู้เรื่องการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร และต้องการความรู้เรื่องการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรมีการใช้วัตถุอันตรายไม่ตรงกับโรคและแมลงศัตรูพืช ทำให้ไม่สามารถควบคุมโรคและแมลงศัตรูพืชได้ผลผลิตเกิดความเสียหาย และในส่วนของต้องการความรู้เรื่องการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรไม่มีการบันทึกข้อมูลหรือการเก็บเอกสารหรือยังบันทึกข้อมูลไม่ละเอียดและไม่สม่ำเสมอ สอดคล้องกับกนิษฐา กรวยทอง (2563, น.79) พบว่าเกษตรกรมีระดับของความต้องการอยู่ในระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่ แหล่งน้ำ การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร พื้นที่ปลูก การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยว

ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริม ภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมในระดับมาก โดยแยกความต้องการย่อยอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ต้องการแปลงเรียนรู้การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และต้องการการฝึกอบรม การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรต้องการเรียนรู้จากแปลงเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีกับเจ้าหน้าที่หรือเกษตรกรต้นแบบ สอดคล้องกับสุวิทย์ เพ็งแก้ว (2562, น.111) พบว่า ความต้องการของเกษตรกรด้านวิธีส่งเสริม มีความต้องการในระดับมากที่สุด มี 4 ประเด็น ได้แก่ การทัศนศึกษา การจัดทำแปลงสาธิต การอบรมและการสาธิต และการประชุมกลุ่มย่อย เช่นเดียวกับสุนันทา ฦ มา (2561, น.78) พบว่าเกษตรกรต้องการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก คือ ต้องการการฝึกอบรม เรื่องการผลิตข้าวระบบ GAP

ความต้องการด้านการสนับสนุน ภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการด้านการสนับสนุน ในระดับปานกลาง โดยแยกความต้องการย่อยอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ ต้องการเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ต้องการสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลง ต้องการเครื่องทุ่นแรง ได้แก่ รถไถ รถปลูกข้าว รถเกี่ยวนวดข้าว และต้องการให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ เช่น ต้องการเมล็ดปอเทือง พืชตระกูลถั่ว อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรให้ความสำคัญกับการ

ลดต้นทุนการผลิตและการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สอดคล้องกับสุนันทา ณ มา (2561, น.79) พบว่า เกษตรกรต้องการสนับสนุนมากที่สุดทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ ต้องการเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ต้องการแหล่งน้ำในการผลิต ต้องการให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ ต้องการเครื่องทุ่นแรง และต้องการสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลง ตามลำดับ

2.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่า มี 1 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์มีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร และพบว่ามี 3 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร รายได้ในภาคการเกษตร และความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อภิปรายได้ดังนี้

2.4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีผลอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีผลเชิงลบ กล่าวคือ ตัวแปรมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม นั่นคือ เมื่อเกษตรกรมีปัญหาในการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพิ่มมากขึ้น การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มลดลง อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรมีต้นทุนการผลิตสูง ขาดการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ขาดความรู้ความเข้าใจการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ส่งผลให้การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มลดลง สอดคล้องกับปรมัตตจ ไสสอาด (2562, น.104) พบว่า ต้นทุนการผลิตเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการผลิตข้าวสังข์หยด มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.4.2 จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีผลเชิงบวก กล่าวคือ ตัวแปรมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือ เมื่อจำนวนแรงงานในภาคการเกษตรเพิ่มขึ้น การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อาจจะเป็นเพราะหากเกษตรกรมีแรงงานในภาคการเกษตรเพิ่มมากขึ้น ช่วยให้เกษตรกรมีโอกาสหาความรู้เพิ่มมากขึ้น ช่วยสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพิ่มขึ้นด้วย สอดคล้องกับปรมัตตจ ไสสอาด (น.104) พบว่า จำนวนแรงงานในครัวเรือนเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทิศทางเดียวกันกับการผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกร

2.4.3 รายได้ในภาคการเกษตร มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีผลเชิงลบ กล่าวคือ ตัวแปรมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม นั่นคือ เมื่อเกษตรกรมีรายได้ในภาคการเกษตรลดลง การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น รายได้ในภาคการเกษตรลดลง อาจจะมาจกต้นทุนการผลิตของเกษตรกรเพิ่มขึ้น เช่น การใช้วัตถุดิบตรงทาง การเกษตรที่ไม่เหมาะสม การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยวไม่เหมาะสม การเก็บเกี่ยวผลผลิตไม่เหมาะสม เป็นต้น ทำให้เกษตรกรต้องเลือกวิธีปฏิบัติที่เหมาะสม มีมาตรฐาน

ส่งผลให้การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพิ่มขึ้นด้วย สอดคล้องกับปรมัตต์จ ไสสอาด (น. 104) พบว่า รายได้สุทธิจากการผลิตเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในทิศทางเดียวกันกับการผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกร

2.4.4 ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีผลเชิงลบ กล่าวคือ ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม นั่นคือ เมื่อเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพิ่มมากขึ้น การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มลดลง ในทางกลับกันถ้าเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีลดลง การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น หากเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมเพิ่มขึ้น อาจหมายถึงเกษตรกรยังขาดองค์ความรู้ที่เหมาะสม ขาดการสนับสนุนที่เหมาะสม หรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมใช้วิธีการส่งเสริมที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีลดลง สอดคล้องกับประภาพรณ เหลลาวิระกุล (2554, น.90) พบว่า ความรู้ความเข้าใจต่อมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เพิ่มขึ้น ทำให้โอกาสที่เกษตรกรจะผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น ร้อยละ 37

2.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

2.5.1 ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีระดับปัญหาภาพรวมในระดับปานกลาง เรียงระดับปัญหาจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัญหาด้านการสนับสนุน ปัญหาด้านความรู้ และปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม ตามลำดับ
ปัญหาด้านการสนับสนุน ภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านการสนับสนุนในระดับมาก โดยแยกปัญหาย่อยอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลง ไม่มีเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี และไม่มีเมล็ดปอเทือง เมล็ดพืชตระกูลถั่ว ในการปรับปรุงบำรุงดิน อาจจะเป็นเพราะจากเดิมที่เกษตรกรเคยใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชอยู่ตลอด การซื้อเมล็ดพันธุ์จากแหล่งจำหน่ายที่ไม่ได้มาตรฐาน และการทำงานติดต่อกันทำให้ดินเริ่มเสื่อมโทรม เป็นปัญหาทำให้ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับสุนันทา ณ มา (2561, น.80) พบว่า ปัญหาด้านการต้องการสนับสนุน เกษตรกรมีปัญหาด้านปัจจัยการผลิตในระดับมาก โดยอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ไม่มีแหล่งน้ำในการผลิต ไม่มีเครื่องทุ่นแรง ไม่มีเมล็ดปอเทือง เมล็ดพืชตระกูลถั่ว ในการปรับปรุงบำรุงดิน และไม่มีสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลง

ปัญหาด้านความรู้ ภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านความรู้ในระดับปานกลาง โดยแยกปัญหาย่อยอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีความรู้เรื่องการป้องกันโรคและแมลง ไม่มีความรู้ในการบันทึกเอกสารตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว ไม่มีความรู้เรื่องการเก็บตัวอย่าง น้ำและการตรวจสอบคุณภาพน้ำ และไม่มีความรู้เรื่องการใช้วัตถุอันตรายตามหลักวิชาการ อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาจากการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช ใช้วิธีป้องกันกำจัดที่ไม่เหมาะสม สอดคล้องกับกนิษฐา กรวยทอง (2563, น.80) พบว่า เกษตรกรมีระดับของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิต การจัดเก็บเอกสาร การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัย ตามลำดับ

ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม ภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมในระดับปานกลาง โดยแยกปัญหาย่อยอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ ไม่เคยฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ไม่เคยไปศึกษาดูงานเรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว เจ้าหน้าที่ไม่ได้ลงพื้นที่ในการแนะนำให้ความรู้เรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว และไม่เคยอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ในการให้ความรู้ ได้แก่ คู่มือ ป้ายประกาศ โปสเตอร์ และแผ่นพับ อาจจะเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ใช้วิธีการส่งเสริมการเกษตรยังไม่เหมาะสมกับเกษตรกรในพื้นที่ สอดคล้องกับสุนันทา ณ มา (2561, น.80) พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการสื่อสารรายบุคคลในระดับปานกลาง คือ เจ้าหน้าที่ไม่ลงพื้นที่เข้าไปแนะนำให้ความรู้เรื่องการผลิตข้าวระบบ GAP ปัญหาด้านการสื่อสารแบบกลุ่มในระดับปานกลาง คือ มีการฝึกอบรมน้อยเกินไปหรือไม่เคยไปอบรม และปัญหาด้านการสื่อสารแบบกลุ่มในระดับปานกลาง คือ ไม่เคยอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ในการให้ความรู้

2.5.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะภาพรวมในระดับมากที่สุด ระดับของข้อเสนอแนะเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุน ด้านความรู้ และข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุน ภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุนในระดับมากที่สุด โดยแยกประเด็นข้อเสนอแนะย่อยที่เกษตรกรเห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวและแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดี สนับสนุนให้เกษตรกรปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้เมล็ดปอเทือง เมล็ดพืชตระกูลถั่ว และสนับสนุนสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลง อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรให้ความสำคัญกับการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะด้านความรู้ ภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะด้านความรู้ในระดับมากที่สุด โดยแยกประเด็นข้อเสนอแนะย่อยที่เกษตรกรเห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะอยู่ในระดับ

มากที่สุด จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการป้องกันโรคและแมลง เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการบันทึกเอกสาร เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรอย่างถูกวิธีและปลอดภัย และเจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการใช้วัตถุอันตรายตามหลักวิชาการ อาจจะเป็นเพราะว่า เกษตรกรต้องการพัฒนาความรู้เดิมที่มีอยู่ โดยแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทั้ง 7 ด้าน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติอย่างถูกวิธี

ข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม ภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริมในระดับ โดยแยกประเด็นข้อเสนอแนะย่อยที่เกษตรกรเห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 2 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่จัดอบรมความรู้การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ และจัดกิจกรรมศึกษาดูงาน การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อาจจะเป็นเพราะว่า เกษตรกรต้องการศึกษา เรียนรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จากแปลงเรียนรู้ต้นแบบหรือแปลงที่ผ่านการรับรองมาตรฐานของเกษตรกรต้นแบบ

3. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย มีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้ คือ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1) เกษตรกรควรศึกษาความรู้เกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตร นำไปใช้ตามคำแนะนำหรือตามฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร ใช้สารเคมีให้เหมาะสมกับโรคและแมลงศัตรูพืชอย่างถูกวิธี ใช้หลักการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน (IPM) จัดทำปฏิทินการผลิตข้าวในแต่ละรอบ มีการจดบันทึกรายละเอียดขั้นตอนต่าง ๆ พร้อมทั้งรายรับ-รายจ่าย เพื่อให้ทราบว่ามีค่าใช้จ่ายมากน้อยเพียงใด โดยเกษตรกรสามารถเรียนรู้ได้จากแปลงของเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานในพื้นที่ใกล้เคียง หรือเข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับ GAP จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับศักยภาพตรงตามความต้องการของเกษตรกร จากผลการวิจัย พบว่า ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร นั่นคือ เมื่อเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพิ่มมากขึ้น การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มลดลง โดยเกษตรกรมีความต้องการด้านความรู้มากกว่าด้านอื่นๆ เช่น ต้องการความรู้เรื่องการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ต้องการความรู้เรื่องการบันทึกและการจัดเก็บ

ข้อมูล รองลงมาคือด้านวิธีการส่งเสริม เช่น ต้องการแปลงเรียนรู้ และการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

2) เกษตรกรควรศึกษาความรู้เรื่องโรคและแมลงศัตรูพืชที่สำคัญในพื้นที่ สังเกตแปลงนาของตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกษตรกรป้องกันกำจัดโรคและแมลงอย่างเหมาะสม และเกษตรกรควรซื้อเมล็ดพันธุ์จากแหล่งจำหน่ายที่มีความน่าเชื่อถือ สามารถตรวจแหล่งที่มาที่ไปได้ ผ่านการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานวิชาการ จากผลการวิจัย พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี นั่นคือ เมื่อเกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพิ่มมากขึ้น การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มลดลง โดยเกษตรกรมีปัญหาในด้านการสนับสนุนมากกว่าด้านอื่น ๆ เช่น ไม่มีสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลง ไม่มีเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี รองลงมาคือปัญหาด้านความรู้ เช่น ไม่มีความรู้เรื่องการป้องกันโรคและแมลง

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่

1) จากผลการวิจัยพบว่า จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีการส่งเสริมแรงงานรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคการเกษตร พัฒนาทักษะด้านการเกษตรโดยการเพิ่มความรู้ มีการนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสม พัฒนาความเป็นอยู่ของแรงงานให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สร้างความภาคภูมิใจในการทำงานด้านการเกษตร

2) จากผลการวิจัยพบว่า รายได้ในภาคการเกษตร มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี นั่นคือ เมื่อเกษตรกรมีรายได้ในภาคการเกษตรลดลง การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรส่งเสริมให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิตข้าว ส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี นำเทคโนโลยีสมัยใหม่และงานวิจัยมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สนับสนุนให้เกษตรกรเข้าถึงปัจจัยการผลิตอย่างทั่วถึง

3) จากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรจัดอบรมให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับผลิตข้าวตาม GAP และจัดทำแปลงเรียนรู้การผลิตข้าวตาม GAP เปรียบเทียบกับแปลงที่ไม่ได้ปฏิบัติตาม GAP เพื่อให้เกษตรกรสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างได้อย่างชัดเจน และประชาสัมพันธ์องค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีผ่านสื่อออนไลน์ เช่น ไลน์ สื่อมวลชน เช่น วิทยุกระจายเสียง/เสียงตามสาย เป็นต้น

4) จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรสร้าง

การรับรู้เรื่องการใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกัน กำจัด โรคและแมลงศัตรูพืช เช่น ประชาสัมพันธ์ประโยชน์ของสารชีวภัณฑ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น จัดการอบรมให้ความรู้เรื่องสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลง ควบผลิตสารชีวภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของเกษตรกรเพิ่มมากขึ้น และส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์จากแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือ ประชาสัมพันธ์ช่องทางการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องให้เกษตรกรทราบเพิ่มขึ้น

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) จากผลการวิจัยพบว่า จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการเกษตร พัฒนาทักษะและความเชี่ยวชาญ สนับสนุนเครื่องจักรกลการเกษตร และทุนทรัพย์ เพื่อยกระดับให้เป็นแรงงานที่มีคุณภาพ

2) จากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการบูรณาการร่วมกัน ด้านวิชาการในการถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีใหม่ ๆ การจัดทำแปลงเรียนรู้ให้เกษตรกรได้เข้ามาศึกษาจริง โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ช่องทางการสื่อสารกับเกษตรกรที่มีความหลากหลายและเหมาะสม ตลอดจนการสนับสนุนปัจจัยการผลิต เครื่องมือ/เครื่องจักรกลการเกษตร และวัสดุอุปกรณ์เพิ่มมากขึ้น

3) จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้เกษตรกรเกิดการรวมกลุ่ม อาทิ จัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อจัดการศัตรูพืชในพื้นที่ของตนเองและชุมชน เป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาการระบาดของศัตรูพืชในพื้นที่ ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน (IPM) จัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ในการจัดการดินและการใช้ปุ๋ยอย่างเหมาะสม ลดการใช้สารเคมี และการปรับปรุงบำรุงดินอย่างถูกวิธี และจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน เพื่อผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีในชุมชน เป็นศูนย์เรียนรู้ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีรวมทั้งเป็นศูนย์กลางการพัฒนาการผลิตข้าวข้าวของชุมชน

3.1.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากการวิจัยพบว่า ควรมีการผลักดันนโยบายการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีให้เป็นรูปธรรมเพิ่มมากขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพทั้งในด้านการพัฒนากระบวนการผลิตข้าวให้มีคุณภาพ ด้านความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้เกิดความยั่งยืน ด้านการส่งออกข้าวทั้งในประเทศและนอกประเทศ

2) จากการวิจัยพบว่า ควรมีนโยบายส่งเสริมการจัดทำโครงการ และการทำแปลงเรียนรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อเป็นแนวทางให้เกษตรกรได้เรียนรู้ในการผลิตข้าวตามข้อกำหนด 7 ข้อ

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

3.2.1 ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในระดับกว้างขึ้น เช่น ในระดับอำเภอ ในระดับจังหวัด เพื่อนำข้อมูลไปจัดทำแนวทางพัฒนางานด้านส่งเสริมการเกษตรต่อไป

3.2.2 ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาทัศนคติของผู้บริโภค ศึกษาการตลาด ศึกษาความเป็นไปได้ในการแปรรูป ต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อให้ทราบถึงทิศทางหรือแนวโน้มของตลาดต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

สรุปข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย นำไปสู่แนวทางการส่งเสริมการเกษตร คือ เกษตรกรควรศึกษาความรู้เกี่ยวกับการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตรตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร ศึกษาความรู้เรื่องโรคและแมลงศัตรูพืชที่สำคัญในพื้นที่ ใช้หลักการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน (IPM) จัดทำปฏิทินการผลิตข้าวในแต่ละฤดูกาลผลิตข้าว มีการจัดบันทึกรายละเอียดขั้นตอนต่าง ๆ ศึกษาหาความรู้หรือเข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และเกษตรกรควรซื้อเมล็ดพันธุ์จากแหล่งจำหน่ายที่มีความน่าเชื่อถือ สามารถตรวจแหล่งที่มาที่ไปได้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีการส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สนับสนุนปัจจัยการผลิตในการลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร เช่น แหล่งจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ ส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรในการทุนแรง ผลักดันแรงงานรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคการเกษตรให้เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการบูรณาการร่วมกัน ด้านวิชาการในการถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีใหม่ ๆ การจัดทำแปลงเรียนรู้ให้เกษตรกรได้เข้ามาศึกษาจริง ตลอดจนการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนหรือศูนย์ข้าวชุมชน ในด้านของนโยบายควรมีการผลักดันนโยบายการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีให้เป็นรูปธรรมเพิ่มมากขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพในด้านการพัฒนากระบวนการผลิตข้าวให้มีคุณภาพ ด้านความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้เกิดความยั่งยืน ด้านการส่งออกข้าวทั้งในประเทศและนอกประเทศ ดังภาพที่ 5.5

ภาพที่ 5.5 สรุปข้อเสนอแนะจากการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

บรรณานุกรม

- กนิษฐา กรวยทอง. (2563). การส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในตำบลพะเนา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- กรมการข้าว. องค์ความรู้การผลิตข้าวตามมาตรฐาน GAP. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2566, จากเว็บไซต์ <http://e-gap.ricethailand.go.th/page2.html>
- กรมพัฒนาที่ดิน. (2567). แผนที่และสารสนเทศดินเพื่อการใช้และบริหารจัดการที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2567, จากเว็บไซต์ http://oss101.ddd.go.th/web_thaisoilinf/north/Chiangrai/chr_02.html
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). คู่มือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ศูนย์สภาลาดพร้าว.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2556). คู่มือปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การทำงานส่งเสริมการเกษตรกับชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. ผลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี ตามที่ดัดแปลง ปี 2565/66. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2566, จากเว็บไซต์ https://farmer.doae.go.th/report/report65/report_rice_65_fmddfbd_ap/57/02/
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2567, จากเว็บไซต์ <https://agri-map-online.moac.go.th/> ข้าว. กรุงเทพฯ. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- จันทรา อ่อนระหง. (2550). ผลการสอนแบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นสื่อ สารการการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ “บ้านหลวงของเรา” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- จินดา ขลิบทอง. (2545). “แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร หน่วยที่ 1. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

- จินตนาภา โสภณ. (2542). *ความคิดเห็นของผู้บริหารหน่วยงานวิจัยและนักวิจัยที่มีต่อปัญหากระบวนการวิจัยและพัฒนาของประเทศไทย*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ณัฐลักษณ์ ธาระวานิช. (2557). *แหล่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เต็มศักดิ์ คทวนิช. (2546). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2566, จากเว็บไซต์ https://www.krupatom.com/education_330
- เทศบาลตำบลเวียงเหนือ. (2566). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 – 2567)*. เทศบาลตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย.
- ธงชัย เสาศาภา. (2554). *ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ธราวิทย์ คำหล้า. (2555). *การผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอมือง จังหวัดศรีสะเกษ (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- บำเพ็ญ เขียวหวาน. (2564). *กระบวนการค้นคว้าในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา (หน่วยที่ 6)*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- บุญดี บุญญาภิจ และคณะ (2547). *การจัดการความรู้: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. กรุงเทพฯ จีรวัฒน์ เอกซ์เพรส.
- บุญทิวี จำปา. (2548). *การใช้แนวทางการส่งเสริมแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืน: ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการจัดการที่ดินบนพื้นที่ลาดชันในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- บุญธรรม จิตต์อนันต์. (2543). *แนวคิดและทฤษฎีการส่งเสริมการเกษตร*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารงานส่งเสริมการเกษตร (หน่วยที่ 2)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- บุญยัง ทาราทอน. (2561). *ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับการรับรองมาตรฐานข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในอำเภอราชสีห์ จังหวัดศรีสะเกษ (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2557). *ตัวแปร ประชากร และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยทางส่งเสริมและ
พัฒนาการเกษตร*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยและสถิติเพื่อการส่งเสริมและ
พัฒนาการเกษตร* (หน่วยที่ 6). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ปรมัตตจ ใสสะอาด (2562) *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกร ในอำเภอเมือง
จังหวัดพัทลุง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ปัฐถากร สร้อยสูงเนิน. (2557). *การผลิตข้าวและความต้องการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกร
ผู้ทำนา ตำบลเมืองเก่า อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2543). “แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร” ใน *เอกสารการ
สอน ชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา หน่วยที่ 4* (หน้า 167 – 178).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ (2554). *การจัดการความรู้เพื่องานส่งเสริมการเกษตร*.
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- มานิต ลาเกลี้ยง. (2558). *การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร*. (วิทยานิพนธ์
ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร :
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 เฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา
7 รอบ 5 ธันวาคม 2554*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วรินทร์ ปัญญาสม. (2557). *การผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวของเกษตรกร
ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- วิจารณ์ พานิช. (2549). *การจัดการความรู้: ฉบับนักปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ลักษณ์.
- วิรุฬห์ นิโลมจน์. (2558). *ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งวิทยาการชุมชนเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต*. ใน
เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพการศึกษานอกระบบ (หน่วยที่ 9). นนทบุรี
: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงชัย. (2566). *แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ ปี 2566 - 2570*.
สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงชัย.

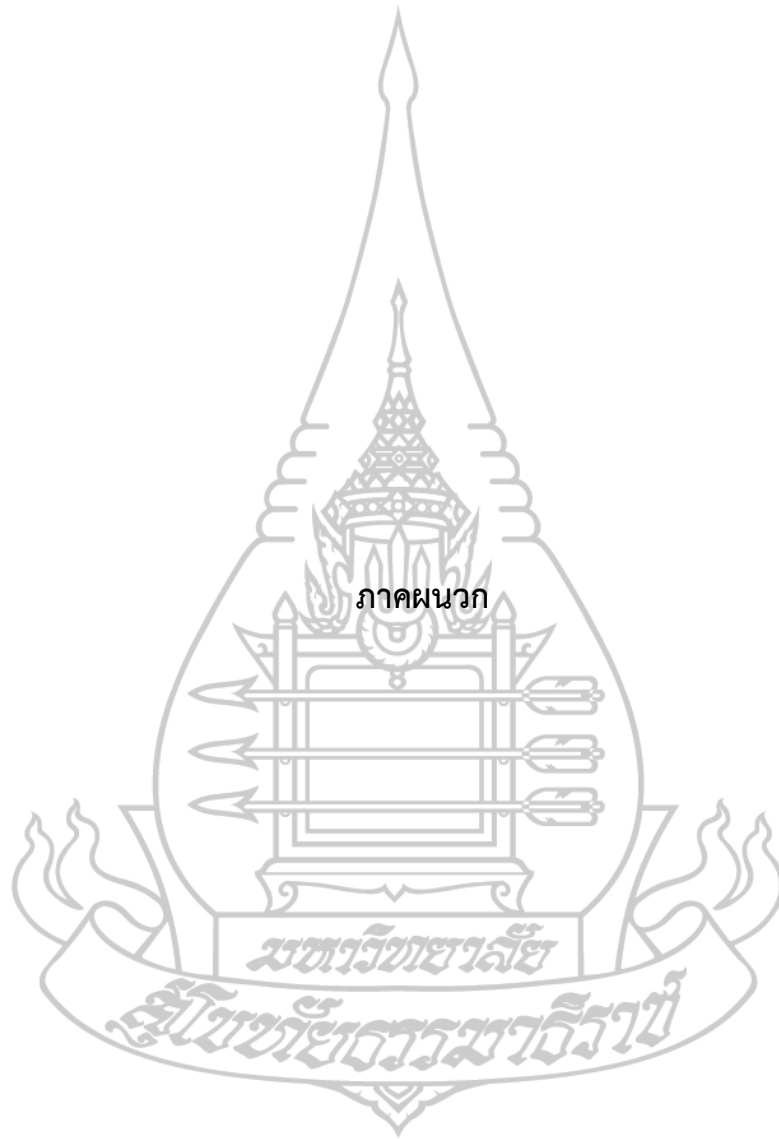
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2566). ข้อมูลการผลิตข้าว. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2566. จากเว็บไซต์
<https://www.oae.go.th/view/1/%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%81/TH-TH>
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2546). แนวดำเนินการของสถานศึกษาเพื่อจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2551). การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับ ข้าว. กรุงเทพฯ. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สุนันทา ณ มา. (2561). *ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สุพจน์ คำยา. (2561). *ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดเชียงราย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2544). *กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- สุวิทย์ เฟ็งแก้ว. (2562). *การพัฒนาคุณภาพข้าวสู่มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกรในจังหวัดมุกดาหาร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2545). *21 วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์
- อภิภู พัฒนยินดี. (2562). *การยอมรับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- Feldman, M.P. (1971). *Psychology in the Industrial Environment*. London: Butter Worth.
- Jump, N. (1978). *Psychometric Theory*. 2 nd. Ed., New York : McGraw Hill book Company.

Oskamp, S. (1977). *Attitude and Opinion*. New Jersey: Prentice Hall.

Remmer, H.H. (1954). *Introduction to Opinion and Attitude*. New York: Harper and Brother.

Yamane, T. (1973). *Statistic:An Introductory Analysis*. 3 rd ed. New York: Harper and Row.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยศรี

นครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก
แบบสัมภาษณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์
สุโขทัย

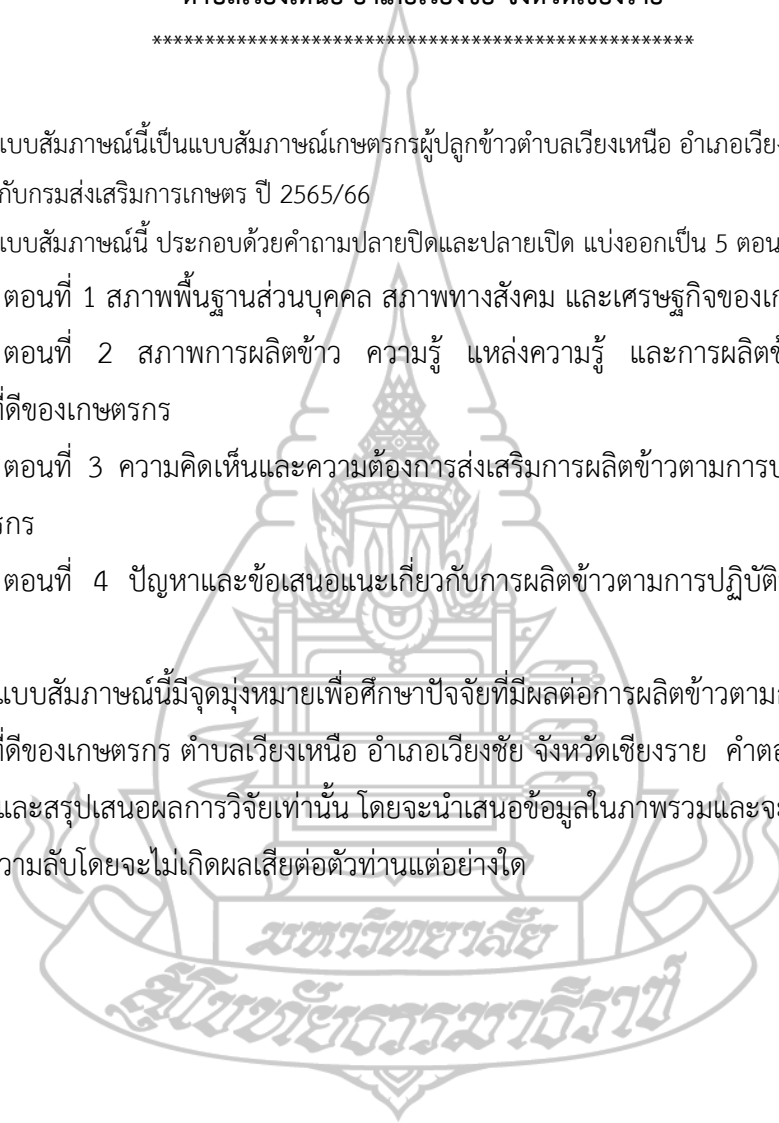
แบบสัมภาษณ์

ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์นี้เป็นแบบสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกข้าวตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2565/66
2. แบบสัมภาษณ์นี้ ประกอบด้วยคำถามปลายปิดและปลายเปิด แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร
 - ตอนที่ 2 สภาพการผลิตข้าว ความรู้ แหล่งความรู้ และการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
 - ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
 - ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
3. แบบสัมภาษณ์นี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย คำตอบของท่านจะนำมาประมวลผลและสรุปเสนอผลการวิจัยเท่านั้น โดยจะนำเสนอข้อมูลในภาพรวมและจะปกปิดข้อมูลส่วนบุคคลเป็นความลับโดยจะไม่เกิดผลเสียต่อตัวท่านแต่อย่างใด

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

คำชี้แจง ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้ตอบทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ○ หน้าข้อความที่ต้องการ และเติมข้อความหรือตัวเลขลงในช่องว่างที่กำหนดให้ ตามที่ผู้ตอบคิดว่าตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

ตอนที่ 1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ.....ปี (เกิน 6 เดือนให้นับเป็น 1 ปี)

3. ระดับการศึกษา

1. ไม่ได้รับการศึกษา 2. ประถมศึกษา
 3. มัธยมศึกษาตอนต้น 4. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

(ปวช.)

5. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)

6. ปริญญาตรี 7. สูงกว่าปริญญาตรี (ระบุ).....

4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน

ตอนที่ 1.2 สภาพพื้นฐานทางสังคม

1. ประสบการณ์ด้านการเกษตร.....ปี

2. ตำแหน่งทางสังคม

1. ไม่เป็น
 2. เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 2.1 กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน 2.2 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สารวัตรกำนัน
 2.3 สมาชิก อบต./เทศบาล 2.4 คณะกรรมการหมู่บ้าน
 2.5 อาสาสมัครเกษตร 2.6 สมาชิกสภาเกษตรกร
 2.7 อื่นๆ (ระบุ).....

3. การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร

1. ไม่เป็น
 2. เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 2.1 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 2.2 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน
 2.3 กลุ่มเกษตรกร 2.4 กลุ่มแปลงใหญ่
 2.5 กลุ่มสหกรณ์การเกษตร 2.6 กลุ่ม ชกส.
 2.7 อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 1.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

1. อาชีพหลัก (ตอบเพียง 1 ข้อ)

☐ 1. เกษตรกรรม	☐ 2. รับราชการ
☐ 3. พนักงานหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ	☐ 4. พนักงานประจำ
☐ 5. ค้าขาย	☐ 6. ธุรกิจส่วนตัว
☐ 7. รับจ้างทั่วไป	☐ 8. อื่นๆ (ระบุ).....

2. อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. ไม่มีอาชีพรอง	☐ 2. เกษตรกรรม
☐ 3. ค้าขาย	☐ 4. ธุรกิจส่วนตัว
☐ 5. รับจ้างทั่วไป	☐ 6. อื่นๆ (ระบุ).....

3. จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร.....คน

4. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร (ทำนา).....ไร่

5. การถือครองที่ดินของตนเอง จำนวน.....ไร่

6. การถือครองที่ดินเช่าของผู้อื่น จำนวน.....ไร่

7. แหล่งเงินทุนทำการเกษตร

☐ 1. เงินทุนของตนเอง/ คราวเรือน	
☐ 2. เงินกู้	
☐ 2.1 ธนาคาร	☐ 2.2 สหกรณ์
☐ 2.3 หน่วยงานรัฐ	☐ 2.4 หน่วยงานเอกชน
☐ 2.5 นอกกระบบ/นายทุน	☐ 2.6 อื่นๆ (ระบุ).....

8. รายได้ในภาคการเกษตร.....บาท

9. รายได้นอกภาคการเกษตร.....บาท

10. หนี้สิน

☐ 1. ไม่มีหนี้สิน	
☐ 2. มี หนี้สินในภาคการเกษตร.....บาท	
☐ 3. มี หนี้สินนอกภาคการเกษตร.....บาท	

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตข้าว ความรู้ แหล่งความรู้ และการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

คำชี้แจง ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้ตอบทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ○ หน้าข้อความที่ต้องการและเติมข้อความหรือตัวเลขลงในช่องว่างที่กำหนดให้ ตามที่ผู้ตอบคิดว่าตรงตาม ความเป็นจริงมากที่สุด

ตอนที่ 2.1 สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร

1. ลักษณะพื้นที่ปลูก

1. ที่ราบลุ่ม 2. ที่ดอน 3. อื่นๆ (ระบุ).....

2. ลักษณะดินที่ปลูก

1. ดินเหนียว 2. ดินร่วน
 3. ดินทราย 4. ดินร่วนปนทราย
 5. ดินเหนียวปนทราย 6. ดินเหนียวปนร่วน
 7. อื่นๆ (ระบุ).....

3. แหล่งน้ำที่ใช้

1. ไม่มีแหล่งน้ำ
 2. มีแหล่งน้ำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 2.1 แม่น้ำ/คลองสาธารณะ 2.2 คลองชลประทาน
 2.3 บ่อบาดาล 2.4 อ่างเก็บน้ำ
 2.5 สระน้ำ 2.6 น้ำฝน
 2.7 อื่นๆ (ระบุ).....

4. พันธุ์ข้าวที่ปลูก

1. ข้าวเจ้า (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 1.1 พิษณุโลก 2 1.2 ปทุมธานี 1 (ข้าวหอมปทุม)
 1.3 ขาวดอกมะลิ 105 1.4 กข 41
 1.5 กข 43 1.6 กข 47
 1.7 กข 49 1.8 อื่นๆ (ระบุ).....
 2. ข้าวเหนียว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 2.1 กข-แม่โจ้ 2 2.2 กข 6
 2.3 ซีพีไรซ์ 888 2.4 น่าน 59
 2.5 สันป่าตอง 1 2.6 อื่นๆ (ระบุ).....

5. รูปแบบการปลูก

1. ปักดำ 2. นาหว่านข้าวแห้ง
 3. นาหว่านน้ำตม 4. รถดำนาแบบนั่งขับ
 5. อื่นๆ (ระบุ).....

6. การใช้ปุ๋ย

1. ไม่ใช่

2. ใช่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

2.1 ปุ๋ยพืชสด 2.2 ปุ๋ยอินทรีย์ 2.3 ปุ๋ยชีวภาพ

2.4 ปุ๋ยเคมี

2.4.1 สูตร 15-15-15

2.4.2 สูตร 16-20-0

2.4.3 สูตร 46-0-0

2.4.4 สูตร 0-0-60

2.4.5 อื่นๆ (ระบุ).....

7. โรคพืชที่พบการระบาด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. โรคไหม้

2. โรคไหม้คอรวง

3. โรคขอบใบแห้ง

4. โรคใบจุดสีน้ำตาล

5. โรคเมล็ดต่าง

6. อื่นๆ (ระบุ).....

8. แมลงศัตรู/สัตว์ศัตรูพืชที่พบการระบาด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

2. เพลี้ยไฟ

3. หนอนกระทู้กล้า

4. หนอนกอข้าว

5. หอยเชอร์รี่

6. อื่นๆ (ระบุ).....

9. ระยะเวลาการเก็บเกี่ยว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. เก็บเกี่ยวตามอายุข้าว

2. สังเกตจากสีของรวงข้าว

3. หลังข้าวออกดอก 28-30 วัน

4. อื่นๆ (ระบุ).....

10. รูปแบบการเก็บเกี่ยว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ใช้แรงงานคน

2. ใช้รถเกี่ยวนา

11. การลดความชื้น

1. ไม่ลดความชื้น

2. ลดความชื้น

2.1 ตากในนาข้าว

2.2 ตากลาน

2.3 ใช้เครื่องอบ

2.4 อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2.2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

คำชี้แจง :โปรดทำเครื่องหมาย ✓ลงในตารางตามความรู้ของท่านเพียงข้อละ 1 คำตอบ โดยเลือกถูกหรือผิดเท่านั้น

ประเด็นความรู้	ความรู้	
	ถูก	ผิด
1. แหล่งน้ำ		
1.1 แหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตร ไม่มีการปนเปื้อนจากวัตถุอันตราย ไม่อยู่ใกล้แหล่งทิ้งขยะ โรงงานอุตสาหกรรม โรงพยาบาล และคอกปศุสัตว์		
1.2 ควรตรวจสอบคุณภาพน้ำก่อนทำกิจกรรมทางการเกษตร อย่างน้อยปี ละ 1 ครั้ง		
2. พื้นที่ปลูก		
2.1 การจัดทำข้อมูลแปลงนา ควรมีประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 1 ปี		
2.2 เลือกพื้นที่ปลูกที่ไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในข้าว		
3. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร		
3.1 การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรสามารถใช้ในปริมาณที่มากกว่ากำหนดในฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์		
3.2 เมื่อมีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรไม่จำเป็นต้องบันทึกข้อมูล เพราะมีการใช้ในปริมาณตามคำแนะนำที่ระบุในฉลากแล้ว		
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว		
4.1 ใช้ปุ๋ยตามระยะการเติบโตของข้าวอย่างเหมาะสม		
4.2 ป้องกันโรค/แมลง ตามระยะการเติบโตของข้าวได้อย่างเหมาะสม		
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว		
5.1 เก็บเกี่ยวข้าวในระยะเวลาที่เหมาะสมหรือเก็บเกี่ยวข้าวเมื่อรวงข้าวมีอายุ 28-35 วัน หลังข้าวออกดอกร้อยละ80หรือหลังข้าวออกดอก 25-35วัน หรือรวงข้าวอยู่ในระยะพลับพลึง		
5.2 ปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวข้าวที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของข้าวและจัดการคัดแยกข้าวที่ไม่ได้คุณภาพออกจากข้าวที่มีคุณภาพ		
6. การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต		
6.1 การขนย้ายข้าวต้องใช้พาหนะที่สะอาดและมีการทำความสะอาดก่อนบรรทุกข้าว เพื่อป้องกันการปนเปื้อนข้าวพันธุ์อื่น		
6.2 สถานที่เก็บรวบรวม และเก็บรักษาสามารถเก็บที่ไหนก็ได้ไม่ต้องถูกสุลักษณะ		
6.3 การเก็บรวบรวมผลผลิตจะต้องมีการแยกพันธุ์ข้าวให้ชัดเจน และมีการติดป้ายชี้บ่งแสดงข้อมูลรายละเอียดของพันธุ์ข้าว		

ประเด็นความรู้	ความรู้	
	ถูก	ผิด
7. การบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล		
7.1 เกษตรกรสามารถจัดทำบันทึกข้อมูลประจำแปลงนาทุกขั้นตอนของการผลิตข้าวได้		
7.2 การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูลควรมีการบันทึกและเก็บข้อมูลทุกฤดูกาลผลิตและเก็บไว้อย่างน้อย 1 ปี		

ตอนที่ 2.3 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านคิดว่าเป็นระดับการเข้าถึงแหล่งความรู้ตามประเด็นต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

5 = ได้รับความรู้มากที่สุด 4 = ได้รับความรู้มาก 3 = ได้รับความรู้ปานกลาง
2 = ได้รับความรู้น้อย 1 = ได้รับความรู้น้อยที่สุด

ประเด็น	ระดับการเข้าถึงแหล่งความรู้				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. ผ่านสื่อบุคคล					
1.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสำนักงานเกษตรอำเภอ /จังหวัด					
1.2 เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น พัฒนาที่ดินชลประทาน สหกรณ์การเกษตร เกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น					
1.3 เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐอื่นๆ					
1.4 ผู้นำชุมชน					
1.5 เจ้าหน้าที่ อบต.					
1.6 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมบริษัทเอกชน					
1.7 เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่					
2. ผ่านสื่อกลุ่ม					
2.1 การประชุม					
2.2 การฝึกอบรม 9					
2.3 การสัมมนา 10					
2.4 การศึกษาดูงาน					

ประเด็น	ระดับการเข้าถึงแหล่งความรู้				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
3. ผ่านสื่อมวลชน					
3.1 หนังสือ					
3.2 วารสาร 13					
3.3 เอกสารแผ่นพับ					
3.4 วิทยุกระจายเสียง/เสียงตามสาย					
3.5 โทรทัศน์ 16					
4. ผ่านสื่อออนไลน์					
4.1 เว็บไซต์ (Website)					
4.2 เฟซบุ๊ก (Facebook)					
4.3 ไลน์ (Line)					
4.4 แอปพลิเคชัน (Application)					

ตอนที่ 2.4 การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางตามการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ประเด็น	การปฏิบัติ	
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1. น้ำที่ใช้ในการผลิต มาจากแหล่งน้ำที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลผลิต		
2. เก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้งในระยะเริ่มจัดระบบการผลิต และในช่วงเวลาที่มีสภาพแวดล้อมเสี่ยงต่อการปนเปื้อน		
3. ในกรณีจำเป็นต้องใช้พื้นที่ปลูกที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน ต้องมีข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่า มีวิธีการบำบัดที่ลดการปนเปื้อนสู่ระดับที่ปลอดภัยได้		
4. การวางแผนแปลงต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อความปลอดภัยอาหาร สิ่งแวดล้อม คุณภาพผลผลิต และสุขภาพ ความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน		
5. มีเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้ได้หรือห้ามใช้ในประเทศ และประเทศคู่ค้ามาเก็บไว้		
6. วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ยังคงเหลืออยู่ในภาชนะบรรจุซึ่งใช้ไม่หมดในคราวเดียวให้ปิดให้สนิทและเก็บในสถานที่เก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตร		

ประเด็น	การปฏิบัติ	
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
7. เมล็ดพันธุ์มาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ ตรงตามพันธุ์ ตามความต้องการของตลาด สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาและประวัติของส่วนขยายพันธุ์ได้		
8. มีการจัดการที่ดีในการใช้ปุ๋ยและสารปรับปรุงดินที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการ เกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์		
9. เก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีอายุเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม โดยผลผลิตมีคุณภาพ ตามความต้องการของตลาด หรือตามข้อกำหนดของคู่ค้า		
10. แยกภาชนะบรรจุของเสียและวัตถุอันตรายทางการเกษตรอย่างชัดเจน จากภาชนะบรรจุในการเก็บเกี่ยวและการขนย้าย เพื่อป้องกันการปนเปื้อน		
11. ใช้วัสดุปรุงรสปูนในบริเวณพักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้ว เพื่อป้องกันการปนเปื้อน		
12. ไม่ใช้พาหนะที่ขนย้ายหรือขนส่งวัตถุอันตรายทางการเกษตร หรือปุ๋ย หรือสารปรับปรุงบำรุงดิน ในการขนย้ายหรือขนส่งผลผลิต		
13. มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลที่เพียงพอและอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน		
14. ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องได้รับการตรวจสอบสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง		
15. มีบันทึกข้อมูล ทั้งในเรื่องของแหล่งที่มาของส่วนขยายพันธุ์ พันธุ์พืช จำนวน วันปลูก การดูแลรักษา วิธีการให้น้ำ ให้ปุ๋ย การใช้สารเคมี การเก็บเกี่ยว การขนส่ง รวมถึงข้อมูลการจำหน่ายผลผลิต		

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตอนที่ 3.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านคิดว่าเป็นระดับความเห็นด้วยตามประเด็นต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

5 = เห็นด้วยมากที่สุด

4 = เห็นด้วยมาก

3 = เห็นด้วยปานกลาง

2 = เห็นด้วยน้อย

1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

ประเด็น	ระดับความเห็นด้วย				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้ตัวเกษตรกรมีความปลอดภัย มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงขึ้น					
2. การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้ระบบนิเวศในแปลงนาดีขึ้น					
3. การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมีลงได้					
4. การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องการเก็บวัตถุดิบตรงทางการเกษตรป้องกันการปนเปื้อนของวัตถุดิบตรงทางการเกษตรสู่ผลผลิตและสิ่งแวดล้อม					
5. การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้เกษตรกรสามารถป้องกันกำจัดโรคและศัตรูพืชอย่างถูกวิธี					
6. การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิตลงได้					
7. การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพปลอดภัยปราศจากการปนเปื้อนสารเคมี เชื้อโรค และศัตรูพืช					
8. การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้ผลผลิตมีมาตรฐาน เป็นที่ต้องการของตลาด					
9. การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้มีช่องทางการจำหน่ายและการแปรรูปผลผลิตเพิ่มมากขึ้น					

ประเด็น	ระดับความเห็นด้วย				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
10. การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ทำให้ผู้บริโภคมีความมั่นใจในผลผลิตเพิ่มมากขึ้น					

ความคิดเห็นอื่นๆ

.....

.....

ตอนที่ 3.2 ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านคิดว่าเป็นระดับความต้องการตามประเด็นต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

5 = ระดับความต้องการมากที่สุด 4 = ระดับความต้องการมาก 3 = ระดับความต้องการปานกลาง
2 = ระดับความต้องการน้อย 1 = ระดับความต้องการน้อยที่สุด

ประเด็น	ระดับความต้องการ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริม					
1.1 การสื่อสารรายบุคคล					
1) ต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้าไปแนะนำให้ความรู้เรื่องการผลิตข้าว GAP					
2) ต้องการให้เจ้าหน้าที่ติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ เพื่อแนะนำความรู้เรื่องการผลิตข้าว GAP					
3) ต้องการให้เจ้าหน้าที่ติดต่อทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) เพื่อแนะนำความรู้เรื่องการผลิตข้าว GAP					
4) ต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งข้อความหรือพูดคุยผ่านข้อความทางโทรศัพท์มือถือ(line) เพื่อแนะนำความรู้เรื่องการผลิตข้าว GAP					
5) ต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งสัญญาณภาพและเสียง (Video call) เพื่อแนะนำความรู้เรื่องการผลิตข้าว GAP					

ประเด็น	ระดับความต้องการ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1.2 การสื่อสารรายกลุ่ม					
1) ต้องการการฝึกอบรม เรื่องการผลิตข้าวตามระบบ GAP					
2) ต้องการไปศึกษาดูงานเรื่องการผลิตข้าวตามระบบ GAP					
3) ต้องการให้จัดการสาธิตเรื่องการผลิตข้าวตามระบบ GAP					
4) ต้องการแปลงเรียนรู้ เรื่องการผลิตข้าวตามระบบ GAP					
5) ต้องการเข้าร่วมการสัมมนา เรื่องการผลิตข้าวตามระบบ GAP					
1.3 การสื่อสารแบบมวลชน					
1) ต้องการรับความรู้เรื่องการผลิตข้าวระบบ GAP ผ่านทางวิทยุ กระจายเสียง					
2) ต้องการรับความรู้เรื่องการผลิตข้าวระบบ GAP ผ่านทางรายการโทรทัศน์					
3) ต้องการรับความรู้เรื่องการผลิตข้าวระบบ GAP ผ่านทางวารสาร นิตยสาร ป้ายประกาศ โปสเตอร์และแผ่นพับ					
4) ต้องการให้ใช้สื่อออนไลน์ในการให้ความรู้เรื่องการผลิตข้าวระบบ GAP เช่น ยูทูป(YouTube) เฟสบุ๊ก (Facebook)					
5) ต้องการให้ใช้แอปพลิเคชัน (Application) ในการให้ความรู้เรื่องการผลิตข้าวระบบ GAP					
2. ความต้องการด้านความรู้					
2.1 ต้องการความรู้เรื่องแหล่งน้ำ					
2.2 ต้องการความรู้เรื่องพื้นที่ปลูก					
2.3 ต้องการความรู้เรื่องการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร					
2.4 ต้องการความรู้เรื่องการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยว					

ประเด็น	ระดับความต้องการ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
2.5 ต้องการความรู้เรื่องการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว					
2.6 ต้องการความรู้เรื่องการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต					
2.7 ต้องการความรู้เรื่องการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล					
3. ความต้องการด้านการสนับสนุน					
3.1 ปัจจัยการผลิต					
1) ต้องการเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี					
2) ต้องการให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ เช่น ต้องการเมล็ดปอเทือง พืชตระกูลถั่ว					
3) ต้องการแหล่งน้ำในการผลิต ได้แก่ สระน้ำ ระบบน้ำชลประทาน					
4) ต้องการเครื่องทุ่นแรง ได้แก่ รถไถ รถปลูกข้าว รถเกี่ยวนวดข้าว					
5) ต้องการสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลง ได้แก่ เชื้อราไตรโคเดอร์มา และเชื้อราบีวเวเรีย					
3.2 แหล่งเงินทุน					
1) ต้องการแหล่งเงินทุนจากธนาคาร					
2) ต้องการแหล่งเงินทุนจากกองทุนหมู่บ้าน					
3) ต้องการแหล่งเงินทุนนอกระบบ					
4) ต้องการแหล่งเงินทุนจากญาติพี่น้อง					
5) ต้องการแหล่งเงินทุนจากเพื่อน					

ความต้องการอื่นๆ

.....

.....

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตอนที่ 4.1 ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านคิดว่าเป็นระดับปัญหาตามประเด็นต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

5 = มีปัญหามากที่สุด

4 = มีปัญหามาก

3 = มีปัญหาปานกลาง

2 = มีปัญหาน้อย

1 = มีปัญหาน้อยที่สุด

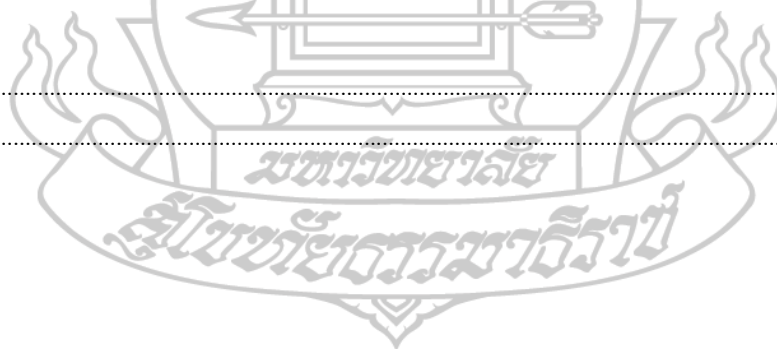
ประเด็น	ระดับปัญหา				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม					
1.1 ไม่เคยใช้สื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ (Website) ไลน์(Line) เฟสบุ๊ก (Facebook) ยูทูบ (YouTube)					
1.2 เจ้าหน้าที่ไม่ได้ลงพื้นที่ในการแนะนำให้ความรู้เรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว					
1.3 ไม่เคยฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ					
1.4 ไม่เคยอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ในการให้ความรู้ ได้แก่ คู่มือ ป้ายประกาศ โปสเตอร์ และแผ่นพับ					
1.5 ไม่เคยไปศึกษาดูงาน เรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว					
2. ปัญหาด้านความรู้					
2.1 ไม่มีความรู้เรื่องแหล่งน้ำ และการบริหารจัดการน้ำในการผลิตข้าว					
2.2 ไม่มีความรู้เรื่องการเก็บตัวอย่าง น้ำและการตรวจสอบคุณภาพน้ำ					
2.3 ไม่มีความรู้ด้านเตรียมพื้นที่ และคุณภาพของดินที่เหมาะสมในการผลิตข้าว					
2.4 ไม่มีความรู้เรื่องการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรอย่างถูกวิธีและปลอดภัย					
2.5 ไม่มีความรู้เรื่องการใช้วัตถุอันตรายตามหลักวิชาการ					
2.6 ไม่มีความรู้เรื่องการใช้ปุ๋ยตามระยะเวลาการเติบโตของข้าว					

ประเด็น	ระดับปัญหา				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
2.7 ไม่มีความรู้เรื่องการป้องกันโรคและแมลง					
2.8 ไม่มีความรู้เรื่องการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติที่ดีหลังการเก็บเกี่ยวข้าว					
2.9 ไม่มีความรู้เรื่องการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต					
2.10 ไม่มีความรู้ในการบันทึกเอกสารตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว					
3. ปัญหาด้านการสนับสนุน					
3.1 ไม่มีเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี					
3.2 ไม่มีเมล็ดปอเทือง เมล็ดพืชตระกูลถั่ว ในการปรับปรุงบำรุงดิน					
3.3 ไม่มีเครื่องทุ่นแรง เช่น รถไถ รถปลูกข้าว รถเกี่ยวนวดข้าว เป็นต้น					
3.4 ไม่มีสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลง					
3.5 ไม่มีแหล่งเงินทุนในการทำการเกษตร					

ปัญหาอื่นๆ

.....

.....

ตอนที่ 5.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะตามประเด็นต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

5 = เห็นด้วยมากที่สุด

4 = เห็นด้วยมาก

3 = เห็นด้วยปานกลาง

2 = เห็นด้วยน้อย

1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

ประเด็น	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. ข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม					
1.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้สื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ (Website) ไลน์ (Line) เฟสบุ๊ก (Facebook) ยูทูป (YouTube)					
1.2 เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ให้ความรู้เรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวอย่างต่อเนื่อง					
1.3 เจ้าหน้าที่จัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ					
1.4 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้สิ่งพิมพ์ในการให้ความรู้ ได้แก่ คู่มือ ป้ายประกาศ โปสเตอร์ และแผ่นพับ					
1.5 จัดกิจกรรมศึกษาดูงาน เรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว					
2. ข้อเสนอแนะด้านความรู้					
2.1 เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องแหล่งน้ำ และการบริหารจัดการน้ำในการผลิตข้าว					
2.2 เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการเก็บตัวอย่าง น้ำและการตรวจสอบคุณภาพน้ำ					
2.3 เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการเตรียมพื้นที่ และคุณภาพของดินที่เหมาะสมในการผลิตข้าว					
2.4 เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรอย่างถูกวิธีและปลอดภัย					
2.5 เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการใช้วัตถุอันตรายตามหลักวิชาการ					
2.6 เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการใส่ปุ๋ยตามระยะเวลาการเติบโตของข้าว					
2.7 เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการป้องกันโรคและแมลง					

ประเด็น	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
2.8 เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติที่ดีหลังการเก็บเกี่ยวข้าว					
2.9 เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต					
2.10 เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการบันทึกเอกสารตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว					
3. ข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุน					
3.1 สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวและแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดี					
3.2 สนับสนุนให้เกษตรกรปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้เมล็ดปอเทือง เมล็ดพืชตระกูลถั่ว					
3.3 สนับสนุนสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลง					
3.4 ให้ตลาดรับซื้อผลผลิต และแหล่งจำหน่ายผลผลิตที่ได้รับรองมาตรฐาน					
3.5 ต้องการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและเงินสนับสนุน ต้องการสนับสนุนปัจจัยการผลิต					

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

*****ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์*****

ศูนย์วิจัยข้าวสุรินทร์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวชลิตา บุญมาทอง
วัน เดือน ปี เกิด	13 ตุลาคม 2536
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2559
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

